

ทัศนคติทางการเมืองของวุฒิสมาชิกสายทหารต่อพรรคการเมืองไทย

เมื่อกล่าวถึงพรรคการเมืองไทยก็หลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องกล่าวถึงความเป็นประชาธิปไตยของระบบการเมืองไทย เพราะในปัจจุบันประชาชนเริ่มให้ความสนใจต่อข่าวสารการเมืองกันมากขึ้น โดยเฉพาะข่าวสารผ่านสื่อมวลชนที่มักจะนำเสนอความเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองในกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งข่าวสารที่ปรากฏมักจะสร้างความเข้าใจที่สับสนให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน เกี่ยวกับบทบาทของพรรคการเมืองในฐานะของสถาบันทางการเมืองหรือองค์กรของประชาชนตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากปัญหาความขัดแย้งภายในพรรคการเมือง ความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองด้วยกัน และความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองกับสถาบันทหารและกลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ภาพของพรรคการเมืองกับความเป็นประชาธิปไตยจึงเป็นภาพที่สับสนและไม่ชัดเจนในสายตาของประชาชนและกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง (ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม)

ประชาธิปไตยเป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองไทยที่ถูกใช้อย่างกว้างขวาง ทั้งในความหมายที่คล้ายกันและต่างกัน ตลอดจนเพื่อตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายที่ร่วมกันหรือขัดแย้งกัน ยิ่งไปกว่านั้นกลุ่มการเมืองต่างพยายามใช้สัญลักษณ์ทางการเมืองนี้ในการทำลายล้างซึ่งกันและกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองที่มากขึ้นของกลุ่มตน ในขณะที่ทุกฝ่ายที่มีบทบาทล้วนแต่ยืนยันว่าตนพยายามที่จะสร้างและส่งเสริมประชาธิปไตยกันทั้งสิ้น ภายใต้การใช้สัญลักษณ์ของประชาธิปไตยในการต่อสู้ทางการเมืองนี้เอง จึงทำให้ "ประชาธิปไตย" เป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายต่างเรียกร้องและพยายามที่จะสถาปนาให้เกิดขึ้นให้ได้ในประเทศ แต่ตลอดระยะเวลาของความพยายามมากกว่า 50 ปี "ประชาธิปไตย" ที่สามารถทำให้ทุกฝ่ายพอใจหรือเห็นด้วยร่วมกันยังไม่เกิดขึ้น และนับวันดูเหมือนว่าประชาธิปไตยที่ทุกฝ่ายจะยอมรับได้นั้นห่างไกลออกไปตลอดเวลา กล่าวอีกนัยหนึ่งคือแต่ละกลุ่มมีประชาธิปไตยในความหมายของตนเอง โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากพฤติกรรมทางการเมืองของแต่ละกลุ่ม เพราะฉะนั้นประชาธิปไตยที่มีการกล่าวอ้างว่ามีในแต่ละยุคของประวัติศาสตร์การเมืองไทย

จึงมักเป็นประชาธิปไตยของคนบางกลุ่มเท่านั้น¹ อีกทั้งความเห็นของแต่ละกลุ่มก็มักจะแสดง
 ในรูปของการโจมตีความเป็นประชาธิปไตยของฝ่ายตรงกันข้าม ซึ่งในปัจจุบันกลุ่มการเมือง
 ที่มีความขัดแย้งในความคิดเห็นและแนวทางกันอย่างค่อนข้างเด่นชัดมีอยู่ 2 กลุ่มสำคัญ คือ
 พรรคการเมืองกับสถาบันทหาร

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมาบทบาทของพรรคการเมืองและสถาบันทหาร
 คลัดเปลี่ยนกันขึ้นมามีอำนาจในการปกครองประเทศ แต่อาจกล่าวได้ว่าบทบาทของทหารนั้น
 ยังมีอิทธิพลครอบคลุมระบบการเมืองไทยอย่างมากมาโดยตลอด แม้ว่าในระยะหลังทหารจะ
 เข้าแทรกแซงทางการเมืองด้วยการทำรัฐประหาร เพื่อการยึดอำนาจทางการเมืองน้อยลง
 กว่าเดิม แต่ทหารก็ไม่เคยวางเว้นจากการเข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งในรัฐสภา
 และคณะรัฐมนตรีเลย คณะทหารที่เข้าไปเป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือเข้าร่วมในสภานิติบัญญัติ
 แห่งชาติ ต่างก็ได้รับประสบการณ์ทางการเมืองไม่น้อยไปกว่านักการเมืองอาชีพ ทั้งนาย
 ทหารบางคนยังมีบทบาทในรัฐสภาและสภานิติบัญญัติมากกว่านักการเมืองอาชีพเสียอีก²

การศึกษาวิเคราะห์ในบทนี้จึงต้องการนำเสนอทัศนคติทางการเมืองของวุฒิสมาชิก
 สายทหารต่อพรรคการเมืองไทย เพื่อการเสนอภาพที่น่าจะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความ
 เป็นประชาธิปไตยของพรรคการเมืองและกลุ่มทหารที่เป็นสมาชิกวุฒิสภา โดยมีแง่มุมของ
 การสะท้อนภาพจำแนกได้ตามสมมุติฐานสำคัญ ๆ คือ

1. ทัศนคติต่อความสำคัญของระบบพรรคการเมือง
2. ทัศนคติต่อบทบาทพรรคการเมืองไทย
3. ทัศนคติต่อบทบาทและพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
4. ทัศนคติต่อการแทรกแซงทางการเมืองของสถาบันทหาร

¹ กนก วงษ์ตระหง่าน, การเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 1.

² ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ปัญหาการพัฒนาการเมืองไทย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530).

ในการศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้ ได้ทำการรวบรวมความคิดเห็นของวุฒิสมาชิกสายทหาร จากการใช้แบบสอบถามสำรวจทัศนคติ ซึ่งสามารถเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับมาได้ทั้งสิ้น 74 ฉบับ โดยวุฒิสมาชิกสายทหารที่ตอบแบบสอบถามครั้งนี้ มีสถานภาพทางการเมืองและการทหารแตกต่างกันในประเด็นสำคัญดังแสดงไว้ในตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 แสดงสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ส่วนราชการที่สังกัด		
กองทัพบก	38	51.4
กองทัพอากาศ	20	27.0
กองทัพอากาศ	16	21.6
สถานภาพทหารรับราชการ		
ประจำการ	36	48.6
นอกประจำการ	38	51.4
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก		
1 ครั้ง	49	66.2
มากกว่า 1 ครั้ง	25	33.8
การศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร		
เคยศึกษา	33	44.6
ไม่เคยศึกษา	41	55.4
การดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการมาธิการในปัจจุบัน		
ดำรงตำแหน่ง	59	79.7
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	15	20.3
รวม	74	100.0

จากจำนวนวุฒิสมาชิกสายทหารที่ตอบแบบสอบถามกลับมาทั้ง 74 นายนี้ จำแนก
ได้เป็นวุฒิสมาชิกสายทหารที่มาจากกองทัพบก จำนวน 38 นายหรือร้อยละ 51.4 กองทัพอากาศ 20 นายหรือร้อยละ 27.0 และกองทัพอากาศอีก 16 นายหรือร้อยละ 21.6 โดย
วุฒิสมาชิกสายทหารทั้งหมดนี้เป็นกลุ่มทหารประจำการร้อยละ 48.6 และเป็นทหารนอกประจำการอีกร้อยละ 51.4

การเข้าดำรงตำแหน่งของบรรดาวุฒิสมาชิกสายทหาร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการ
ศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ที่เพิ่งจะเคยดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกเพียงครั้งเดียว จำนวน 49 นาย
หรือร้อยละ 66.2 ที่เหลืออีก 25 นาย หรือร้อยละ 33.8 เป็นกลุ่มทหารที่เคยดำรง
ตำแหน่งวุฒิสมาชิกมาแล้วมากกว่า 1 ครั้ง

ทางด้านประสบการณ์การศึกษาและการทำงานทางการเมือง จากกลุ่มประชากร
ที่รวบรวมมาทั้งหมด จำแนกเป็นกลุ่มวุฒิสมาชิกสายทหารที่เคยเข้ารับการศึกษานในวิทยาลัย
ป้องกันราชอาณาจักร จำนวน 33 นายหรือร้อยละ 44.6 ส่วนผู้ที่ไม่เคยเข้ารับการศึกษาน
อบรมจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรมีจำนวน 41 นาย หรือร้อยละ 55.4 ทางด้าน
ประสบการณ์การทำงานทางการเมือง ในด้านการได้รับแต่งตั้งเข้าเป็นกรรมาธิการคณะใด
คณะหนึ่ง ในปัจจุบันปรากฏว่ามีผู้ได้รับแต่งตั้งรวม 59 นาย หรือร้อยละ 79.7 และมีเพียง
15 นายหรือร้อยละ 20.3 เท่านั้น ที่ไม่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมา-
ธิการในปัจจุบัน

โดยสรุปกล่าวได้ว่า จากจำนวนวุฒิสมาชิกสายทหารที่เก็บรวบรวมมาทั้งหมดนี้
มากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นวุฒิสมาชิกสายทหารที่สังกัดกองทัพบก เป็นทหารนอกประจำการ และ
เคยดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกเพียงครั้งเดียว มีส่วนน้อยที่เป็นวุฒิสมาชิกสังกัดกองทัพเรือและ
กองทัพอากาศ ที่เป็นทหารในประจำการก็มีน้อยกว่า และมีเพียงประมาณ 1 ใน 3 เท่านั้น
ที่เคยดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกมากกว่า 1 ครั้ง ทางด้านประสบการณ์ด้านการเมือง มีผู้ที่
ไม่เคยเข้ารับการศึกษานในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มากกว่าผู้ที่เคยเข้ารับการศึกษาน
เพียงเล็กน้อย แต่เมื่อพิจารณาด้านการดำรงตำแหน่งกรรมาธิการในปัจจุบัน ปรากฏว่าส่วน
ใหญ่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง

จากความแตกต่างในสถานภาพการรับราชการ และประสบการณ์ด้านการศึกษา และการเมือง ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้ศึกษาคิดว่าน่าจะมีอิทธิพลต่อความแตกต่างในทัศนคติที่มีต่อระบบพรรคการเมือง และกระบวนการประชาธิปไตยในระบบการเมืองไทยไม่มากนักน้อย แต่ความแตกต่างที่เกิดขึ้นในแต่ละประเด็น ความสำคัญของตัวแปรเหล่านี้อาจจะมีอิทธิพลแตกต่างกันไป ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดโดยจำแนกเป็นประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

ทัศนคติต่อความสำคัญของระบบพรรคการเมือง

พรรคการเมืองเป็นสถาบันหนึ่งที่สำคัญในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย นอกเหนือไปจากสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ อันได้แก่รัฐบาลและรัฐสภา ซึ่งในทางทฤษฎีแล้วนักรัฐศาสตร์เชื่อว่าระบอบประชาธิปไตยจะไม่สามารถดำเนินไปได้ หากปราศจากระบบพรรคการเมือง เพราะพรรคการเมืองเป็นการรวมกลุ่มบุคคลที่มีแนวความคิดทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกัน ร่วมกันเพื่อจุดประสงค์ที่จะส่งบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้ได้มีโอกาสเข้าสู่รัฐสภาในฐานะเสียงข้างมากที่สามารถจัดตั้งรัฐบาลและบริหารประเทศตามนโยบายที่สอดคล้องกับพรรคการเมืองนั้น ๆ ได้ ซึ่งต่างกับการปกครองแบบเผด็จการที่อาจมีหรือไม่มีพรรคการเมืองก็ได้ ถ้ามีพรรคการเมืองมักจะปรากฏในลักษณะที่มีเพียงพรรคเดียวที่มีอิทธิพลเหนือระบบการเมือง และการปกครองของประเทศนั้น ในขณะที่พรรคการเมืองในระบบประชาธิปไตย จะต้องมากกว่า 1 พรรค โดยแต่ละพรรคสามารถสร้างอำนาจการต่อรองและคานอำนาจซึ่งกันและกันได้

จากปรัชญาพื้นฐานทางรัฐศาสตร์ที่ว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลจำนวนมากที่สุดได้มีบทบาทสำคัญในทางการเมือง ตามหลักการของเสรีภาพและความเสมอภาคนั้น ระบบพรรคการเมืองจึงเป็นระบบที่จะสามารถตอบสนองกระบวนการประชาธิปไตยได้โดยตรง แต่จะมีประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลเพียงใดขึ้นอยู่กับบรรยากาศทางการเมืองและลักษณะการรวมกลุ่มบุคคลขึ้นมาเป็นพรรคการเมืองต่าง ๆ ก่อน อย่างไรก็ตามจากลักษณะดังกล่าวข้างต้น ถือเป็นลักษณะของพรรคการเมืองในหลักการหรือรูปแบบที่ยึดถือเป็นสากล และมีผลให้พรรคการเมืองมีความสำคัญต่อการเมืองระบอบประชาธิปไตย

ความสำคัญของพรรคการเมืองต่อระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยสามารถสรุป
ได้ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศที่มีแนวอุดมคติใกล้เคียงกัน ให้เข้ามารวมกันอยู่ที่ศูนย์กลางอันหนึ่ง คือพรรคการเมือง พร้อมทั้งทำให้กลุ่มชนซึ่งรวมกันเป็นพรรคการเมืองเหล่านี้สามารถประสานและต่อรองผลประโยชน์ร่วมกันได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความขัดแย้งทางการเมืองหรือการกระจายรายได้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันในสังคม
2. พรรคการเมืองที่สนับสนุนรัฐบาลย่อมจะเป็นหลักประกันที่ทำให้รัฐบาลมีความมั่นคงและมั่นใจในการดำเนินการปกครองประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีสมาชิกฝ่ายข้างมากสนับสนุนอยู่ และเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทางการเมือง คือ ให้การเรียนรู้แก่ประชาชนในด้านการเมือง
3. พรรคการเมืองยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยกลั่นกรองงานของรัฐบาล โครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลจะถูกพิจารณาโดยสมาชิกของพรรคเป็นประจำ พรรคฝ่ายค้านก็มีหน้าที่คอยท้วงติงคัดค้าน หรือให้ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ รัฐบาลจำต้องระมัดระวังในการบริหารงานของตน คือ ไม่อาจจะบริหารงานบ้านเมืองโดยไม่คำนึงถึงเสียงส่วนน้อย ซึ่งมีฝ่ายค้านเป็นผู้ทำการต่อรองรัฐบาล³

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโดยหลักการจะเป็นที่ยอมรับกันว่าพรรคการเมืองมีความสำคัญต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่ในสภาพความเป็นจริงของการเมืองในแต่ละประเทศ ระบบพรรคการเมืองที่เกิดขึ้นในบางประเทศอาจจะไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มหรือสถาบันทางการเมืองบางกลุ่มหรือบางสถาบัน หรืออาจจะไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นจากสาเหตุใดก็ตาม ย่อมจะมีผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาการเมืองไปสู่ระบอบประชาธิปไตย

³ อวยชัย ชะบา, "พรรคการเมือง" เอกสารการสอนชุดสถาบันและกระบวนการทางการเมือง หน่วยที่ 8-15 (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2527), หน้า 175.

ในการศึกษาครั้งนี้ มีความมุ่งหวังประการหนึ่งคือต้องการจะวิเคราะห์ให้เห็นถึง การยอมรับในระบบพรรคการเมืองของกลุ่มการเมืองกลุ่มหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กัน 2 สถาบัน คือสถาบันวุฒิสภาและสถาบันทหาร ซึ่งก็คือวุฒิสมาชิกสายทหาร อันเป็นกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งที่มี โอกาสได้เข้ามาใช้อำนาจหน้าที่ของตนในรัฐสภา ร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรค การเมืองต่าง ๆ มีโอกาสได้รู้ได้เห็นและได้สัมผัสกับแนวทางของกระบวนการประชาธิปไตยระบบรัฐสภา ย่อมจะมีแนวคิดและทัศนคติต่อความสำคัญของระบบพรรคการเมืองในด้าน ใดด้านหนึ่ง ซึ่งจะได้กล่าวถึงเป็นลำดับ ๆ ไป

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มวุฒิสมาชิกสายทหารที่ศึกษาพบว่า มีจำนวน ร้อยละ 43.2 ที่มีทัศนคติในเชิงยอมรับความสำคัญของระบบพรรคการเมืองอย่างเต็มที่ โดยมีทัศนคติในเชิงยอมรับความสำคัญของระบบพรรคการเมืองอย่างเต็มที่ โดยมีอีกร้อยละ 37.8 ที่มีทัศนคติแบบไม่แน่ใจความสำคัญของระบบพรรคการเมือง ในขณะที่มีร้อยละ 18.9 ที่มีทัศนคติไม่ยอมรับความสำคัญของระบบพรรคการเมือง จะเห็นได้ว่าโดยภาพรวมแล้ววุฒิสมาชิกสายทหารส่วนใหญ่ มีทัศนคติในแนวโน้มที่ยอมรับความสำคัญของระบบพรรคการเมือง ในกระบวนการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย

เพื่อให้เห็นแนวโน้มและความแตกต่างในทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารที่มีต่อ ระบบพรรคการเมืองได้ชัดเจนขึ้น จึงได้แยกพิจารณาตามตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.2 ทศนคติต่อการยอมรับความสำคัญของพรรคการเมืองในระบบประชาธิปไตย

หน่วย : ร้อยละ

สถานภาพ	ยอมรับ	ไม่แน่ใจ	ไม่ยอมรับ	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹				
กองทัพบก	42.1	36.8	21.1	100.0
กองทัพเรือ	40.0	35.0	25.0	100.0
กองทัพอากาศ	50.0	43.8	6.3	100.0
สถานภาพการรับราชการ²				
ประจำการ	41.7	41.7	16.7	100.0
นอกประจำการ	44.7	34.2	21.1	100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³				
1 ครั้ง	49.0	36.7	14.3	100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	32.0	40.0	28.0	100.0
การศึกษาในวิทยาลัย				
ป้องกันราชอาณาจักร⁴				
เคยศึกษา	33.3	42.4	24.2	100.0
ไม่เคยศึกษา	51.2	34.2	14.6	100.0
การดำรงตำแหน่งใน				
คณะกรรมการในปัจจุบัน⁵				
ดำรงตำแหน่ง	40.7	40.7	18.6	100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	53.3	26.7	20.0	100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 2.2690$, $p = 0.6864$ 4. $X^2 = 2.5759$, $p = 0.2758$

2. $X^2 = 0.4999$, $p = 0.7788$ 5. $X^2 = 1.0750$, $p = 0.5842$

3. $X^2 = 2.7960$, $p = 0.2471$

เมื่อพิจารณาจากตัวแปรด้านส่วนราชการต้นสังกัด พบว่าวุฒิสมาชิกสายทหารที่สังกัดกองทัพบก และกองทัพเรือมีแนวโน้มของทัศนคติไม่แตกต่างกันมากนัก มีเฉพาะที่สังกัดกองทัพอากาศที่มีแนวโน้มการยอมรับสูงสุด โดยมีผู้ที่ไม่ยอมรับความสำคัญของพรรคการเมืองเพียงร้อยละ 6.3 เท่านั้น โดยความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองนี้มีค่าไคสแควร์ 2.2690 แต่เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่มีผลต่อความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารจากแต่ละเหล่าทัพ เนื่องจากมีค่านัยสำคัญที่ระดับ 0.6864

สำหรับตัวแปรด้านสถานภาพการรับราชการก็เช่นเดียวกัน ในกลุ่มวุฒิสมาชิกสายทหารที่เป็นทหารนอกประจำการและในประจำการมีทัศนคติที่ไม่แตกต่างกันมากนัก โดยวุฒิสมาชิกที่อยู่ในประจำการมีแนวโน้มการยอมรับความสำคัญของระบบพรรคการเมืองมากกว่าวุฒิสมาชิกที่มีสถานภาพนอกประจำการเพียงเล็กน้อย และเมื่อสำรวจค่าทางสถิติพบว่ามีความไคสแควร์เท่ากับ 0.4999 และมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.7888 จึงกล่าวได้ว่าเป็นตัวแปรที่ไม่มีผลต่อความแตกต่างในทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญ

ทางด้านจำนวนครั้งในการดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก การศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร และการดำรงตำแหน่งกรรมการในปัจจุบันก็ปรากฏแนวโน้มของทัศนคติในเชิงยอมรับมากกว่าไม่ยอมรับเช่นเดียวกัน แต่ตัวแปรทั้งสามนี้ไม่มีผลต่อความแตกต่างในทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน โดยมีค่าไคสแควร์เท่ากับ 2.7960, 2.5759 และ 1.0750 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.2471, 0.2758 และ 0.5842 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าไม่มีความแตกต่างในกลุ่มตัวแปรทั้งสามนี้

จากที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่าวุฒิสมาชิกสายทหารมีแนวโน้มในการยอมรับความสำคัญของระบบพรรคการเมืองว่าเป็นสถาบันที่จำเป็นต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่เพื่อให้เห็นแนวโน้มของทัศนคติในเชิงยอมรับให้ชัดเจนมากขึ้น ในลำดับต่อไป จะวิเคราะห์แยกแยะทัศนคติเชิงยอมรับว่าวุฒิสมาชิกสายทหารให้การยอมรับในประเด็นใดบ้าง โดยจำแนกประเด็นสำคัญในการวิเคราะห์เป็น 5 ประเด็นสำคัญ คือ

1. พรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนี้เห็นฐานการสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง

2. พรรคการเมือง เป็นองค์กรที่ช่วยให้การเมืองพัฒนาไปตามแนวทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

3. พรรคการเมือง เป็นตัวแทนผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนทั้งประเทศ
4. พรรคการเมือง เป็นสถาบันที่ให้การศึกษาด้านการเมืองแก่ประชาชน
5. พรรคการเมือง เป็นสถาบันที่สร้างผู้นำทางการเมืองให้แก่ระบบการเมือง

1. พรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้น มีพื้นฐานการสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง

โดยหลักการของระบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมือง เป็นองค์กรที่มีบทบาทต่อประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง โดยทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนและรัฐบาล พรรคการเมืองในชั้นจึงมีได้หมายความว่าเพียงแต่มีพรรคการเมืองแล้วจะทำให้ประชาชนมีตัวแทนที่สมบูรณ์ แต่พรรคการเมืองจะต้องเป็นองค์กรที่สามารถจะทำหน้าที่เป็นผู้รักษาผลประโยชน์ของประชาชน ในการผลักดันหรือมีอิทธิพลให้รัฐบาลตัดสินใจในทิศทางที่เป็นประโยชน์หรือตามความต้องการของประชาชน ถ้าหากพรรคการเมืองใด สามารถแสดงบทบาทหน้าที่เช่นนี้ได้ จะเป็นพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างท่วมท้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งตามหลักการประชาธิปไตยแล้ว พรรคการเมืองควรมีพื้นฐานการสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง ถ้าระบบการเมืองใดไม่สามารถสร้างสรรค์ระบบพรรคการเมืองที่มีพื้นฐานการสนับสนุนจากประชาชนได้ ก็แสดงให้เห็นถึงกลไกการพัฒนาทางการเมืองที่ยังไม่สามารถดำเนินไปตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง

ในการศึกษาวิเคราะห์ประเด็นนี้ จึงต้องการวิเคราะห์ทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหาร เพื่อการยืนยันว่าวุฒิสมาชิกสายทหารให้การยอมรับในความสำคัญในระบบพรรคการเมืองแท้จริงเพียงใด

จากการสำรวจข้อมูลครั้งนี้ พบว่าวุฒิสมาชิกสายทหาร มีทัศนคติต่อแนวคิดที่ว่า "พรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้น มีพื้นฐานการสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง"

พรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้น มีพื้นฐานการสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง ในเชิงเห็นด้วยถึงร้อยละ 79.7 อีกร้อยละ 17.6 มีทัศนคติแบบไม่แน่ใจค่อนข้างเห็นด้วย และมีเพียงร้อยละ 2.7 เท่านั้นที่ไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดเช่นนี้ ซึ่งเป็นการยืนยันให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ในกลุ่มวุฒิสมาชิกสายทหารให้การยอมรับความสำคัญของระบบพรรคการเมืองว่าเป็นองค์กรที่พื้นฐานการสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง

เมื่อแยกพิจารณาตามตัวแปรต่าง ๆ จะพบความแตกต่างในทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารต่อประเด็นความสำคัญของระบบพรรคการเมืองประเด็นแรกดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.3 หัสนคติเกี่ยวกับพรรคการเมืองในระบบประชาธิปไตยมีพื้นฐานการ
การสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง

หน่วย : ร้อยละ

สถานภาพ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹					
กองทัพบก	68.4	26.3	5.3		100.0
กองทัพเรือ	85.0	15.0	-		100.0
กองทัพอากาศ	100.0	-	-		100.0
สถานภาพการรับราชการ²					
ประจำการ	77.8	19.4	2.8		100.0
นอกประจำการ	81.6	15.8	2.6		100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³					
1 ครั้ง	77.6	18.4	4.1		100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	84.0	16.0	-		100.0
การศึกษาในวิทยาลัย					
บ็องกันราชอาณาจักร					
เคยศึกษา	72.7	24.2	3.0		100.0
ไม่เคยศึกษา	85.4	12.2	2.4		100.0
การดำรงตำแหน่งใน					
คณะกรรมการกิจการในปัจจุบัน					
ดำรงตำแหน่ง	78.0	20.3	1.7		100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	86.7	6.7	6.7		100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 7.9398$, $p = 0.0938$ 4. $X^2 = 1.9000$, $p = 0.5600$
 2. $X^2 = 0.1755$, $p = 0.9160$ 5. $X^2 = 2.4799$, $p = 0.2894$
 3. $X^2 = 1.1596$, $p = 0.5600$

จากข้อมูลในตารางที่ 5.3 จะเห็นได้ว่าตัวแปรด้านส่วนราชการที่สังกัดมีผลต่อความแตกต่างในทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารต่อประเด็นนี้มากกว่าตัวแปรอื่น ๆ โดยเฉพาะผู้ที่สังกัดกองทัพอากาศเห็นด้วยทั้งหมด ในขณะที่ผู้ที่สังกัดกองทัพเรือเห็นด้วยร้อยละ 25.0 และไม่แน่ใจอีกร้อยละ 15.0 ส่วนผู้ที่สังกัดกองทัพบกมีผู้เห็นด้วยร้อยละ 68.4 ไม่แน่ใจร้อยละ 26.3 และมีผู้ไม่เห็นด้วยอีกร้อยละ 5.3 เมื่อตรวจสอบค่าสถิติพบว่า มีค่าไคสแควร์เท่ากับ 7.9398 และมีค่านัยสำคัญที่ระดับ 0.0938 ซึ่งแสดงว่าไม่มีผลต่อความแตกต่างในทัศนคติพอสมควร แม้จะไม่มีผลแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ แต่ก็อยู่ในระดับที่สามารถแสดงผลความแตกต่างในทัศนคติได้อย่างน่าสนใจ

สำหรับตัวแปรอื่น ๆ คือสถานภาพการรับราชการ การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก การศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร และการดำรงตำแหน่งกรรมการในปัจจุบัน ล้วนแต่เป็นความสัมพันธ์ที่บ่งชี้ให้เห็นว่า ไม่มีผลต่อความแตกต่างในทัศนคติต่อประเด็นนี้จากทุกตัวแปรดังกล่าว โดยมีค่าไคสแควร์เท่ากับ 0.1755, 1.1596, 1.9005 และ 2.4799 และค่านัยสำคัญที่ระดับ 0.9160, 0.5600, 0.3866 และ 0.2894 ตามลำดับ

2. พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่ช่วยให้การเมืองพัฒนาไปตามแนวทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

นักรัฐศาสตร์จำนวนมากเห็นพ้องกันว่า พรรคการเมืองเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในระบอบประชาธิปไตย แม้ว่าในอดีตขณะที่พรรคการเมืองก่อตัวขึ้นใหม่ ๆ จะถูกมองไปในทางไม่ค่อยดีก็ตาม⁵ แต่ปัจจุบันก็ยอมรับกันว่าพรรคการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้สำหรับระบอบประชาธิปไตย โดยพรรคการเมืองจะทำหน้าที่คุ้มครองรักษาอำนาจในการปกครองให้สืบทอดเนื่องกัน (succession of powers) ช่วยสร้างความชอบธรรม (legitimacy) ของการมีอำนาจปกครองแบบเผด็จการ หรือการปฏิวัติรัฐประหาร ซึ่งมุ่งจะเปลี่ยนแปลงรัฐบาลอันมิใช่วิถีทางแห่งระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้

⁵ ในระยะเริ่มต้นมักเห็นกันว่าพรรคการเมืองเป็นการรวมตัวของบุคคล เพื่อผลประโยชน์และเป็นตัวการแห่งการแตกแยกภายในสังคม.

ปกครองทราบเจตจำนงของประชาชน และช่วยให้ประชาชนมีความเห็นต่อทางการเมือง อันเป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมให้บรรลุปรัชญาของลัทธิประชาธิปไตยยิ่งขึ้น

บทบาทของพรรคการเมืองที่มีต่อการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย อาจประมวลได้ดังนี้

1. พรรคการเมืองช่วยสร้างความชอบธรรมของการมีอำนาจปกครอง

ปรัชญาสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยก็คือ การยอมรับว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน และผู้ปกครองหรือรัฐบาลมาจากความเห็นชอบของประชาชน ซึ่งแสดงออกโดยการเลือกตั้ง⁶ การมีการเลือกตั้งทำให้พรรคการเมืองกลายเป็นกลไกสำคัญที่สะท้อนความคิดเห็นของประชาชน ทั้งนี้เพราะในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ประชาชนจะเลือกตั้ง ส.ส. ที่ตนเห็นว่า มีหลักการและนโยบายสอดคล้องกับผลประโยชน์ของตนมากที่สุด แต่ธรรมดาในสังคมหนึ่ง ๆ ย่อมจะประกอบไปด้วยบุคคลที่มีแนวความคิดแตกต่างกันมากมาย จึงเป็นการลำบากของประชาชนที่จะเลือกบุคคลให้สอดคล้องกับความคิดเห็นของตน นอกจากนั้นตัวบุคคลแต่ละคนก็ไม่เป็นหลักประกันเพียงพอว่าเขาจะยึดถือหลักการและนโยบายที่ประกาศไว้หรือไม่ ดังนั้นการมีพรรคการเมืองจะช่วยรวบรวมแนวความคิดของปัจเจกบุคคลที่มีความคิดเห็นเหมือนกันมารวมกันเป็นกลุ่มก้อน ประชาชนก็จะเลือกตั้ง ส.ส. ได้ง่ายขึ้น นอกจากนั้นพรรคการเมืองยังช่วยประกันได้ว่า ส.ส. เหล่านี้จะปฏิบัติตามอุดมการณ์และนโยบายที่ประกาศไว้ โดยพรรคการเมืองจะมีระเบียบวินัยควบคุมสมาชิกของตน ให้ปฏิบัติตามแนวนโยบายพรรค ทั้งนโยบายของพรรคก็มีความแน่นอนไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นประเทศที่มีระบบพรรคการเมืองที่มั่นคง ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งประชาชนจะสามารถเลือกพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ และแนวนโยบายสอดคล้องกับความต้องการของตน และเมื่อพรรคการเมืองใดได้รับเลือกตั้งมีเสียงข้างมากในสภา ก็จะได้รับมอบหมายให้จัดตั้งรัฐบาล หรือเท่ากับว่าประชาชนเห็นชอบให้คณะบุคคลของพรรค

⁶บรรพต วีระสัย และคณะ, รัฐศาสตร์ทั่วไป (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520), หน้า 93-94.

การเมืองเมืองนั้นเป็นรัฐบาล รัฐบาลก็มีความชอบธรรมในการปกครองเพราะรัฐบาลตั้งขึ้น โดยความเห็นชอบของประชาชนส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้นพรรคการเมืองจึงเป็นสิ่งที่ช่วย เสริมสร้างความเชื่อในเรื่องการมีความชอบธรรมในการปกครอง และได้รับความเชื่อถือ ศรัทธาจากประชาชน และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามระบอบประชาธิปไตย

2. พรรคการเมืองทำหน้าที่สำคัญในการคุ้มครองรักษาอำนาจในทางการปกครอง สืบต่อเนื่องกัน และการถ่ายทอดอำนาจเป็นอย่างถูกต้องตามครรลองของ ประชาธิปไตย

ระบอบประชาธิปไตย เป็นระบอบที่เปิดโอกาสให้มีการต่อสู้แข่งขันทางการเมือง เพื่อเลือกเฟ้นกลุ่มหรือคณะบุคคลที่จะเข้ามาเป็นรัฐบาลโดยยึดหลักเสรีภาพ(liberty) และความเสมอภาค (equality) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย จะต้องมีการต่อสู้แข่งขันกันขึ้นตามความคิดเห็นทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในแนวทางกว้าง ๆ คล้ายคลึงกัน และมีการต่อสู้แข่งขันทางการเมือง โดยวิถีทางแห่งระบอบประชาธิปไตย เพื่อต่อรองผลประโยชน์ในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อจะให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนส่วนใหญ่มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ เพราะ ฉะนั้น พรรคการเมืองจึงถือว่าเป็นผลผลิตของประชาธิปไตยที่ประกอบด้วยเสรีภาพและ ความเสมอภาคที่ทำให้ประชาชนมีพลังต่อรองกันเพราะการที่คนจำนวนมากมารวมกัน ทำให้ พลังต่อรองมีประสิทธิภาพ เป็นการประกันเสรีภาพและความเสมอภาค และเป็นหลักประกัน อันหนึ่งของความเป็นประชาธิปไตย พรรคการเมืองจึงเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นระบบที่ป้องกันการ นำไปสู่ทรราชย์ และคุ้มครองรักษาอำนาจในการปกครองให้ดำเนินสืบต่อเนื่องกัน

3. พรรคการเมืองช่วยพัฒนาการเมือง

ระบอบประชาธิปไตยจะมั่นคงอยู่ได้ เพราะประชาชนให้ความสนใจสลับตลับรับฟัง ความเคลื่อนไหวที่จะกระทบกระเทือนต่อสังคม และไม่อ่อนแอหวั่นไหว หักประชาชนขาด ความสนใจหรือมองข้ามความสำคัญของเรื่องราวทางการเมือง และขาดความรับผิดชอบ

ทางการเมืองแล้ว สิทธิเสรีภาพของประชาชนเองอาจถูกลิดรอนและละเมิดได้ พรรคการเมืองมีบทบาทในการสร้าง หรือปลุกเร้ามติทางการเมืองของประชาชนในประเด็นปัญหาต่าง ๆ ซึ่งโดยปกติประชาชนมีความคิดเห็นทางการเมืองอยู่บ้าง แต่มักกระจัดกระจายตามที่แตกต่างกัน การมีพรรคการเมือง ซึ่งมีแนวนโยบายกว้าง ๆ ย่อมทำให้ประชาชนผู้มีความคิดเห็นคล้าย ๆ กัน สามารถยึดพรรคการเมืองเป็นหลัก หรือเป็นตัวแทนแห่งทัศนะให้ นอกจากนั้นพรรคการเมืองยังมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้มีการใช้สิทธิลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง การกระตุ้นให้ไปออกเสียงเลือกตั้ง ไม่จำเป็นจะต้องระบุว่าให้ไปเลือกพรรคใดพรรคหนึ่ง แต่ให้สละเวลาไปออกเสียงเลือกตั้ง เพื่อเป็นการแสดงความยอมรับหรือให้สัตยาบันแก่ระบอบประชาธิปไตย อันเป็นการดึงให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าพรรคการเมืองมีความสำคัญยิ่งในฐานะเป็นกลไกสำคัญในการสร้าง เสริมให้การเมืองสามารถพัฒนาไปตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยได้ เพื่อให้อำนาจทางการเมืองเป็นของประชาชนอย่างแท้จริงด้วยการใช้อำนาจของประชาชนผ่านระบบพรรคการเมือง

ในประเด็นนี้จากการสำรวจทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหาร พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมด คือร้อยละ 90.5 เห็นด้วยกับความสำคัญของพรรคการเมืองในประเด็นนี้ โดยมีเพียงร้อยละ 5.4 ที่ไม่แน่ใจ และอีกร้อยละ 4.1 เท่านั้นที่มีทัศนคติในเชิงไม่เห็นด้วย ซึ่งสามารถกล่าวสรุปได้ว่าวุฒิสมาชิกสายทหารเกือบทั้งหมดให้การยอมรับในความสำคัญของพรรคการเมือง ในฐานะที่เป็นองค์กรที่ช่วยให้ระบบการเมืองพัฒนาไปตามแนวทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

อย่างไรก็ตามเมื่อแยกพิจารณาทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารตามตัวแปรต่าง ๆ สามารถพบเห็นความแตกต่างในทัศนคติต่อความสำคัญของพรรคการเมืองในประเด็นนี้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 5.4 ทศนคติต่อพรรคการเมืองว่าเป็นองค์กรที่ช่วยให้การเมืองพัฒนาไปตามแนวทางของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

หน่วย : ร้อยละ

สถานภาพ	เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ไม่เห็นด้วย	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹				
กองทัพบก	86.8	7.9	5.3	100.0
กองทัพอากาศ	90.0	5.0	5.0	100.0
กองทัพอากาศ				
สถานภาพการรับราชการ²				
ประจำการ	94.4	2.8	2.8	100.0
นอกประจำการ	86.8	7.9	5.3	100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³				
1 ครั้ง	91.8	2.0	6.1	100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	88.0	12.6	-	100.0
การศึกษาในวิทยาลัย				
ป้องกันราชอาณาจักร⁴				
เคยศึกษา	81.8	9.1	9.1	100.0
ไม่เคยศึกษา	97.6	2.4	-	100.0
การดำรงตำแหน่งใน				
คณะกรรมการในปัจจุบัน⁵				
ดำรงตำแหน่ง	91.5	5.1	3.4	100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	86.7	6.7	6.7	100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 2.3525$, $p = 0.6712$ 4. $X^2 = 5.7244$, $p = 0.0571$

2. $X^2 = 1.2951$, $p = 0.1005$ 5. $X^2 = 0.4033$, $p = 0.8174$

3. $X^2 = 4.5950$, $p = 0.1005$

จากรายละเอียดในตารางที่ 5.4 จะเห็นได้ว่า ในตัวแปรด้านส่วนราชการที่สังกัด วุฒิสมาชิกสายทหารที่สังกัดกองทัพอากาศมีแนวโน้มเห็นด้วยกับความสำเร็จของพรรคการเมืองเมืองเมืองในบทบาทด้านนี้มากกว่ากองทัพเรือและกองทัพบกตามลำดับ ในด้านสภาพการรับราชการ ผู้ที่เป็นทหารประจำการมีแนวโน้มทัศนคติในเชิงเห็นด้วยมากกว่าทหารนอกประจำการ ด้านการดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก ผู้ที่เป็นวุฒิสมาชิกมากกว่า 1 ครั้งไม่มีใครที่มีทัศนคติในเชิงไม่เห็นด้วยเลย โดยมีทัศนคติในเชิงเห็นด้วยน้อยกว่าเล็กน้อย แต่มีทัศนคติแบบไม่แน่ใจค่อนข้างเห็นด้วยมากกว่า ด้านการศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปรากฏว่าผู้ที่ไม่เคยเข้ารับการศึกษา มีแนวโน้มเห็นด้วยมากกว่า ในขณะที่ผู้ที่เคยศึกษา กลับไม่เห็นด้วยถึงร้อยละ 9.1 และในด้านการดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการธิการในปัจจุบัน ผู้ที่ดำรงตำแหน่งมีทัศนคติในเชิงเห็นด้วยมากกว่าในสัดส่วนที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย

เมื่อวิเคราะห์ด้วยค่าทางสถิติจะพบว่า มีเพียงตัวแปรด้านการศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เท่านั้นที่เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความแตกต่างในทัศนคติต่อการยอมรับความสำเร็จของพรรคการเมืองในบทบาทด้านนี้ โดยมีค่าไคสแควร์เท่ากับ 5.7244 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.0571 ในขณะที่ตัวแปรที่เหลือ คือส่วนราชการที่สังกัด สภาพการรับราชการ จำนวนครั้งของการดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก และการดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการธิการในปัจจุบันล้วนแต่ไม่มีอิทธิพลต่อความแตกต่างในทัศนคติดังกล่าว โดยมีค่าไคสแควร์เท่ากับ 2.3525, 1.2951, 4.5950, 0.4033 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.6712, 0.5233, 0.1005 และ 0.8174 ตามลำดับ

3. พรรคการเมืองเป็นตัวแทนผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนทั้งประเทศ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า พรรคการเมืองได้กำเนิดมาจากการรวมตัวของกลุ่มผลประโยชน์ พรรคการเมืองจึงต้องทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของกลุ่มเหล่านี้ เนื่องจากกลุ่มผลประโยชน์หมายถึงบุคคลในสาขาอาชีพต่าง ๆ ที่มีกลุ่มของคนและสามารถแสดงออกถึง

อิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์) ดังนั้น พรรคการเมืองจึงเป็นส่วนเชื่อมโยงที่จะรวบรวมความต้องการของประชาชนและเป็นปากเสียงให้กับประชาชน⁷

ตามหลักการทั่วไปแล้ว กลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จะมีบทบาทในการสร้างอิทธิพลต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาล ทั้งนี้เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ (แล้วแต่กรณี) ยินยอมปฏิบัติตามในสิ่งที่กลุ่มของตนต้องการ ในการที่พรรคการเมืองจะทำหน้าที่ประสานประโยชน์ให้กับกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ด้วยการเสนอให้มีกฎหมายหรือมาตรการที่เป็นธรรมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง หรืออาจหาทางจัดให้มีการแก้ไขปรับปรุงสถานการณ์และปัญหาต่าง ๆ ให้เหมาะสมและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการเข้าควบคุมนโยบายดังกล่าวของรัฐบาล เพื่อให้เกิดผลประโยชน์และความพอใจกับกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งเท่ากับการประสานประโยชน์ของบรรดากลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ นั่นเอง

กลุ่มผลประโยชน์ที่กล่าวถึงข้างต้นมิใช่หมายถึง เฉพาะกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นกลุ่มพ่อค้านายทุน แต่หมายถึงกลุ่มผลประโยชน์ทุกกลุ่มในประเทศและกลุ่มผลประโยชน์ของประชาชนในทุกสาขาอาชีพและทุกระดับชั้น บทบาทของพรรคการเมืองในการเป็นตัวแทนรักษาผลประโยชน์ดังกล่าวนี้ จึงเป็นบทบาทในลักษณะที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนทั้งประเทศ

จากการสำรวจข้อมูลครั้งนี้ ปรากฏว่าวุฒิสมาชิกสายทหารมีทัศนคติต่อบทบาทของพรรคการเมืองในการเป็นตัวแทนรักษาผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนทั้งประเทศ ในเชิงเห็นด้วยร้อยละ 39.2 ไม่น่าใจร้อยละ 35.1 และไม่เห็นด้วยอีกร้อยละ 25.7 จะเห็นได้ว่าวุฒิสมาชิกสายทหารที่ตอบแบบสอบถามครั้งนี้ มีทัศนคติที่มีความโน้มเอียงไปในทางเห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่ แต่น่าหนักใจในการยอมรับความสำคัญของบทบาทพรรคการเมืองในด้านนี้ยัง

⁷Gabriel A. Almond and G. Bingham Powell Jr. *Comparative Politics : A Development Approach* (Boston & Toronto : Little Brown & Co., 1966), p. 17.

อิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์) ดังนั้น พรรคการเมืองจึงเป็นส่วนเชื่อมโยงที่จะรวบรวมความต้องการของประชาชนและเป็นปากเสียงให้กับประชาชน⁷

ตามหลักการทั่วไปแล้ว กลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จะมีบทบาทในการสร้างอิทธิพลต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาล ทั้งนี้เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ (แล้วแต่กรณี) ยินยอมปฏิบัติตามในสิ่งที่กลุ่มของตนต้องการ ในการที่พรรคการเมืองจะทำหน้าที่ประสานประโยชน์ให้กับกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ด้วยการเสนอให้มีกฎหมายหรือมาตรการที่เป็นธรรมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง หรืออาจหาทางจัดให้มีการแก้ไขปรับปรุงสถานการณ์และปัญหาต่าง ๆ ให้เหมาะสมและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการเข้าควบคุมนโยบายดังกล่าวของรัฐบาล เพื่อให้เกิดผลประโยชน์และความพอใจกับกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งเท่ากับการประสานประโยชน์ของบรรดากลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ นั่นเอง

กลุ่มผลประโยชน์ที่กล่าวถึงข้างต้นมิใช่หมายถึง เฉพาะกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นกลุ่มพ่อค้านายทุน แต่หมายถึงกลุ่มผลประโยชน์ทุกกลุ่มในประเทศและกลุ่มผลประโยชน์ของประชาชนในทุกสาขาอาชีพและทุกระดับชั้น บทบาทของพรรคการเมืองในการเป็นตัวแทนรักษาผลประโยชน์ดังกล่าวนี้ จึงเป็นบทบาทในลักษณะที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนทั้งประเทศ

จากการสำรวจข้อมูลครั้งนี้ ปรากฏว่าวุฒิสมาชิกสายทหารมีทัศนคติต่อบทบาทของพรรคการเมืองในการเป็นตัวแทนรักษาผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนทั้งประเทศ ในเชิงเห็นด้วยร้อยละ 39.2 ไม่น่าใจร้อยละ 35.1 และไม่เห็นด้วยอีกร้อยละ 25.7 จะเห็นได้ว่าวุฒิสมาชิกสายทหารที่ตอบแบบสอบถามครั้งนี้ มีทัศนคติที่มีความโน้มเอียงไปในทางเห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่ แต่น่าหนักในการยอมรับความสำคัญของบทบาทพรรคการเมืองในด้านนี้ยัง

⁷Gabriel A. Almond and G. Bingham Powell Jr. *Comparative Politics : A Development Approach* (Boston & Toronto : Little Brown & Co., 1966), p. 17.

ไม่เด่นชัด เพราะมีผู้ที่เห็นด้วยจริง ๆ เพียงร้อยละ 39.2 เท่านั้น ทั้งยังมีผู้ที่ไม่เห็นด้วย โดยสิ้นเชิงในสัดส่วนที่มากพอสมควรคือร้อยละ 25.7 ซึ่งเป็นสัดส่วนไม่เห็นด้วยมากกว่า บทบาทและความสำคัญในด้านอื่น ๆ ทั้งยังมีกลุ่มที่ไม่แน่ใจในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับกลุ่มที่เห็นด้วย แสดงว่าวุฒิสมาชิกสายทหารยังขาดความมั่นใจต่อบทบาทและความสำคัญของพรรคการเมืองในด้านนี้

ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากวุฒิสมาชิกสายทหารอาจจะทำความเข้าใจต่อคำว่า "ผลประโยชน์" และ "กลุ่มผลประโยชน์" ในลักษณะที่สับสน เพราะอาจจะมุ่งพิจารณาไป ถึงผลประโยชน์ และกลุ่มผลประโยชน์ในกลุ่มที่มีอิทธิพลครอบงำเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยอาจจะละเลยการพิจารณาในลักษณะของผลประโยชน์และกลุ่มผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวม จึงทำให้การตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประเด็นนี้ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 3 ข้อ ออกมาในแนวโน้มที่ไม่แน่ใจ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเป็น 2.73, 3.90 และ 3.72 ตามลำดับ

และเมื่อจำแนกทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารตามตัวแปรต่าง ๆ พบความแตกต่างในทัศนคติต่อพรรคการเมือง ในฐานะที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนทั้งประเทศดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.5ทัศนคติต่อพรรคการเมืองว่าเป็นตัวแทนผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนทั้งประเทศ

หน่วย : ร้อยละ

สถานภาพ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹				
กองทัพบก	39.5	36.8	23.7	100.0
กองทัพเรือ	35.0	20.0	45.0	100.0
กองทัพอากาศ				
สถานภาพการรับราชการ²				
ประจำการ	36.1	41.7	22.2	100.0
นอกประจำการ	42.1	28.9	28.9	100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³				
1 ครั้ง	46.9	30.6	22.4	100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	24.0	44.0	32.0	100.0
การศึกษาในวิทยาลัย				
ป้องกันราชอาณาจักร⁴				
เคยศึกษา	27.3	36.3	36.4	100.0
ไม่เคยศึกษา	48.8	34.1	17.1	100.0
การดำรงตำแหน่งใน				
คณะกรรมการกิจการในปัจจุบัน⁵				
ดำรงตำแหน่ง	37.3	37.3	25.4	100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	46.7	26.2	6.7	100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 7.8360$, $p = 0.0978$ 4. $X^2 = 4.8336$, $p = 0.0892$

2. $X^2 = 1.3463$, $p = 0.5101$ 5. $X^2 = 0.6596$, $p = 0.7191$

3. $X^2 = 3.6552$, $p = 0.16.8$

จากข้อมูลในตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่าตัวแปรที่มีผลต่อความแตกต่างในทัศนคติต่อประเด็นนี้มีเพียงตัวแปรด้านส่วนราชการที่สังกัด และการศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เท่านั้นที่พอจะมองเห็นความแตกต่างในทัศนคติได้ชัดมากกว่าตัวแปรอื่น ๆ

ตัวแปรด้านส่วนราชการที่สังกัดของวุฒิสมาชิกสายทหาร มีเฉพาะผู้ที่สังกัดกองทัพอากาศเท่านั้น ที่มีแนวโน้มเห็นด้วยกับทัศนคตินี้ โดยมีผู้ที่ไม่เห็นด้วยโดยสิ้นเชิงเพียงร้อยละ 6.3 เท่านั้น ในขณะที่ผู้ที่สังกัดกองทัพอากาศเรือมีทัศนคติไม่เห็นด้วยโดยสิ้นเชิงสูงมากถึงร้อยละ 45.0 ไม่เห็นด้วยโดยสิ้นเชิงเพียงร้อยละ 6.3 เท่านั้น ในขณะที่ผู้ที่สังกัดกองทัพอากาศเรือ มีทัศนคติไม่เห็นด้วยโดยสิ้นเชิงสูงมากถึงร้อยละ 45.0 ส่วนกองทัพบกมีผู้ที่เห็นด้วย ไม่น่าใจและไม่เห็นด้วย ในสัดส่วนร้อยละที่ไม่แตกต่างกันมากนักคือร้อยละ 39.5, 36.8 และ 23.7 ตามลำดับ เมื่อตรวจสอบค่าทางสถิติพบว่า มีค่าไคสแควร์เท่ากับ 7.8360 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.0978 ซึ่งแสดงว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ แม้จะพบความแตกต่างในเชิงร้อยละค่อนข้างชัดเจนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ในด้านประสบการณ์การศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปรากฏว่าผู้ที่ไม่เคยศึกษามีแนวโน้มในเชิงเห็นด้วยมากกว่ากลุ่มผู้ที่เคยศึกษา โดยกลุ่มผู้ที่ไม่เคยศึกษามีผู้ที่ไม่เห็นด้วยโดยสิ้นเชิงร้อยละ 17.1 ในขณะที่กลุ่มที่เคยศึกษามีผู้ที่ไม่เห็นด้วยโดยสิ้นเชิงสูงกว่า คือร้อยละ 36.4 เมื่อตรวจสอบค่าทางสถิติได้ค่าไคสแควร์เท่ากับ 4.8336 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.0892 จึงกล่าวได้ว่าเป็นความแตกต่างที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ในเชิงร้อยละก็ไม่พบความแตกต่างที่เด่นชัดนัก โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยโดยสิ้นเชิงมีความแตกต่างกันในสัดส่วนร้อยละน้อยมาก ในด้านค่าสถิติก็พบว่า มีค่าไคสแควร์เท่ากับ 1.3463, 3.6552, 0.6596 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.5101, 0.1608 และ 0.7191 สำหรับตัวแปรด้านสถานภาพการรับราชการ จำนวนครั้งที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก และการดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการในปัจจุบัน ตามลำดับ

4. พรรคการเมืองเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน

หน้าที่ในการให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน (political socialization) เป็นหน้าที่อันสำคัญยิ่ง คือ การให้ประชาชนเข้าใจถึงปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ ตลอดจนนโยบายของรัฐบาล พยายามชักจูงให้ประชาชนหันมาสนใจในทางการเมือง โดยมีหน้าที่ที่จะเสริมสร้างทัศนคติและการปฏิบัติในทางการเมืองแก่ประชาชน เพื่อที่จะให้ประชาชนธำรงรักษาแบบแผนวัฒนธรรมทางการเมือง (political culture patterns) ดั้งเดิม หรือทำลายล้างแบบแผนเก่า พรรคการเมืองในประเทศที่กำลังพัฒนาก็ทำหน้าที่สร้างทัศนภาพ (vision) ในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาประเทศให้แก่สมาชิกและประชาชนด้วย⁸

ในระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองมีบทบาทและหน้าที่จะให้การศึกษาอบรมด้านการเมืองแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนทราบว่า การปกครองประเทศนั้นมิใช่เป็นเรื่องของชนชั้นใดชั้นหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หากแต่เป็นเรื่องของพลเมืองทุกคนจะต้องร่วมมือร่วมใจกัน การให้การศึกษาทางการเมืองอาจกระทำได้หลายรูปแบบ ผ่านทางสื่อมวลชนทุกประเภท ตลอดจนการเข้าถึงประชาชนโดยตรง อาทิ การอภิปราย ปาฐกถา การบรรยายตามสถานที่ต่าง ๆ ตามโอกาส นอกจากนี้ พรรคการเมืองจะต้องให้ความรู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้อง เช่น เร่งเร้าให้ประชาชนมีความรู้สำนึกทางการเมืองและเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เกี่ยวกับประเด็นความสำคัญของพรรคการเมืองในบทบาทการเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชนนี้ จากการสำรวจข้อมูลพบว่า วุฒิสมาชิกสายทหารมีทัศนคติในเชิงเห็นด้วยร้อยละ 68.9 ไม่น่าใจก่อนข้างเห็นด้วย ร้อยละ 12.2 และไม่เห็นด้วยโดยสิ้นเชิงอีกร้อยละ 18.9 แสดงว่า วุฒิสมาชิกสายทหารมีแนวโน้มทัศนคติในเชิงเห็นด้วย และให้ความสำคัญต่อบทบาทของพรรคการเมืองด้านนี้เป็นส่วนใหญ่ และสามารถจำแนกความแตกต่างในทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารต่อประเด็นนี้ ตามตัวแปรต่าง ๆ ได้ดังนี้

⁸ ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จาก Almond and Powell, *Comparative Politics* pp. 120-127.

ตารางที่ 5.6 หัสนคติเกี่ยวกับพรรคการเมืองเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน

หน่วย : ร้อยละ

สถานภาพ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹				
กองทัพบก	65.8	13.2	21.1	100.0
กองทัพเรือ	65.0	20.0	15.0	100.0
กองทัพอากาศ	81.3	-	18.7	100.0
สถานภาพการรับราชการ²				
ประจำการ	66.7	8.3	25.0	100.0
นอกประจำการ	71.1	15.8	13.2	100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³				
1 ครั้ง	69.4	14.3	16.3	100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	68.0	8.0	84.0	100.0
การศึกษาในวิทยาลัย				
ป้องกันราชอาณาจักร⁴				
เคยศึกษา	60.6	18.2	21.2	100.0
ไม่เคยศึกษา	75.6	7.3	17.1	100.0
การดำรงตำแหน่งใน				
คณะกรรมการบริหารในปัจจุบัน⁵				
ดำรงตำแหน่ง	67.8	13.6	18.6	100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	73.3	6.7	20.6	100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 3.6927$, $p = 0.4492$ 4. $X^2 = 2.5373$, $p = 0.2812$
 2. $X^2 = 1.3463$, $p = 0.5101$ 5. $X^2 = 0.5319$, $p = 0.7664$
 3. $X^2 = 2.2669$, $p = 0.5893$

จากข้อมูลในตารางที่ 5.6 กล่าวโดยสรุปได้ว่าทุกตัวแปรไม่มีอิทธิพลต่อความแตกต่างในทัศนคติต่อประเด็นนี้อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากทั้ง 5 ตัวแปร มีค่าไคแอสควร์เท่ากับ 3.6927, 2.2669, 1.0576, 2.5373 และ 0.5319 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.4492, 0.3219, 0.5893, 0.2812 และ 0.7664 ตามลำดับ แม้จะแยกพิจารณาตัวแปรย่อยละ ก็ จะพบความแตกต่างจากตัวแปรต่าง ๆ เหล่านี้ได้ไม่ชัดเจนนัก

จากตัวแปรส่วนราชการที่สังกัด พบว่าวุฒิสมาชิกสายทหารที่สังกัดกองทัพอากาศ มีทัศนคติที่เห็นด้วยสูงกว่าผู้ที่สังกัดกองทัพบกและกองทัพเรือ ทางด้านสถานภาพการรับราชการทหาร ปรากฏว่าผู้ที่เป็นการนอกประจำการมีทัศนคติในเชิงเห็นด้วยสูงกว่าผู้ที่เป็นการทหารในประจำการ ด้านความถี่ในการดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก ผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกเพียงครั้งเดียวมีทัศนคติในเชิงเห็นด้วยสูงกว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกมากกว่า 1 ครั้ง เกี่ยวกับการศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปรากฏว่าผู้ที่ไม่เคยศึกษามีทัศนคติในเชิงเห็นด้วยสูงกว่าผู้ที่เคยศึกษา และตัวแปรด้านการดำรงตำแหน่งกรรมการในปัจจุบัน พบว่าผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งมีทัศนคติที่เห็นด้วยสูงกว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งกรรมการในปัจจุบัน

5. พรรคการเมืองเป็นสถาบันที่สร้างผู้นำทางการเมืองให้แก่ระบบการเมือง

โดยวิถีทางระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองจะทำหน้าที่เลือกสรรให้บุคคลเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งเลือกสรรบุคคลดังกล่าวเป็นไปโดยการเห็นชอบจากประชาชนโดยผ่านการเลือกตั้ง นอกจากนี้พรรคการเมืองจะเป็นสถาบันสร้างผู้นำทางการเมืองที่ดี เพื่อผลิตออกไปเป็นนักการเมืองอาชีพที่มีความสามารถ และพร้อมที่จะดำรงตำแหน่งผู้นำทางการเมืองในระดับต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้ว่าราชการ นายกเทศมนตรี เทศมนตรี ฯลฯ สถาบันอื่น ๆ ที่มีใช้พรรคการเมืองย่อมมีความเหมาะสมน้อยกว่าในการผลิตผู้นำทางการเมือง เช่น สถาบันราชการ (bureaucracy) ย่อมมีความเหมาะสมที่จะผลิตผู้นำทางการเมืองบริหารหรือข้าราชการที่ดีเท่านั้น แต่มีใช้ผลิตผู้นำทางการเมืองที่ดี เพราะการเป็นผู้นำทางการเมืองย่อมมีลักษณะแตกต่างไปจากผู้นำทางการเมืองบริหารเป็นอย่างมาก ผู้นำทางการเมืองเป็นผู้นำคนนโยบายโดย

คำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนในนครณะของพรรคการเมือง. ฉะนั้น นักการเมืองจะต้องเข้าใจการ "ต่อรอง" ผลประโยชน์ทางการเมืองของประชาชน การประสานประโยชน์ต่าง ๆ ตลอดจนการสร้างควมสามัคคีของกลุ่มต่าง ๆ ด้วยการวางนโยบายของพรรค และเมื่อพรรคได้เป็นรัฐบาลก็จะต้องเอานโยบายเหล่านั้นไปใช้ โดยมีข้าราชการซึ่งเป็นฝ่ายบริหารเป็นผู้ปฏิบัติตาม ฉะนั้นในระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองจึงเป็นสถาบันที่ฝึกอบรมและสร้างผู้นำทางการเมืองที่เหมาะสมกว่าสถาบันอื่นใด

โครงสร้างการบริหารของพรรคการเมืองจะประกอบด้วยหัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค เลขานุการพรรค รองเลขานุการพรรค กรรมการบริหารพรรค และอาจมีสาขาพรรคตามภาคต่าง ๆ ของประเทศอีกด้วย แต่ละสาขาพรรคก็อาจจะมีตำแหน่งหัวหน้าสาขาพรรค รองหัวหน้าสาขาพรรค เลขานุการ รองเลขานุการ เทรินนิก ประชาสัมพันธ์ กรรมการ ฯลฯ และอาจจัดองค์การลดหลั่นกันลงไปถึงระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้านอีกด้วย โดยที่แต่ละสาขาย่อมจะมีตำแหน่งบริหารต่าง ๆ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งบริหารของพรรคระดับต่าง ๆ ก็จะมีทักษะ (skill) ในการเป็นผู้นำทางการเมืองได้ และเมื่อพรรคส่งสมาชิกเข้ารับเลือกตั้ง บรรดาผู้นำเหล่านั้นเองที่จะได้รับการเสนอชื่อเป็นคณะรัฐมนตรี หรือถ้าเป็นการเมืองในระดับท้องถิ่นก็อาจจะได้รับเสนอชื่อให้เป็นนายกเทศมนตรี เทศมนตรี ผู้ว่าราชการมหนคร ฯลฯ โดยที่หัวหน้าพรรคจะเป็นนายก รัฐมนตรี เป็นต้น

ฉะนั้น ในประเทศประชาธิปไตยจึงไม่ต้องสงสัยเลยว่า หากไมบุคคลที่ไม่เคยเป็นข้าราชการมาก่อนก็สามารถเป็นประธานาธิบดี รองประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้ว่าราชการมหนคร นายกเทศมนตรี หรือตำแหน่งผู้นำทางการเมืองบริหารอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะพรรคการเมืองได้ฝึกฝนและสร้างทักษะความเป็นผู้นำทางการเมืองให้เขานั้นเอง ดังจะเห็นได้ว่าในสหรัฐอเมริกา ประธานาธิบดี จอห์น เอฟ. เคนเนดี (John F. Kennedy) สังกัดพรรคเดโมแครต เคยรับราชการในกองทัพเรือในตำแหน่งที่ไม่สูงนักและมียศเพียง "เรือเอก" เท่านั้น แต่เขาก็สามารถเป็นผู้นำทางการเมืองได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ก็เพราะว่าพรรคการเมืองมีส่วนฝึกฝนผู้นำทางการเมืองได้เป็นอย่างดี

สำหรับทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารต่อบทบาทของพรรคการเมืองในฐานะเป็นสถาบันที่สร้างผู้นำทางการเมืองให้แก่ระบบการเมืองนี้ จากการสำรวจข้อมูลพบว่า มีผู้ไม่เห็นด้วยสูงมากถึงร้อยละ 87.8 ผู้ที่ไม่แน่ใจมีร้อยละ 10.8 และมีผู้ที่ไม่เห็นด้วยน้อยมากเพียงร้อยละ 1.4 เท่านั้น แสดงให้เห็นว่าวุฒิสมาชิกสายทหารยอมรับในบทบาทสำคัญของพรรคการเมืองว่าเป็นสถาบันที่ช่วยสร้างผู้นำทางการเมืองให้แก่ระบบการเมืองได้ดี

เมื่อแยกพิจารณาทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารต่อประเด็นนี้ตามตัวแปรต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ พบว่ามีความแตกต่างกันในทัศนคติดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.7 หัสนคติต่อพรรคการเมืองเกี่ยวกับการเป็นสถาบันที่สร้างผู้นำทางการเมือง
ให้แก่ระบบการเมือง

หน่วย : ร้อยละ

สถานภาพ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹				
กองทัพบก	84.2	15.8	-	100.0
กองทัพเรือ	85.0	10.0	5.0	100.0
กองทัพอากาศ	100.0	-	-	100.0
สถานภาพการรับราชการ²				
ประจำการ	83.3	13.9	2.8	100.0
นอกประจำการ	92.1	7.9	-	100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³				
1 ครั้ง	89.8	10.2	-	100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	84.0	12.2	4.0	100.0
การศึกษาในวิทยาลัย				
ป้องกันราชอาณาจักร⁴				
เคยศึกษา	87.9	9.1	3.0	100.0
ไม่เคยศึกษา	87.8	12.2	-	100.0
การดำรงตำแหน่งใน				
คณะกรรมการในปัจจุบั⁵				
ดำรงตำแหน่ง	84.7	13.6	1.7	100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	100.0	-	-	100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 5.6578$, $p = 0.2262$ 4. $X^2 = 1.4054$, $p = 0.4952$
 2. $X^2 = 1.8319$, $p = 0.4001$ 5. $X^2 = 0.6596$, $p = 0.7191$
 3. $X^2 = 2.0727$, $p = 0.4952$

จากข้อมูลในตารางที่ 5.7 ปรากฏผลเช่นเดียวกับในตารางที่ 5.6 กล่าวคือไม่มีตัวแปรใดเลยที่มีอิทธิพลต่อความแตกต่างในทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ จากการสำรวจค่าทางสถิติ พบว่าแต่ละตัวแปรมีค่าไคสแควร์เท่ากับ 5.6578, 1.8319, 2.0727, 1.4054 และ 2.6049 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.2262, 0.4001, 0.3547, 0.4952 และ 0.2719 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาข้อมูลในเชิงร้อยละพบว่า ในด้านส่วนราชการที่สังกัด วุฒิสมาชิกสายทหารที่สังกัด กองทัพอากาศทั้งหมดมีทัศนคติเห็นด้วยและไม่แน่ใจค่อนข้างเห็นด้วย โดยไม่มีผู้ที่ไม่เห็นด้วยเลย ในขณะที่ผู้ที่เป็นทหารในประจำการมีผู้ที่ไม่เห็นด้วยอยู่ร้อยละ 2.8 และมีผู้ที่เห็นด้วยร้อยละ 83.3 ต่ำกว่าผู้ที่เป็นทหารนอกประจำการ

ในด้านจำนวนครั้งในการดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก พบว่ามีทัศนคติในเชิงเห็นด้วยไม่แตกต่างกันมากนัก โดยมีเฉพาะกลุ่มผู้ดำรงตำแหน่งมากกว่า 1 ครั้ง ที่ไม่เห็นด้วยประมาณร้อยละ 4.0 และในด้านการศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน มีเฉพาะผู้ที่เคยศึกษาประมาณร้อยละ 3.0 เท่านั้นที่ไม่เห็นด้วย โดยทัศนคติในเชิงเห็นด้วยไม่แตกต่างกันเลย แต่ผู้ที่ไม่เคยศึกษามีทัศนคติที่ไม่แน่ใจค่อนข้างเห็นด้วยสูงกว่าผู้ที่เคยศึกษา

ส่วนในด้านการดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการในปัจจุบัน ปรากฏว่าผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทั้งหมดเห็นด้วยกับบทบาทของพรรคการเมืองในลักษณะนี้โดยผู้ดำรงตำแหน่งมีร้อยละ 84.7 ที่เห็นด้วยร้อยละ 13.6 ไม่แน่ใจค่อนข้างเห็นด้วย และร้อยละ 1.7 ที่ไม่เห็นด้วย

จะเห็นได้ว่า โดยภาพรวมแล้ววุฒิสมาชิกสายทหารให้การยอมรับในความสำคัญของพรรคการเมืองในบทบาทที่เป็นสถาบันที่สร้างผู้นำทางการเมืองให้แก่ระบบการเมือง มีส่วนน้อยมากที่มีทัศนคติในเชิงไม่เห็นด้วยกับบทบาทนี้

6. สรุปผลการสำรวจทัศนคติต่อความสำคัญของระบบพรรคการเมือง

พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะพรรคการเมืองเป็นสถาบันหลักในการที่จะให้ประชาชนได้มีโอกาสในการปกครองประเทศในฐานะ "เจ้าของประเทศ" อย่างแท้จริง พรรคการเมืองเป็นกลไกที่สำคัญในอันที่จะหันเหทิศทางการเมืองของประเทศไปในทิศทางใด ดังนั้นพรรคการเมืองจึงมีบทบาท (roles) และหน้าที่ (function) ต่อระบบการเมือง และการปกครองระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองจึงเป็นองค์กรที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งสามารถจำแนกความสำคัญของพรรคการเมืองได้ 5 ประการ คือ

1. พรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนี้มีพื้นฐานการสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง
2. พรรคการเมืองเป็นองค์กรสำคัญที่ช่วยให้ระบบการเมืองพัฒนาไปตามแนวทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
3. พรรคการเมืองมีความสำคัญในฐานะเป็นตัวแทนผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนทั้งประเทศ
4. พรรคการเมืองเป็นสถาบันสำคัญที่ให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน และ
5. พรรคการเมืองเป็นสถาบันสำคัญที่สร้างผู้นำทางการเมืองให้แก่ระบบการเมือง

จากความสำคัญของพรรคการเมือง เช่นนี้มีผลให้ระบบพรรคการเมืองเป็นที่ยอมรับว่าเป็นองค์กรที่จำเป็นที่จะขาดเสียมิได้ สำหรับการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะในระบอบประชาธิปไตยนั้นถือว่าอำนาจทางการเมืองเป็นของประชาชน แต่เนื่องจากการใช้อำนาจของประชาชนจำเป็นต้องมีกลไกที่เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ การรวมกลุ่มของประชาชนในรูปของพรรคการเมืองนับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญของการใช้อำนาจ

ทางการเมืองของประชาชน เพื่อให้เกิดพลังและมีสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายของการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ตั้งสมมุติฐานการศึกษาประการแรกไว้ว่า "วุฒิสมาชิกสายทหารมีทัศนคติเชิงสนับสนุนและยอมรับว่าพรรคการเมืองเป็นสถาบันที่จำเป็นในระบบประชาธิปไตย" ซึ่งจากผลการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าสมมุติฐานนี้เป็นจริง โดยมีวุฒิสมาชิกสายทหารที่ให้การยอมรับว่า พรรคการเมืองเป็นสถาบันที่จำเป็นต่อการเมืองในระบบประชาธิปไตย อยู่ร้อยละ 43.2 ผู้ที่มีทัศนคติไม่แน่ใจร้อยละ 37.8 โดยมีเพียงร้อยละ 18.9 เท่านั้นที่มีทัศนคติไม่ยอมรับและเมื่อแยกพิจารณาตามตัวแปรต่าง ๆ คือ ส่วนราชการที่สังกัด สถานภาพการรับราชการ จำนวนครั้งในการดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก การศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร และการดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการในปัจจุบัน ปรากฏว่า ไม่มีตัวแปรใดเลยที่มีอิทธิพลต่อความแตกต่างในทัศนคติดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์ทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารต่อความสำคัญในบทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมืองต่อกระบวนการประชาธิปไตย พบว่ามีทัศนคติที่สอดคล้องกันในเชิงเห็นด้วย กับความสำคัญของพรรคการเมืองในประเด็นต่าง ๆ ทั้งหมด มีอยู่น้อยมากที่มีทัศนคติเชิงไม่เห็นด้วย

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่าผลการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้สามารถยืนยันได้ว่าวุฒิสมาชิกสายทหารมีทัศนคติเชิงสนับสนุน และยอมรับว่าพรรคการเมืองเป็นสถาบันที่จำเป็นในระบบประชาธิปไตยตามที่ได้คาดหมายเอาไว้

ทัศนคติต่อบทบาทพรรคการเมืองไทย

จากสมมุติฐานแรกที่ได้วิเคราะห์ทัศนคติต่อความสำคัญของระบบพรรคการเมืองในระบบประชาธิปไตย พบว่า วุฒิสมาชิกสายทหารมีแนวโน้มในการยอมรับความสำคัญของระบบพรรคการเมืองว่า เป็นสถาบันที่จำเป็นต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย กล่าวคือ วุฒิสมาชิกสายทหารส่วนใหญ่เชื่อว่าระบบพรรคการเมืองเป็นกลไกหรือองค์การที่จำเป็นต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย

ในสมมุติฐานประการที่สองนี้จะได้วิเคราะห์ถึงทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารที่มีต่อพรรคการเมืองไทยว่าจะสามารถเป็นกลไกหรือองค์กรที่จะสามารถสนับสนุนระบบการเมืองไทยให้ดำเนินไปตามครรลองของประชาธิปไตยให้มากนักน้อยเพียงไร แต่ก่อนที่จะทำการศึกษาวิเคราะห์สมมุติฐานนี้ คงจะต้องทำความเข้าใจถึงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองไทยในกระบวนการประชาธิปไตยของไทยโดยสรุป เพื่อให้เห็นทิศทางการพัฒนาของพรรคการเมืองไทยและอุปสรรคหรือความล้มเหลวของพรรคการเมืองไทยในการสร้างสรรค์ประชาธิปไตยที่ผ่านมาและเพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารตามสมมุติฐานนี้

ก. กระบวนการรวมตัวและพัฒนาการของพรรคการเมืองไทย⁹

เมื่อกล่าวถึงพัฒนาการของพรรคการเมืองไทย นักรัฐศาสตร์มักจะเริ่มศึกษาวิเคราะห์กันตั้งแต่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 จวบจนปัจจุบัน เนื่องจากเงื่อนไขทางการเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่สนับสนุนให้เกิดกระบวนการรวมตัวทางการเมืองเป็นระบบพรรคการเมืองในประเทศไทย

ภายหลังที่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองครั้งสำคัญเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 จากระบอบ "สมบูรณาญาสิทธิราชย์" มาเป็นระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ หอกล่าวได้ว่ามีการรวมตัวระหว่างบุคคลหลายต่อหลายกลุ่มด้วยกันดำเนินงานทางการเมือง ทั้ง ๆ ที่ไม่มีฐานะเป็นพรรคการเมือง หรืออ้างว่าไม่เกี่ยวกับการเมือง เริ่มแรกมีคณะราษฎร คณะทหาร ซึ่งในตอนหลังได้แตกคอกออกลูกมาเป็น คณะทหารผ่านศึก คณะนายทหารหนุ่ม คณะทหารประชาธิปไตย คณะกระทิงแดง ฯลฯ คณะคอมมิวนิสต์ คณะเสรีไทย และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ อาทิเช่น สหบาลกรรมกร สหพันธ์เกษตรกร สมาคมนายจ้าง สมาคมนายธนาคาร ชมรมอาสาสมัครพิทักษ์ชาติไทย ชมรมแม่บ้าน ลูกเสือชาวบ้าน การรวมกลุ่มดังกล่าวนี้ บางทีมีการเน้นว่า จะไม่ใช่กลุ่ม

⁹โปรดศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จาก กนต์ธีร์ ศุภมงคล, "ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับพรรคการเมือง", หน้า 64, 73.

ดำเนินการทางการเมือง แต่เป็นเพื่อรักษาผลประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดโดยเฉพาของกลุ่ม หรือบางที่ถูกต้องกันมิให้ดำเนินการเมือง ทั้ง ๆ ที่ในทางปฏิบัติจะหลีกเลี่ยงการเมืองไม่พ้น และอย่างน้อยก็มีลักษณะเป็นกลุ่มกดดันเพื่อผลประโยชน์บางอย่าง

รัฐธรรมนูญฉบับปี 2489 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีการรับรู้เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ในมาตรา 4 แต่ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดระเบียบแบบแผนของพรรคการเมืองไว้ ในตอนนั้นมีการจัดตั้งพรรคการเมืองกันแล้ว เช่น พรรคก้าวหน้า พรรคคณะชาติ พรรคสหชีพ พรรคแนวรัฐธรรมนูญ พรรคประชาธิปไตย พรรคประชาชน พรรคธรรมาธิปไตย สหพรรค ฯลฯ ต้องรอมาจนปี 2498 จึงมีกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง ลงวันที่ 26 กันยายน 2498 การตราพระราชบัญญัติฉบับนี้เหมือนสนธิสัญญาจากการที่นายกรัฐมนตรี จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ไปเห็นระบบพรรคการเมืองมีระเบียบแบบแผน ได้กำหนดให้มีการจดทะเบียน ปรากฏว่ามีพรรคการเมืองไปจดทะเบียนรวมทั้งสิ้น 23 พรรค ที่สำคัญได้แก่พรรคที่รัฐบาลดำริจัดตั้งขึ้นเองเรียกว่า พรรคเสรีมนังคศิลา เป็นสำคัญ มีพรรคอื่น ๆ อีก 22 พรรค เรียกชื่อต่าง ๆ กัน อาทิ เช่น พรรคประชาธิปไตย พรรคเสรีประชาธิปไตย พรรคสหราษฎร พรรคขบวนการไฮด์ปาร์ก พรรคหนุ่มไทย พรรคคนดี พรรคศรีอารยเมตไตร ฯลฯ เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปภายหลังที่ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับนี้ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 ปรากฏว่ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคต่าง ๆ เพียง 8 พรรค แต่ก็เกิดมีข้อกล่าวหาว่า การเลือกตั้งครั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ มีการหาคะแนนเสียงกันโดยวิธีมิชอบต่าง ๆ ถึงกับเกิดการทำรัฐประหารขึ้นโดย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการรัฐประหารสำเร็จ มีการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่เพิ่มจากเดิมอีก 7 พรรค การเลือกตั้งทั่วไปใหม่กระทำกันเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2500 ปรากฏว่ามีสมาชิกพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้งเป็นสภาผู้แทนราษฎร 8 พรรคเหมือนกัน การจัดตั้งรัฐบาลในกรอบสภาผู้แทนราษฎรที่มีคะแนนเสียง แบ่งแยกออกไปมากมายหลายพรรค เช่นนี้ ย่อมกระทำไม่ได้โดยลำบาก จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงทำการปฏิวัติอีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2501 ยุบสภา เลิกใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองและยุบพรรคการเมืองทั้งหลายเสียสิ้น เป็นอันว่าพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ.2498 ใช้บังคับอยู่เพียง 3 ปี 24 วันเท่านั้น

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น มอบหมายให้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่และทำหน้าที่เป็นสภานิติบัญญัติไปในตัวระหว่างที่ร่างรัฐธรรมนูญ การร่างรัฐธรรมนูญ ตอนนั้นได้ใช้ความพยายามเป็นพิเศษ อยากรจะให้ได้รัฐธรรมนูญที่ดีจริง ๆ ใช้เวลาพินิจพิจารณาในการร่างถึง 10 ปีเศษผ่านจากรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มาถึงรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร จึงได้คลอดรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ออกมาเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2511 แล้วมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับที่ 2 ขึ้นเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2511 โดยที่รัฐธรรมนูญไม่ได้บังคับว่าผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นตัวแทนราษฎรจะต้องสังกัด พรรคการเมืองที่เกิดขึ้นตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับที่ 2 ขึ้นเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2511 โดยที่รัฐธรรมนูญไม่ได้บังคับว่าผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นตัวแทนราษฎรจะต้องสังกัดพรรคการเมือง พรรคการเมืองที่เกิดขึ้นตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติพรรคการเมือง ฉบับที่ 2 จึงมีจำนวนที่จดทะเบียนเพียง 14 พรรค มีพรรคสำคัญที่คณะรัฐบาลสมัยนั้นจัดตั้งขึ้น คือ พรรคสหประชาไทย พรรคประชาธิปไตย และพรรคอื่น ๆ ชื่อต่าง ๆ กัน เช่น พรรคสัมมาอาชีวะช่วยชาวนา พรรคชาวนาชาวนไร่ พรรคประชาพัฒนา พรรคไทยิปไตย พรรคอิสระ ฯลฯ การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512 ได้ผลให้พรรคการเมืองมีผู้แทนในสภาารวม 7 พรรค รัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปอันมีจอมพลถนอม กิตติขจร คงเป็นนายกรัฐมนตรี ต้องเผชิญอุปสรรคนานาประการในการบริหารประเทศ รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ทำการปฏิวัติตนเอง ยกเลิกรัฐธรรมนูญที่ใช้เวลาร่างนานที่สุดเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 ลบล้างวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร ประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พุทธศักราช 2511 เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2514 แล้วประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 ับระบบสภานิติบัญญัติแต่งตั้งรวมจำนวน 290 คน บริหารราชการแผ่นดินโดยไม่ต้องอาศัยพรรคการเมืองมาจนกระทั่งวันที่ 14 ตุลาคม 2516 รัฐบาลต้องพ้นจากตำแหน่งเนื่องด้วยนักเรียนนิสิตนักศึกษาและประชาชนเดินขบวนครั้งใหญ่ เรียกร้องให้เร่งการร่างรัฐธรรมนูญและจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปตามวิถีทางประชาธิปไตย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้นายสัญญา ธรรมศักดิ์ มาเป็นนายกรัฐมนตรีสืบต่อจากจอมพลถนอม กิตติขจร

วันที่ 10 ธันวาคม 2516 มีประกาศพระบรมราชโองการตั้งสมัชชาแห่งชาติขึ้น เพื่อทำการเลือกเห็นบุคคลที่เหมาะสมกราบบังคมทูลพระกรุณาแต่งตั้ง เป็นสมาชิกสภานิติ

บัญญัติแห่งชาติใหม่จำนวน 299 คน พึงสังเกตว่า การเลือกสมาชิกสภานิติแห่งชาติครั้งนั้น มิได้อาศัยพรรคการเมืองเป็นสำคัญ เพราะพรรคการเมืองต่าง ๆ ยุบเลิกไปหมดแล้ว แต่ให้คำนึงถึงกลุ่มผลประโยชน์ อาชีพ วิชาความรู้ประกอบกับพรรคชนและแนวความคิดเห็นทางการเมืองอย่างกว้างขวาง ส่วนใหญ่ได้แก่ข้าราชการประจำทั้งทหารและพลเรือน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้จัดร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่อีกฉบับหนึ่ง ประกาศออกใช้เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2517 ก่อนหน้านั้นหนึ่งวัน มีประกาศพระราชบัญญัติพรรคการเมือง ฉบับที่ 3 ซึ่งบังคับให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมือง เมื่อมีกฎหมายเช่นนี้ พรรคการเมืองในประเทศไทยจึงอุบัติขึ้นประจุกดอกเห็ด ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2518 ปรากฏว่ามีพรรคการเมืองเข้าแข่งขันรับเลือกตั้งถึง 42 พรรค นอกจากพรรคเก่า ๆ ที่พอจะคุ้นชื่อกันแล้วมีพรรคใหม่เป็นพรรคเล็กพรรคน้อยหลายพรรค การเลือกตั้งทั่วไปครั้งต่อมาได้ผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคถึง 22 พรรค พรรคประชาธิปไตย ซึ่งมีจำนวนสมาชิกสูงสุดสามารถหาเสียงสนับสนุนจากพรรคอื่นเพื่อจัดตั้งรัฐบาลได้สำเร็จ มี ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี เข้ารับตำแหน่งได้ไม่กี่วันก็ต้องพ้นจากตำแหน่งไป เพราะไม่ได้รับมติไว้วางใจจากสภา ต้องยอมให้ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช หัวหน้าพรรคกิจสังคมที่มีผู้แทนในสภาเพียง 18 คน จัดตั้งรัฐบาลสูตรใหม่ได้สำเร็จ ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรเข้าดำเนินการบริหารราชการแผ่นดิน ตั้งแต่วันที่ 19 มีนาคม 2518 แต่ในที่สุดก็ทนความกดดันทางสภาไม่ได้นาน นายกรัฐมนตรี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ประกาศยุบสภาตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2519 และจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปใหม่ในวันที่ 14 เมษายน 2519 มีพรรคการเมืองส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร 39 พรรค ได้รับเลือกเป็นผู้แทนราษฎร 19 พรรค ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช หัวหน้าพรรคประชาธิปไตย ซึ่งเป็นพรรคใหญ่ที่สุดในสภา ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี จัดตั้งรัฐบาลร่วมกับพรรคธรรมสังคมและพรรคสังคมนิยม

รัฐบาล ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช บริหารราชการแผ่นดินด้วยความยากลำบาก อยู่ได้ไม่กี่เดือนก็ถูกปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 มีการยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับที่ 3 เสีย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี ใช้รัฐธรรมนูญฉบับลงวันที่ 22 ตุลาคม 2519 แทนฉบับปี 2517 ลักษณะพิเศษที่สำคัญของรัฐธรรมนูญ 2519 ของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินอยู่ที่

การกำหนดแนวทางการพัฒนาการปกครองแบบประชาธิปไตยไว้เป็น 3 ระยะ ระยะละ 4 ปี รวม 12 ปี ระยะ 4 ปีแรกสถาปนาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินประกอบด้วยสมาชิกแต่งตั้งทั้งหมด เข้ามาควบคุมการบริหารประเทศ ระยะ 4 ปีที่สองจะมีสภาผู้แทนราษฎรที่ประชาชนเลือกตั้งและวุฒิสภาแต่งตั้งร่วมกันเข้าควบคุมการบริหารประเทศเท่าเทียมกัน ระยะ 4 ปีที่สามจะขยายอำนาจของสภาผู้แทนราษฎรให้มากขึ้น และลดอำนาจของวุฒิสภาลงเท่าที่จำทำได้ ภายหลัง 12 ปีแล้ว ถ้าราษฎรตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนต่อบ้านเมือง อาจจะยกเลิกวุฒิสภาเสียให้เหลือแต่สภาผู้แทนราษฎรสภาเดียว

รัฐธรรมนูญของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน และรัฐบาลธานินทร์ กรัยวิเชียร ดำเนินอยู่ได้ไม่ครบปีก็ถูกปฏิวัติอีกครั้ง เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2520 โดยพลเรือเอกสงัด ชลออยู่ ผู้รับสนองพระบรมราชโองการให้นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2519 นั้นเอง สถาปนาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ซึ่งได้รับแต่งตั้งเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2519 จำนวน 340 คนต้องถูกยุบไป เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2520 คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินเปลี่ยนชื่อเป็นคณะปฏิวัติ ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญปี 2519 และตราธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร ลงวันที่ 9 พฤศจิกายน 2520 ขึ้นใช้แทนที่ ถวายพระราชอำนาจแก่พระมหากษัตริย์ให้ทรงแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติประกอบด้วยสมาชิกไม่น้อยกว่า 300 คน แต่ไม่เกิน 400 คน ตามที่ประธานสภานโยบายแห่งชาติ จะนำความกราบบังคมทูลฯ มาตรา 9 กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ แต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นเสนอ ซึ่งในที่สุดได้ออกมาในรูปของรัฐธรรมนูญฉบับลงวันที่ 22 ธันวาคม 2521 ซึ่งใช้บังคับตราเป็นมาทุกวันนี้

ข. ความล้มเหลวของพรรคการเมืองไทย¹⁰

จากที่กล่าวมาแล้วพอจะมองเห็นกันแล้วว่า อุปสรรคของการเจริญเติบโตของ

¹⁰ดูรายละเอียดในวิชา นานาสีริกกุลกิจ และสุรพล ราชภัณฑารักษ์, พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทประชาชน จำกัด, 2524), หน้า

พรรคการเมืองในประเทศไทย ไม่อาจแยกออกจากปัญหาการเมืองโดยทั่ว ๆ ไปได้ ปัญหา
นั้นคือท่าอย่างใดกลุ่มผู้มีกำลังอำนาจ (สถาบันทหาร) จึงจะมีความเชื่อและเคารพในคุณค่า
และหลักเกณฑ์การปกครองระบอบประชาธิปไตย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ความล้มเหลวของ
พรรคการเมืองไทยในอดีตนั้นมีสาเหตุมาจากผู้นำทางการเมืองไม่ยอมปล่อยโอกาสให้พรรค
การเมืองมีโอกาสแสดงบทบาททางการเมือง โดยการปฏิบัติและรัฐประหารของฝ่ายทหาร
ซึ่งเกิดขึ้นหลายครั้งหลายครา และมีแนวโน้มที่จะสร้างความชอบธรรมในการเข้ามาสู่อำ
นาจ โดยอาศัยทหารเป็นขุมกำลังแห่งอำนาจทางการเมือง การอาศัยระบบราชการ โดย
เฉพาะอย่างยิ่งทหารเป็นฐานมาสู่อำนาจ และการหยุดยั้งบทบาทของพรรคการเมืองโดย
การปฏิวัติรัฐประหารนั้น ทำให้ความสนใจของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองไม่ต่อเนื่อง
และทำให้ประชาชนรู้สึกว่พรรคการเมืองไม่ใช่กลไกสำคัญในการปกครอง ทหารเท่านั้นที่มี
อำนาจในการปกครองประเทศ และพรรคการเมืองก็ไม่มีโอกาสที่จะแสดงผลงานได้เป็นชั้น
เป็นอัน ความศรัทธาต่อสถาบันของการปกครองระบอบประชาธิปไตยก็ถอยลง และไม่ได้
เข้ามามีส่วนร่วมหรือสนับสนุนพรรคการเมืองอย่างจริงจัง

นอกจากเหตุผลดังกล่าว ซึ่งทำให้พรรคการเมืองพลาดโอกาสที่จะปรับปรุงแก้ไข
นโยบายการจัดองค์กรให้เข้ารูปเข้ารอยกับการเมืองไทยแล้ว ข้อบกพร่องหรือความล้ม
เหลวของพรรคการเมืองไทยยังมีสาเหตุมาจากตัวพรรคการเมืองเอง คือ

1. พรรคการเมืองไทยมักจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นเครื่องสนับสนุนบุคคลบางคน

หรือคณะบุคคล

ในประเทศที่พัฒนาแล้ว พรรคการเมืองจะเกิดจากความต้องการของกลุ่มชนหรือ
กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อจะรักษาผลประโยชน์ของตนหรือต้องการให้วัตถุประสงค์และ
ความต้องการของกลุ่มตนบรรลุผล โดยทางกลุ่มจะพยายามชักชวนให้ประชาชนส่วนใหญ่
มีความคิดเห็นคล้อยตามอุดมการณ์และนโยบายที่กลุ่มวางไว้จนเกิดเป็นมติมหาชน และทาง
กลุ่มจะได้เข้าไปมีอำนาจทางการเมือง พรรคการเมืองจึงเกิดขึ้นจากความต้องการของชน
กลุ่มใหญ่ โดยมีหลักการที่แน่นอน มีแนวทางของตนเอง มีการรวมกลุ่มหนาแน่น ซึ่งทำให้
พรรคการเมืองมีความมั่นคง แต่พรรคการเมืองในประเทศไทยมักตั้งขึ้นเพื่อเป็นเครื่องสนับสนุน

สนุนอำนาจบุคคลบางคนหรือคณะบุคคล โดยยึดถือบุคคลลัทธิภาพ อำนาจ และอิทธิพลของผู้นำ เป็นศูนย์กลางในการรวมกันเป็นพรรคการเมือง เพื่อสนับสนุนบุคคลในการมีและใช้อำนาจทางการเมือง โดยอาศัยพรรคการเมืองเมืองสร้างความชอบธรรมให้กับอำนาจ (legitimacy) ของตน การจัดตั้งพรรคการเมืองโดยวิธีนี้จึงทำให้พรรคการเมืองไทยแตกแยกและสลายตัวได้ง่าย เมื่อบุคคลสำคัญของพรรคขัดแย้งกันก็จะแยกออกมาตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเมื่อผู้นำของพรรคหมดอำนาจหรือบารมีลงไป พรรคก็จะสลายตัวไป เช่น พรรคสหชีพ พรรคแนวรัฐธรรมนูญ และพรรคเสรีมัจฉาศิลา เป็นต้น

2. พรรคการเมืองต่าง ๆ เท่าที่จัดตั้งมายังมักเป็นการรวมกลุ่มนักการเมือง ซึ่งคลุกคลีอยู่ในวงการเมืองจำนวนน้อยมิได้มีรากฐานการสนับสนุนจากประชาชนหรือกลุ่มผลประโยชน์

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ซึ่งในสังคมอย่างนี้ ลักษณะของผลประโยชน์มักจะคล้ายคลึงกัน กลุ่มผลประโยชน์มักจะคล้ายคลึงกัน กลุ่มผลประโยชน์ที่จะมีขึ้นและแข่งขันกันในทางการเมืองจึงมีน้อย พรรคการเมืองจึงเกิดขึ้นจากการรวมตัวกันด้วยพื้นฐานส่วนตัว และเป็นกลุ่มภายในรัฐสภา คือ เป็นที่รวมของสมาชิกรัฐสภาและนักการเมืองระดับชาติอื่น ๆ เท่านั้น พรรคการเมืองไทยจึงไม่มีลักษณะของการเป็นพรรคมวลชนที่มีพื้นฐานอยู่ที่ประชาชนของประเทศเป็นสำคัญ บางท่านจึงเรียกพรรคการเมืองไทยว่า "พวกการเมือง" (political clique) มากกว่า จริงอยู่มีพรรคซึ่งตัวชื่อซึ่งฟังดูคล้ายกับว่าเป็นพรรคตัวแทนกลุ่มผลประโยชน์ เช่น พรรคชาวนา-ชาวจีน-พรรคกรรมกร พรรคแรงงาน แต่ความจริงแล้วมิได้รับการสนับสนุนจากชนชั้นนั้น ๆ เลย พรรคการเมืองจึงอยู่ในสภาพโดดเดี่ยวไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พรรคการเมืองไม่มีความมั่นคง

3. สมาชิกพรรคการเมืองไทยมักขาดระเบียบวินัยและมุ่งที่จะหาผล

ประโยชน์จากรัฐบาลมากกว่าจะมุ่งหวังเข้าไปมีส่วนในการบริหารประเทศ

ผู้มาสมัครเป็นสมาชิกของพรรคส่วนใหญ่หวังจะได้รับการสนับสนุนจากพรรคในการหาเสียงบ้าง ขอให้สนับสนุนในเรื่องเงินทุนที่จะต้องใช้จ่ายในการเลือกตั้งบ้าง แต่ในการหาเสียงนั้นผู้สมัครรับเลือกตั้งยังคงต้องใช้คุณสมบัติส่วนตัว ความสามารถและคุณความดีของตนเป็นเครื่องเรียกคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนยังมีความเข้าใจพรรคการเมืองน้อย จึงเพิ่งเล็งตัวผู้สมัครเป็นสำคัญ หรือไม่ก็เห็นแก่บุญคุณ เพื่อนฝูงญาติพี่น้อง (เว้นแต่กรุงเทพฯ นคร ซึ่งมีแนวโน้มเลือกพรรคมากกว่าตัวบุคคล) เมื่อ ส.ส. ส่วนมากได้รับเลือกตั้งโดยคุณสมบัติ และความสามารถส่วนตัวเช่นนี้ การรวมกันเป็นพรรคการเมืองจึงมักขาดระเบียบวินัย สมาชิกจึงมักทำตัวเป็นอิสระจากพรรค ถ้าพรรคไม่เห็นความสำคัญของคนก็พร้อมที่จะลาออกไปสมัครโดยอิสระ หรือไปสมัครเข้ากับพรรคอื่น การย้ายสังกัดพรรคการเมืองจึงกระทำได้ง่าย ฉะนั้นบุคคลสำคัญแรงพรรคจึงต้องคอยเอาใจลูกพรรคไว้บ้างโดยเฉพาะพรรคฝ่ายรัฐบาลเพราะต้องคอยรักษาเสียงสนับสนุนไว้ จึงต้องคอยเอาใจลูกพรรคด้วยการให้ผลประโยชน์ต่าง ๆ ตอบแทนอยู่เสมอ เช่น ให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อภิสิทธิ์ทางการเมือง หรือผลประโยชน์อื่น ๆ การเมืองจึงเต็มไปด้วยความวุ่นวาย ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้นำทางการเมืองบางคนเสื่อมศรัทธาในระบบพรรคการเมืองและไม่สนใจที่จะเสริมสร้างพรรคการเมืองให้เข้มแข็ง

4. พรรคการเมืองให้การศึกษากับประชาชนไม่เพียงพอ

เนื่องจากพรรคการเมืองไทยมักตั้งขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือทางการเมืองของบุคคล หรือคณะบุคคลเพื่อการสร้างคามชอบธรรมให้อำนาจของตนหรือคณะมากกว่าที่จะทำหน้าที่ในกระบวนการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย นักการเมืองเหล่านี้จึงมิได้ให้ความสำคัญต่อพรรคการเมืองของตน ในการทำหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย เช่น การประชาสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชน ในลักษณะการให้การศึกษาดังกล่าว การสำรวจประชามติ การสร้างความศรัทธาของสมาชิก หรือผู้สนใจให้ยอมรับในนโยบายหลักของพรรค แต่กลับให้ความสำคัญของตนกับพรรคพวกเท่านั้น การรวมตัวเป็น

พรรคการเมืองไทยนั้นจึงมีลักษณะอีกอย่างหนึ่ง คือ เป็นพรรคเพื่อการเลือกตั้งเป็นสำคัญ พรรคจึงมีบทบาทเฉพาะระยะก่อนหรือระหว่างการเลือกตั้งเท่านั้น หลังจากนั้นพรรคจะนิ่งเฉยไม่มีบทบาท จริงอยู่ในการเมืองบางคนจะยังคงมีบทบาทอยู่ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นบทบาทของนักการเมืองนั้น ๆ เป็นเอกเทศ ไม่ใช่ในลักษณะของพรรค เหตุนี้จึงทำให้ประชาชนไม่เข้าใจระบบพรรคคือพอ ประชาชนจึงลงคะแนนเลือกตั้งตัวบุคคลมากกว่าเลือกพรรคการเมือง ซึ่งทำให้พรรคการเมืองอ่อนแอลงไปทางหนึ่ง

5. พรรคการเมืองไม่มีการจัดองค์การที่เข้มแข็ง

ทั้งนี้เพราะพรรคการเมืองไทยไม่เป็นพรรคมวลชน (mass party) และการบริหารงานประจำของพรรคไม่มี โครงสร้างโดยส่วนรวมเป็นเพียงตัวอักษรที่ร่างไว้ เช่น สาขาพรรคในระดับท้องถิ่น มิได้เป็นรูปร่างที่เห็นได้ชัดเจนและปฏิบัติงานจริง ๆ มีบางพรรคที่มีสาขาในท้องถิ่น แต่การตั้งนั้นเป็นไปตามคำขอของสมาชิกสภาผู้แทนของพรรคในจังหวัดนั้น เพื่อตนจะได้มีสำนักงานของตนเอง และเพื่อจะได้รับทุนจากพรรค เพื่อดำเนินงานสำนักงานเท่านั้น เพราะฉะนั้นพรรคการเมืองไทยจึงเป็นเพียงศิรัษะที่ปราศจากลำตัว ซึ่งแสดงถึงการมีการจัดองค์การของพรรคในส่วนกลาง แต่ขาดการมีส่วนร่วมของสาขาในท้องถิ่น การขาดสาขาพรรคในท้องถิ่น ก็ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชนอันเป็นสาเหตุให้พรรคการเมืองอ่อนแอ การขาดสาขาพรรคเป็นผลทำให้พรรคการเมืองไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนแน่นอน ทำให้ประชาชนไม่กระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมทางการเมืองโดยผ่านพรรคการเมือง และทำให้ประสิทธิภาพของพรรคการเมืองค่อยลงเพราะจะทำให้การชักชวนให้ราษฎรเป็นสมาชิกของพรรคเป็นไปได้ยาก และประชาชนไม่สามารถควบคุมผู้แทนได้ ซึ่งทำให้สมาชิกขาดระเบียบวินัย

กล่าวโดยสรุป พรรคการเมืองไทยมิได้เกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคล ซึ่งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ในแนวทางกว้าง ๆ คล้ายคลึงกันเพื่อต้องการเป็นรัฐบาล และนำเอานโยบายของพรรคมาบริหารประเทศ หากแต่เป็นการรวมกันเพื่อสนับสนุนบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อแสวงหาอำนาจทางการเมือง แม้ว่ากลุ่มของบุคคลนั้น ๆ จะมีนโยบายหลักคล้าย ๆ กันก็ไม่สามารถรวมกันได้ เพราะตัว

บุคคลในระดับหัวหน้าพรรค หรือกรรมการบริหารที่สำคัญ ๆ ไม่ยอมสูญเสียตำแหน่ง บางกลุ่มหรือคณะบุคคลเหล่านี้ก็รวมกันโดยไม่มีวัตถุประสงค์จะเป็นรัฐบาล ดังนั้น แม้ว่าเราจะเรียกพรรคการเมืองไทยว่าพรรคการเมือง แต่มีความหมายแตกต่างกับความหมายพรรคการเมืองที่แท้จริงในความหมายทางตะวันตก

ค. ทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารต่อบทบาทของพรรคการเมืองไทย

ในเมื่อประเทศไทยมีเป้าหมายในการนำระบอบประชาธิปไตยมาใช้อย่างแท้จริงแล้ว ประเทศไทยก็มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาระบบพรรคการเมืองให้มีความเข้มแข็ง และสามารถทำหน้าที่และบทบาทของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย อย่างเต็มที่ ระบบพรรคการเมืองที่มั่นคง ย่อมจะเป็นเครื่องช่วยให้เกิดการปฏิบัติหรือรัฐประหารได้ยากลำบากขึ้น เพราะคณะปฏิบัติหรือรัฐประหารอาจจะถูกต่อต้านจากสมาชิกพรรคการเมืองซึ่งมีอยู่ทั่วประเทศ รวมทั้งสมาชิกของพรรคการเมืองที่เป็นกลุ่มผลประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น สหภาพแรงงาน สหพันธ์การค้า สหกรณ์ สมาคมเกษตรกร ฯลฯ ดังจะเห็นได้ว่า ในอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และประเทศประชาธิปไตยทั้งหลาย ซึ่งมีระบบพรรคการเมืองที่มั่นคง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองย่อมเป็นไปตามวิธีการของประชาธิปไตย โดยไม่เกิดการปฏิบัติและรัฐประหาร ซึ่งสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การที่ประเทศนั้นมีระบบพรรคการเมืองมั่นคงนั่นเอง

นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 เป็นต้นมา ระบบพรรคการเมืองของไทยเรา ยังมิได้พัฒนาให้เป็นสถาบันทางการเมืองอย่างเข้มแข็ง ในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง จริงอยู่แม้ว่าประเทศไทยจะมีโครงสร้างของรัฐธรรมนูญที่มีลักษณะของประชาธิปไตยก็ตาม แต่การเป็นประชาธิปไตยมิได้อยู่ที่การมีรัฐธรรมนูญในรูปแบบประชาธิปไตยเพียงเท่านั้น แต่อยู่ที่ความสำนึกความเข้าใจ ค่านิยม ทัศนคติ และวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย จากประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมา ได้สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของระบบพรรคการเมืองไทย โดยมีปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขสำคัญคือ ปัญหาในระบบพรรคการเมืองประการหนึ่ง และปัญหาจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มี ความเข้าใจในระบบพรรคการเมืองอย่างแท้จริง

ลูเซียน พาย (Lucian W. Pye) ได้วิเคราะห์ระบบพรรคการเมืองไทยไว้ว่า พรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกน้อยมาก และมักเน้นจำนวนสมาชิกในรัฐสภาเท่านั้น และพรรคการเมืองก็มักจะอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของบุคคลเป็นการส่วนตัวอีกด้วย คราวใดที่รัฐบาลอนุญาตให้มีการจดทะเบียนพรรคการเมืองตามกฎหมาย ก็มักจะมีนักการเมืองเป็นจำนวนมากประกาศตั้งตนเป็นผู้นำพรรคการเมืองแทนที่จะให้สมาชิกของพรรคเป็นผู้เลือกผู้นำพรรคการเมือง¹¹ แต่ประเด็นที่พรรคการเมืองไทยมักจะถูกโจมตีกันมากคือประเด็นที่โจมตีพรรคการเมืองว่าเป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นตัวแทนของกลุ่มผูกขาดทางเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้ พรรคการเมืองไทยจึงถูกมองจากหลายฝ่ายว่าเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่ง ที่ทำให้ประชาธิปไตยในประเทศไทยไม่พัฒนาไปได้เท่าที่ควร และพรรคการเมืองไทย ยังไม่สามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องให้เป็นสถาบันทางการเมืองที่สามารถเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง ยังไม่สามารถดำรงตนในฐานะเป็นสถาบันที่จะตรวจสอบรัฐบาลและกลไกของรัฐบาล เพื่อการรักษาผลประโยชน์และความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ตั้งสมมุติฐานประการหนึ่งที่ต้องการพิสูจน์ยืนยันว่า "วุฒิสมาชิกสายทหาร มีทัศนคติเชิงลบต่อบทบาทของพรรคการเมืองไทยในฐานะเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของประชาชน "จริงหรือไม่โดยมีพื้นฐานความคิดที่เชื่อว่าพรรคการเมืองไทยมักจะทำเนิการเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่ม รวมทั้งผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าผลประโยชน์ของชาติหรือผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวม

จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นที่กล่าวถึงดังกล่าว พบว่าวุฒิสมาชิกสายทหารมีทัศนคติเห็นด้วย แต่ค่อนข้างไม่แน่ใจ กล่าวคือ มีทัศนคติไปในทางที่เห็นด้วยร้อยละ 43.2 ไม่แน่ใจร้อยละ 43.2 เท่ากัน และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 13.6 และเมื่อพิจารณาตามตัวแปรที่กำหนดไว้ คือ ส่วนราชการที่สังกัด สถานภาพการรับราชการ จำนวนครั้งที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก การศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรและการดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการในปัจจุบัน จะพบความแตกต่างของข้อมูลดังรายละเอียดต่อไปนี้

¹¹ Lucian W. Pye, *Southeast Asia's Political Systems* (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, 1967), p. 56.

ตารางที่ 5.8 ทศนคติต่อพรรคการเมืองว่ามักจะดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ของพรรคและ
กลุ่มและผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าผลประโยชน์ของชาติ จำแนกตามสถานภาพ

หน่วย : ร้อยละ

สถานภาพ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹				
กองทัพบก	52.6	39.5	7.9	100.0
กองทัพเรือ	35.0	35.0	30.0	100.0
กองทัพอากาศ	31.3	62.5	6.2	100.0
สถานภาพการรับราชการ²				
ประจำการ	44.4	44.4	11.2	100.0
นอกประจำการ	42.1	42.8	15.8	100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³				
1 ครั้ง	49.0	42.9	8.2	100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	32.0	44.0	24.0	100.0
การศึกษาในวิทยาลัย				
ป้องกันราชอาณาจักร⁴				
เคยศึกษา	36.4	45.5	18.2	100.0
ไม่เคยศึกษา	48.8	41.5	9.8	100.0
การดำรงตำแหน่งใน				
คณะกรรมการในปัจจุบัน⁵				
ดำรงตำแหน่ง	42.4	44.1	13.6	100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	46.7	40.0	13.3	100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 8.9673$, $p = 0.0619$ 4. $X^2 = 1.6797$, $p = 0.4318$

2. $X^2 = 0.3462$, $p = 0.8411$ 5. $X^2 = 0.0972$, $p = 0.9526$

3. $X^2 = 4.1810$, $p = 0.1236$

พิจารณาจากส่วนราชการที่สังกัด วุฒิสมาชิกสายทหารที่สังกัดกองทัพบกส่วนใหญ่มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว กล่าวคือ เห็นด้วยร้อยละ 52.6 ไม่แน่ใจร้อยละ 39.5 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 7.9 ส่วนวุฒิสมาชิกที่เป็นทหารเรือมีทัศนคติเห็นด้วย แต่ค่อนข้างไม่แน่ใจ กล่าวคือ เห็นด้วยร้อยละ 35.0 ไม่แน่ใจร้อยละ 35.0 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 30.0 และวุฒิสมาชิกสายทหารอากาศ มีทัศนคติต่อประเด็นนี้ในทิศทางที่ไม่แน่ใจ แต่ค่อนข้างไปทางเห็นด้วย กล่าวคือ เห็นด้วยร้อยละ 31.3 ไม่แน่ใจร้อยละ 62.5 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 6.2 เมื่อตรวจสอบค่าทางสถิติ พบว่าทัศนคติของวุฒิสมาชิกซึ่งจำแนกตามส่วนราชการที่สังกัดนี้ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ มีค่าไคสแควร์เท่ากับ 2.9673 และระดับนัยสำคัญ 0.0619 ซึ่งถือว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณาจากสถานภาพของการรับราชการของวุฒิสมาชิกสายทหารปรากฏว่า วุฒิสมาชิกสายทหารที่ยังอยู่ในประจำการ มีทัศนคติต่อประเด็นดังกล่าวไปในทางเห็นด้วย แต่ไม่แน่ใจ กล่าวคือ มีผู้ที่เห็นด้วยร้อยละ 44.4 ไม่แน่ใจร้อยละ 44.4 เช่นเดียวกัน ในขณะที่ผู้ที่ไม่เห็นด้วยเพียงร้อยละ 11.3 สำหรับวุฒิสมาชิกสายทหารที่อยู่นอกประจำการ มีทัศนคติต่อประเด็นนี้ไปในทางที่ไม่แน่ใจค่อนข้างไปในทางที่เห็นด้วย กล่าวคือ มีผู้ที่ตอบไม่แน่ใจร้อยละ 42.8 เห็นด้วยร้อยละ 42.1 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 15.8 โดยไม่มีความแตกต่างของระดับทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ค่าไคสแควร์เท่ากับ 0.3462 ระดับนัยสำคัญที่ 0.8411

ในด้านจำนวนครั้งที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก พบว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก 1 ครั้ง มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว ร้อยละ 49.0 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 42.9 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 8.2 ส่วนผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกมากกว่า 1 ครั้ง มีทัศนคติไม่แน่ใจค่อนข้างไปในทางที่เห็นด้วย กล่าวคือ ไม่แน่ใจ ร้อยละ 44.0 เห็นด้วย ร้อยละ 32.0 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 24.0 โดยไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อดูค่าทางสถิติ กล่าวคือ ค่าไคสแควร์เท่ากับ 4.1810 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.1236

สำหรับตัวแปรในด้านการศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปรากฏว่าผู้ที่เคยผ่านการศึกษามาจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีทัศนคติที่ไม่แน่ใจค่อนข้างไปในทางที่เห็นด้วย กล่าวคือ มีผู้ตอบไม่แน่ใจร้อยละ 45.5 เห็นด้วย ร้อยละ 36.4 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 18.2 ในขณะที่ผู้ที่ไม่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีทัศนคติที่เห็นด้วยร้อยละ 48.8 ไม่แน่ใจร้อยละ 41.5 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 9.8 โดยไม่มีค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ค่าไคสแควร์เท่ากับ 1.6797 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.4318

ส่วนตัวแปรในด้านของการดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในคณะกรรมการมีทัศนคติไปในทางไม่แน่ใจค่อนข้างไปในทางเห็นด้วย กล่าวคือ ไม่แน่ใจร้อยละ 44.1 เห็นด้วยร้อยละ 42.4 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 13.6 และผู้ที่ไม่เคยดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ มีทัศนคติไปในทางเห็นด้วยแต่ค่อนข้างไม่แน่ใจ กล่าวคือ เห็นด้วย ร้อยละ 46.7 ไม่แน่ใจร้อยละ 40.0 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 13.3 โดยไม่มีค่าความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ (ไคสแควร์เท่ากับ 0.0972 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.9526)

จากการทดสอบสมมติฐานที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าวุฒิสมาชิกสายทหารส่วนใหญ่มีทัศนคติโน้มเอียงไปในเชิงลบต่อบทบาทของพรรคการเมือง ในฐานะตัวแทนของประชาชนส่วนใหญ่ เนื่องจากวุฒิสมาชิกสายทหารมีทัศนคติไปในทางที่เห็นว่าพรรคการเมืองมักจะดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ของพรรค กลุ่ม และผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าผลประโยชน์ของชาติ ซึ่งเป็นการสนับสนุนสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ในครั้งนี้

เพื่อให้เห็นถึงสภาพการณ์ที่ปรากฏในลักษณะดังกล่าวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จะเสนอผลการทดสอบทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหาร ตามตัวแปรที่กำหนดไว้เพื่อทดสอบสมมติฐานในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

1. พรรคการเมืองไทยก่อตั้งขึ้นโดยปราศจากพื้นฐานการสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง

2. พรรคการเมืองไทยค่านึงถึงแต่เพียงผลประโยชน์ของพรรคและกลุ่มที่สนับสนุนมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวม จนเป็นเหตุให้มีการแตกแยกเกิดขึ้น
3. พรรคการเมืองไทยเป็นพรรคที่ยังไม่มีอุดมการณ์อย่างแท้จริง ในการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนร้อนของประชาชน
4. ในอดีตที่ผ่านมา พรรคการเมืองไทยยังไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นว่ามีประโยชน์แก่ประชาชน
5. พรรคการเมืองไทยตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนตัวบุคคล หรือผู้นำทางการเมืองของพรรคเป็นสำคัญ

1. พรรคการเมืองไทยก่อตั้งขึ้นโดยปราศจากพื้นฐานการสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริงดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเบื้องต้นว่า ในเรื่องความล้มเหลวของพรรคการเมืองไทยที่ว่าพรรคการเมืองต่าง ๆ เท่าที่จัดตั้งมามากเป็นการรวมกลุ่มนักการเมืองซึ่งคลุกคลีอยู่ในวงการเมืองจำนวนน้อย มิได้มีรากฐานการสนับสนุนจากประชาชนหรือกลุ่มผลประโยชน์ ทำให้พรรคการเมืองอยู่ในสภาพโดยเดียวไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน การสำรวจทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารในประเด็นนี้ คือ

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.9 ทศนคติเกี่ยวกับพรรคการเมืองไทย จัดตั้งขึ้นโดยปราศจากพื้นฐานการ
สนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง จำแนกตามสถานภาพ

หน่วย : ร้อยละ

สถานภาพ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹				
กองทัพบก	79.9	15.8	5.3	100.0
กองทัพเรือ	55.0	15.0	30.0	100.0
กองทัพอากาศ	43.8	56.2	-	100.0
สถานภาพการรับราชการ²				
ประจำการ	77.8	16.7	5.6	100.0
นอกประจำการ	52.6	31.6	15.8	100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³				
1 ครั้ง	77.8	16.7	5.6	100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	56.0	24.0	15.8	100.0
การศึกษาในวิทยาลัย				
ป้องกันราชอาณาจักร⁴				
เคยศึกษา	48.5	33.3	18.2	100.0
ไม่เคยศึกษา	78.0	17.1	4.9	100.0
การดำรงตำแหน่งใน				
คณะกรรมการธิการในปัจจุบัน⁵				
ดำรงตำแหน่ง	64.4	23.7	11.9	100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	66.7	26.7	6.7	100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 20.7425$, $p = 0.0004$ 4. $X^2 = 7.4443$, $p = 0.0242$

2. $X^2 = 5.2831$, $p = 0.0712$ 5. $X^2 = 0.3507$, $p = 0.8392$

3. $X^2 = 3.4080$, $p = 0.1820$

จากข้อมูลในตารางที่ 5.9 พบว่าวุฒิสมาชิกสายทหารที่สังกัดกองทัพบก มีทัศนคติเห็นด้วยกับประเด็นนี้ กล่าวคือ มีผู้เห็นด้วย ร้อยละ 78.9 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 15.8 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 5.3 ผู้ที่สังกัดกองทัพเรือ มีทัศนคติไปในทางที่เห็นด้วยเช่นกัน กล่าวคือมีผู้เห็นด้วยร้อยละ 55.0 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 15.0 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 36.0 ส่วนผู้ที่สังกัดในกองทัพอากาศ มีทัศนคติหนักไปในทางที่ไม่แน่ใจแต่ค่อนข้างไปในทางสนับสนุน กล่าวคือ มีผู้ตอบไม่แน่ใจ ร้อยละ 56.2 และเห็นด้วย ร้อยละ 43.8 และพบว่าระดับทัศนคติของวุฒิสมาชิกจำแนกตามส่วนราชการที่สังกัด มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือมีค่าไคสแควร์ เท่ากับ 20.7425 และมีระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.0004

เมื่อพิจารณาจากสถานภาพการรับราชการต่อประเด็นดังกล่าวพบว่าวุฒิสมาชิกทั้งที่เป็นทหารประจำการและนอกประจำการ มีระดับทัศนคติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไคสแควร์ = 5.2831 ที่ระดับนัยสำคัญ = 0.0712) โดยผู้ที่อยู่ในประจำการและนอกประจำการ มีทัศนคติเห็นด้วยกับประเด็นนี้เหมือนกัน กล่าวคือ ผู้ที่อยู่ในประจำการมีทัศนคติ เห็นด้วย ร้อยละ 77.8 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 16.7 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 5.6 ส่วนผู้ที่อยู่นอกประจำการมีทัศนคติที่เห็นด้วย ร้อยละ 52.6 ไม่แน่ใจร้อยละ 31.6 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 15.8

จำนวนครั้งของผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก มิได้ทำให้วุฒิสมาชิกมีทัศนคติที่แตกต่างกันในประเด็นนี้แต่อย่างใด กล่าวคือ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกเพียง 1 ครั้ง กับผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกมากกว่า 1 ครั้ง มีทัศนคติเห็นด้วยต่อประเด็นนี้เหมือนกัน โดยผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก 1 ครั้ง มีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 69.4 ไม่แน่ใจร้อยละ 24.5 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 6.1 ผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกมากกว่า 1 ครั้ง มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับประเด็นนี้ ร้อยละ 56.0 ไม่แน่ใจร้อยละ 24.0 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 20.0 ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไคสแควร์ = 3.4080 ระดับนัยสำคัญ 0.1820)

การศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เมื่อนำมาพิจารณาในประเด็นนี้ พบว่า ผู้ที่เคยศึกษาและไม่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือ มีค่าไคสแควร์เท่ากับ 7.4443 มีระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.0242

โดยผู้ที่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีทัศนคติเห็นด้วยร้อยละ 48.5 ไม่แน่ใจร้อยละ 33.8 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 18.2 ส่วนผู้ที่ไม่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 78.0 ไม่แน่ใจร้อยละ 17.1 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 4.9

พิจารณาจากการดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ และไม่ได้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการต่อประเด็นนี้ พบว่า วุฒิสมาชิกสายทหารทั้งที่ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการและไม่ได้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการต่างมีทัศนคติที่เห็นด้วยต่อประเด็นดังกล่าว โดยผู้ที่ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ มีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 64.4 ไม่แน่ใจร้อยละ 23.7 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 11.9 ส่วนผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการมีทัศนคติ เห็นด้วย ร้อยละ 66.7 ไม่แน่ใจร้อยละ 26.7 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 6.7 และไม่มี ความแตกต่างระหว่างทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญ คือค่าไคสแควร์เท่ากับ 0.3807 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.8392

2. พรรคการเมืองไทยคำนึงถึงแต่เพียงผลประโยชน์ของพรรค และกลุ่มที่สนับสนุนตนมากกว่าผลประโยชน์ของส่วนรวม จนเป็นเหตุให้มีการแตกแยกเกิดขึ้น

จากการทดสอบถึงทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหาร ต่อประเด็นดังกล่าวนี้ ตามสถานภาพต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ สามารถแสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.10 ทศนคติเกี่ยวกับพรรคการเมืองไทยว่าค่านี้ถึงแต่เพียงผลประโยชน์ของพรรค กลุ่ม มากกว่าผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวม จนเป็นเหตุให้เกิดความแตกแยกเกิดขึ้น จำแนกตามสถานภาพ หน่วย : ร้อยละ

สถานภาพ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹				
กองทัพบก	50.0	36.8	13.2	100.0
กองทัพเรือ	50.0	20.0	30.0	100.0
กองทัพอากาศ	75.0	18.8	6.3	100.0
สถานภาพการรับราชการ²				
ประจำการ	52.8	36.1	11.1	100.0
นอกประจำการ	57.9	21.1	21.0	100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³				
1 ครั้ง	61.2	26.5	12.2	100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	44.0	32.0	24.0	100.0
การศึกษาในวิทยาลัย				
บ็องกันราชอาณาจักร⁴				
เคยศึกษา	51.5	24.2	24.2	100.0
ไม่เคยศึกษา	58.5	31.7	9.8	100.0
การดำรงตำแหน่งใน				
คณะกรรมการบริหารในปัจจุบัน⁵				
ดำรงตำแหน่ง	55.9	27.1	16.9	100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	53.3	33.3	13.3	100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 6.9336$, $p = 0.1394$ 4. $X^2 = 2.8878$, $p = 0.2360$
 2. $X^2 = 2.6912$, $p = 0.2604$ 5. $X^2 = 0.2737$, $p = 0.8721$
 3. $X^2 = 2.4715$, $p = 0.2906$

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตาราง 5.10 นี้แล้วจะเห็นได้ว่า การพิจารณาถึงทัศนคติตามสถานภาพของวุฒิสมาชิกในประเด็นนี้ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของสถานภาพแต่ละตัว กล่าวคือ ส่วนราชการที่สังกัด มีค่าไคสแควร์ เท่ากับ 6.9336 ระดับนัยสำคัญ 0.1394 สถานภาพการรับราชการ มีค่าไคสแควร์เท่ากับ 2.6912 ระดับนัยสำคัญ 0.2906 จำนวนครั้งของการดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกค่าไคสแควร์เท่ากับ 2.4715 ระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.2906 การศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ระหว่างผู้ที่ศึกษาและที่ไม่เคยศึกษา มีค่าไคสแควร์เท่ากับ 2.8878 ระดับนัยสำคัญ 0.2360 และพิจารณาจากการดำรงตำแหน่งของวุฒิสมาชิก มีค่าไคสแควร์เท่ากับ 0.2737 ระดับนัยสำคัญ 0.8721

เมื่อพิจารณาถึงทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารที่มีต่อพรรคการเมืองว่า คำนึงถึงแต่เพียงผลประโยชน์ของพรรค กลุ่ม มากกว่าผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวม จำแนกตามสถานภาพต่าง ๆ ดังดังต่อไปนี้ คือ

จากการทดสอบข้อมูลตามส่วนราชการที่สังกัด สามารถแสดงระดับทัศนคติของวุฒิสมาชิกต่อประเด็นนี้ได้ดังนี้ คือ ผู้ที่สังกัดกองทัพบก มีทัศนคติเห็นด้วยต่อประเด็นนี้คือ เห็นด้วยร้อยละ 50.0 ไม่แน่ใจร้อยละ 36.8 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 13.2 ผู้ที่สังกัดกองทัพอากาศ มีทัศนคติเห็นด้วยต่อประเด็นนี้ กล่าวคือ เห็นด้วยร้อยละ 50 ไม่แน่ใจร้อยละ 20 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 30 ผู้ที่สังกัดกองทัพอากาศมีทัศนคติเห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าวเช่นกัน กล่าวคือ เห็นด้วย ร้อยละ 75.0 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 18.8 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 6.3

พิจารณาจากสถานภาพการรับราชการของวุฒิสมาชิกทั้งที่ประจำการและนอกประจำการ ต่างมีทัศนคติเห็นด้วยกับประเด็นนี้ โดยผู้ที่ประจำการอยู่ มีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 52.8 ไม่แน่ใจร้อยละ 36.1 และ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 11.1 และผู้ที่อยู่นอกประจำการ มีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 57.9 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 21.1 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 21.0

จำนวนครั้งของการดำรงตำแหน่งของวุฒิสมาชิก ต่างมีทัศนคติไปในทางที่เห็นด้วยกับประเด็นนี้ ดังต่อไปนี้ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก 1 ครั้ง มีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 61.2 ไม่แน่ใจร้อยละ 26.5 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 12.2 ในขณะที่ผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกมากกว่า 1 ครั้ง มีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 44.0 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 32.0 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 24.0

ทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหาร ทั้งที่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร และไม่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ต่อประเด็นของพรรคการเมืองว่าคำนึงถึงแต่เพียงผลประโยชน์ของพรรค กลุ่ม มากกว่าผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวม ต่างมีทัศนคติไปในทางเห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว โดยผู้ที่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 51.5 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 24.2 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 24.2 เท่ากัน ส่วนผู้ที่ไม่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 58.5 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 31.7 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 9.8

วุฒิสมาชิกสายทหารทั้งที่ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการและไม่ได้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ ต่างมีทัศนคติไปในทางที่เห็นด้วยกับข้อที่ว่าพรรคการเมืองไทยมักคำนึงถึงแต่เพียงผลประโยชน์ของพรรค กลุ่ม มากกว่าผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวม จนเป็นเหตุให้เกิดความแตกแยกเกิดขึ้น โดยผู้ที่ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ มีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 59.9 ไม่แน่ใจร้อยละ 27.1 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 16.9 และผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการมีทัศนคติเห็นด้วยกับประเด็นนี้ร้อยละ 53.3 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 33.3 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 13.3

3. พรรคการเมืองไทยเป็นพรรคการเมืองที่ยังไม่มีอุดมการณ์ที่แท้จริง ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ ได้กล่าวถึงปัญหาในด้านอุดมการณ์ของพรรคการเมืองไทยไว้ว่า

"พรรคการเมืองไทยส่วนมากยังขาดอุดมการณ์ของพรรคที่แน่นอน จึงขาดสิ่งที่จะเป็นตัวร่วมในการดำเนินการ พรรคการเมืองไทยเป็นพรรคการเมืองแต่ในนามสมาชิกรวมกันโดยอาศัยชื่อของพรรค เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองและผลประโยชน์ส่วนตัว หาได้มีอุดมการณ์ร่วมกันไม่ จึงทำให้ขาดความแน่นอนในการคุมเสียง มีการย้ายพรรคกันบ่อย และพรรคก็อาจจจะล้มได้ง่ายถ้าผลประโยชน์ขัดกัน และการที่รัฐบาลโดนบีบมาก ๆ จากพวกนักการเมือง ซึ่งมักแบ่งแยกกันอยู่ทำให้รัฐบาลไม่มั่นคงเท่าที่ควร ดังนั้นเรื่องความไม่มั่นคงของพรรคการเมืองไทย จะเห็นได้ว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดคือพรรคการเมืองนั้น ๆ ขาดพลังทางแนวความคิดและอุดมการณ์ร่วมกัน สิ่งก็ตามมาก็คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกพรรคก็น้อยลงตามมาด้วยองค์กรพรรคการเมืองจึงอ่อนแอไม่มีความมั่นคง เพราะการก่อตั้งง่าย ๆ ก็มักจะเลิกได้ง่าย นอกจากนั้นยังเกิดการย้ายพรรคของสมาชิกหรือการตั้งพรรคใหม่ตามมาด้วย"¹²

เมื่อแยกพิจารณาถึงทัศนคติตามสถานภาพของวุฒิสมาชิกสายทหารต่อประเด็นดังกล่าว มีรายละเอียดจากการทดสอบทัศนคติดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹²ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2524), หน้า 90.

ตารางที่ 5.11 หัสนคติเกี่ยวกับพรรคการเมืองไทย เป็นพรรคการเมืองที่ยังไม่มีอุดมการณ์ที่แท้จริง ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน จำแนกตามสถานภาพ หน่วย : ร้อยละ

สถานภาพ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹				
กองทัพบก	21.1	57.9	21.0	100.0
กองทัพเรือ	10.0	70.0	20.0	100.0
กองทัพอากาศ	18.8	75.0	6.2	100.0
สถานภาพการรับราชการ²				
ประจำการ	16.7	58.3	25.0	100.0
นอกประจำการ	12.4	71.1	10.5	100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³				
1 ครั้ง	16.3	58.3	25.0	100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	20.0	56.0	24.0	100.0
การศึกษาในวิทยาลัย				
ป้องกันราชอาณาจักร⁴				
เคยศึกษา	21.2	57.6	21.2	100.0
ไม่เคยศึกษา	14.6	70.8	14.6	100.0
การดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการมาธิการในปัจจุบัน⁵				
ดำรงตำแหน่ง	18.6	62.7	18.7	100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	13.3	73.3	13.4	100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 3.0433$, $p = 0.5506$ 4. $X^2 = 0.3885$, $p = 0.4994$
 2. $X^2 = 2.6979$, $p = 0.2595$ 5. $X^2 = 0.5920$, $p = 0.7438$
 3. $X^2 = 0.4738$, $p = 0.4786$

จากข้อมูลในตารางที่ 5.11 พบว่า หัสนคติของวุฒิสมาชิกสายทหาร จำแนกตาม สถานภาพต่าง ๆ คือ ส่วนราชการที่สังกัด สถานภาพการรับราชการ จำนวนครั้งของการ ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก การศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร และการดำรงตำแหน่ง ในคณะกรรมการ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของหัสนคติในสถานภาพแต่ ละตัว กล่าวคือ มีค่าไคสแควร์ เท่ากับ 3.0433, 2.6979, 1.4738, 1.3885 และ 0.5920 มีค่านัยสำคัญเท่ากับ 0.5506, 0.2595, 0.4786, 0.4994 และ 0.7438 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาถึงหัสนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารที่มีต่อประเด็นนี้ ในส่วนราชการที่ สังกัด วุฒิสมาชิกสายทหารส่วนใหญ่มีหัสนคติ ไม่แน่ใจ กล่าวคือ ผู้ที่สังกัดกองทัพบก มี หัสนคติ ไม่แน่ใจร้อยละ 37.9 และมีหัสนคติ เห็นด้วย ร้อยละ 21.1 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 21.0 ผู้ที่สังกัดกองทัพเรือ มีหัสนคติไม่แน่ใจค่อนข้างไปทางไม่เห็นด้วย คือ ไม่เน่ ใจร้อยละ 70 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 20 และเห็นด้วยเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น แสดง ว่าวุฒิสมาชิกที่สังกัดกองทัพเรือ นั้นยังมองเห็นว่าพรรคการเมืองยังพอมือคุมการณอยู่บ้างส่วน วุฒิสมาชิกที่สังกัดกองทัพอากาศ มีหัสนคติไม่แน่ใจ แต่ค่อนข้างไปในทางเห็นด้วย กับ ประเด็นดังกล่าวนี้ กล่าวคือ มีหัสนคติไม่แน่ใจ ร้อยละ 75.0 เห็นด้วย ร้อยละ 18.8 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 6.2

วุฒิสมาชิกสายทหารที่ยังอยู่ในประจำการ มีหัสนคติไม่แน่ใจค่อนข้างไปในทางไม่ เห็นด้วยกับประเด็นนี้ กล่าวคือ ไม่แน่ใจร้อยละ 58.3 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 25.0 และ เห็นด้วยร้อยละ 16.7 ส่วนผู้อยู่นอกประจำการ มีหัสนคติไปในทางไม่แน่ใจค่อนข้างไปทาง เห็นด้วย คือ ไม่แน่ใจ ร้อยละ 71.1 เห็นด้วย ร้อยละ 18.4 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 10.5

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกเพียง 1 ครั้งมีหัสนคติไม่แน่ใจค่อนข้างไปในทางที่ เห็นด้วยกับประเด็นนี้ กล่าวคือ ไม่แน่ใจ ร้อยละ 69.4 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 16.3 และ เห็นด้วย ร้อยละ 14.3 ส่วนผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกมากกว่า 1 ครั้ง มีหัสนคติต่อ

ประเด็นนี้ในทางไม่แน่ใจค่อนข้างไปในทางไม่เห็นด้วย กล่าวคือ ไม่แน่ใจร้อยละ 56.0
ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 24.0 และเห็นด้วย ร้อยละ 20.0

สำหรับทัศนคติของวุฒิสมาชิกทั้งที่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร และ
ที่ไม่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีทัศนคติไปในทางไม่แน่ใจ และเห็น
ด้วยกับไม่เห็นด้วย มีจำนวนเท่ากัน กล่าวคือ ผู้ที่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
มีทัศนคติที่ไม่แน่ใจร้อยละ 57.6 เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยเท่ากัน คือ ร้อยละ 21.2
ส่วนผู้ที่ไม่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีทัศนคติไปในทางไม่แน่ใจเช่นกัน คือ
มีทัศนคติไม่แน่ใจร้อยละ 70.8 เห็นด้วยกับไม่เห็นด้วย ร้อยละ 14.6 เท่ากัน

ทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารทั้งที่ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการ และที่ไม่ได้
ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ มีทิศทางไปในทางไม่แน่ใจและเห็นด้วยกับไม่เห็นด้วยใน
จำนวนที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการมีทัศนคติไม่แน่ใจ ร้อย
ละ 62.7 เห็นด้วย ร้อยละ 18.6 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 18.7 ส่วนผู้ที่ไม่ได้
ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ มีทัศนคติ ไม่แน่ใจร้อยละ 73.3 เห็นด้วย ร้อยละ
13.3 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 13.4

4. พรรคการเมืองไทยยังไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นว่ามีประโยชน์แก่ประชาชนใน
อดีตที่ผ่านมา

ชัยอนันต์ สมุทวณิช ได้เปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่มอิทธิพล
และกลุ่มผลประโยชน์กับพรรคการเมืองไทยไว้ว่า

"เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มอิทธิพล และกลุ่มผลประโยชน์ของไทยกับพรรคการเมืองแล้ว
จะเห็นได้ว่า กลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์มีการดำเนินงานที่ต่อเนื่องกว่า มีเป้าหมาย
และวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนกว่า มีการจัดตั้งที่คึกว่า มีสมาชิกของกลุ่มมากกว่า มี
ความสามารถที่จะระดมความสนับสนุนได้อย่างกว้างขวางกว่าและมีกลุ่มผู้นำที่เป็นกลุ่ม
เป็นก้อนและดำรงตำแหน่งอย่างต่อเนื่องกว่าพรรคการเมือง นอกจากนี้ในทศวรรษ
ที่ผ่านมา อาจกล่าวได้ว่าพลังขับเคลื่อนภายในระบบการเมืองไทย ที่ต้นตอและมีการ

เคลื่อนไหวสูง มีการดำเนินงานที่ผลโดยตรงต่อนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลนั้นได้แก่ กลุ่มอิทธิพล และกลุ่มผลประโยชน์ที่ใช้พรรคการเมืองไม่ จนดูประหนึ่งว่าพรรคการเมืองนั้นทำการเคลื่อนไหวเฉพาะก่อนการเลือกตั้ง ก่อนการจัดตั้งรัฐบาลและปฏิบัติการภายในรัฐสภาเท่านั้น แม้กฎหมายสำคัญ ๆ หลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติควบคุมค่าเช่านา หรือการที่ร่างพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ (เลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้าน) ต้องชะงักงันไป ก็เป็นผลมาจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มอิทธิพล นอกจากนั้น การเปลี่ยนแปลงในนโยบายที่สำคัญ ๆ ของรัฐบาล เช่น การถอนฐานทัพของสหรัฐอเมริกาและการยกเลิกสัมปทานบริษัทเหมืองโก๋ การยกเลิกการสร้างสนามบินที่หนองงูเห่า รวมตลอดไปถึงการปรับอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ ก็ล้วนแต่เป็นการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายที่พรรคการเมืองมีส่วนน้อยมาก"¹³

เมื่อแยกพิจารณาถึงทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหาร ตามสถานการณ์ต่อประเด็นเกี่ยวกับพรรคการเมืองไทยว่า ยังไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นว่ามีประโยชน์แก่ประชาชนในอดีตที่ผ่านมา ได้ดังต่อไปนี้

¹³ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การเลือกตั้ง พรรคการเมือง รัฐสภา และคณะทหาร (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2524), หน้า 163-164.

ตารางที่ 5.12 ทศนคติเกี่ยวกับพรรคการเมืองไทย ว่ายังไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นว่ามี
ประโยชน์แก่ประชาชนในอดีตที่ผ่านมา จำแนกตามสถานภาพ

หน่วย : ร้อยละ

สถานภาพ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹				
กองทัพบก	89.5	10.5	-	100.0
กองทัพเรือ	95.0	5.0	-	100.0
กองทัพอากาศ	9.80	6.3	-	100.0
สถานภาพการรับราชการ²				
ประจำการ	91.7	5.5	2.8	100.0
นอกประจำการ	92.1	7.9	-	100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³				
1 ครั้ง	93.9	12.1	2.0	100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	88.0	12.0	-	100.0
การศึกษาในวิทยาลัย				
ป้องกันราชอาณาจักร⁴				
เคยศึกษา	87.9	12.1	-	100.0
ไม่เคยศึกษา	95.1	2.4	2.4	100.0
การดำรงตำแหน่งใน				
คณะกรรมการมาธิการในปัจจุบัน⁵				
ดำรงตำแหน่ง	89.8	8.5	1.7	100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	100.0	-	-	100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 5.6478$, $p = 0.2270$ 4. $X^2 = 3.4460$, $p = 0.1785$
 2. $X^2 = 1.2056$, $p = 0.5473$ 5. $X^2 = 1.6600$, $p = 0.4360$)
 3. $X^2 = 2.1086$, $p = 0.3484$

จากข้อมูลในตารางที่ 5.12 พบว่า หัสนคติของวุฒิสมาชิกสายทหาร ซึ่งจำแนกตามสถานภาพต่าง ๆ คือ ส่วนราชการที่สังกัด สถานภาพการรับราชการ จำนวนครั้งที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก การศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร และการดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของหัสนคติในสถานภาพแต่ละตัว กล่าวคือ มีค่าไคสแควร์เท่ากับ 5.6478, 1.2056, 2.1082, 3.4460 และ 1.6600 มีค่านัยสำคัญเท่ากับ 0.2270, 0.5473, 0.3484, 0.1785 และ 0.4360 ตามลำดับของตัวแปรดังกล่าวข้างต้น

วุฒิสมาชิกสายทหารสังกัดกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ มีหัสนคติเห็นด้วยว่าพรรคการเมืองไทยยังไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นว่ามีประโยชน์แก่ประชาชนร้อยละ 89.5, 95.0 และ 93.8 ตามลำดับ

วุฒิสมาชิกสาย ทหารทั้งที่อยู่ในประจำการและนอกประจำการมีหัสนคติเห็นด้วยกับประเด็นที่กล่าวนี้ ร้อยละ 91.7 และ 92.1 ตามลำดับ

สำหรับจำนวนครั้งของวุฒิสมาชิกที่ดำรงตำแหน่ง 1 ครั้ง กับมากกว่า 1 ครั้ง มีหัสนคติไปในทางที่เห็นด้วยกับประเด็นของพรรคการเมือง ว่าไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นว่ามีประโยชน์แก่ประชาชนร้อยละ 93.9 และ 28.0 ตามลำดับ ส่วนผู้ที่ศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร และไม่ได้ศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีหัสนคติเห็นด้วย ร้อยละ 87.9 และ 95.1 ตามลำดับ และผู้ที่ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการกับไม่ได้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ มีหัสนคติเห็นด้วย ร้อยละ 89.9 และ 100.0 ตามลำดับ

5. พรรคการเมืองไทยตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนตัวบุคคล หรือผู้นำของพรรคเป็นสำคัญ
ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ ได้กล่าวถึงปัญหานี้ไว้ ดังนี้

"พรรคการเมืองไทยยึดบุคคลเป็นหลัก การรวมกลุ่มของพรรคการเมืองไทยในอดีตมักเกิดจากความปรารถนาของผู้นำทางการเมือง แล้วจึงดึงพรรคพวกมาและหา นโยบายหรืออุดมการณ์ภายหลัง ซึ่งโดยมากจะเป็นอุดมการณ์ของหัวหน้าพรรคเอง ทำให้การรวมตัวกันไม่แน่นแฟ้น พรรคมักจะยุบไปเมื่อขาดผู้นำ พื้นฐานทางการเมืองไทย

ที่คำนวนำันขาดพลังประชาชนหนุนหลัง พรรคการเมืองไม่มีลักษณะตามกฎหมายที่แท้จริง แต่เป็นพรรคการเมืองตามนามธรรมมากกว่า และจำกัดอยู่ในหมู่สมาชิกที่สนับสนุนหัวหน้าพรรค ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการก่อตั้งพรรคเลย พรรคการเมืองจึงมิได้เริ่มจากประชาชนซึ่งเป็นพื้นฐาน ประชาชนจึงไม่อาจรวมกันเป็นประชาคมทางการเมือง หรือรวมกันในลักษณะที่สามารถทำหน้าที่ควบคุมพรรคการเมือง หรือควบคุมสมาชิกพรรคการเมืองให้มีระเบียบวินัยอันดี เพื่อให้พรรคการเมืองเป็นกลไกในการผสมผสานผลประโยชน์ของชาติหรือกลุ่มชน และให้พรรคการเมืองเป็นเครื่องมือในการควบคุมในการบริหารอำนาจของรัฐบาลได้"¹⁴

ส่วนกนก วงษ์ตระหง่าน ได้กล่าวถึงปัญหาในประเด็นนี้ไว้ว่า

"พรรคการเมืองไทยมีลักษณะที่ติดกับตัวบุคคล โดยเฉพาะหัวหน้าหรือผู้นำค่อนข้างสูง ลักษณะขึ้นกับผู้นำนี้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างระบบหรือองค์กรของพรรคการเมืองที่จะให้เป็นองค์กรทางการเมืองที่มั่นคงด้วยตัวเองไม่ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ institutionalize สถาบันพรรคการเมืองทำไม่ได้ トラบเท่าที่พรรคการเมืองยังคงยึดติดกับตัวบุคคล สภาพเช่นนี้ทำให้การอยู่รอดและเติบโตของพรรคการเมืองขึ้นอยู่กับตัวบุคคล โดยเฉพาะผู้นำเป็นสำคัญ และการขึ้นกับตัวบุคคลนี้นำมาซึ่งความเสี่ยงหรือความไม่แน่นอนที่ควบคุมไม่ได้ นั่นหมายความว่าตัวบุคคลไม่สามารถเป็นหลักประกันให้กับการเติบโตที่มั่นคงของพรรคการเมืองได้"¹⁵

สำหรับทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารต่อประเด็นที่กล่าวนี้ สามารถแยกพิจารณาในรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

¹⁴ ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย.

¹⁵ กนก วงษ์ตระหง่าน, การเมืองในระบอบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 31-32.

ตารางที่ 5.13 หัสนคติเกี่ยวกับพรรคการเมืองไทยว่าตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนตัวบุคคลหรือผู้นำ
ของพรรคเป็นสำคัญ จำแนกตามสถานภาพ

หน่วย : ร้อยละ

สถานภาพ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹				
กองทัพบก	89.5	10.5	-	100.0
กองทัพเรือ	75.0	20.0	5.0	100.0
กองทัพอากาศ	93.8	6.2	-	100.0
สถานภาพการรับราชการ²				
ประจำการ	88.9	8.3	2.8	100.0
นอกประจำการ	84.2	15.8	-	100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³				
1 ครั้ง	91.8	8.2	-	100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	76.0	20.0	4.0	100.0
การศึกษาในวิทยาลัย				
ป้องกันราชอาณาจักร⁴				
เคยศึกษา	75.8	21.2	3.0	100.0
ไม่เคยศึกษา	95.1	4.9	-	100.0
การดำรงตำแหน่งใน				
คณะกรรมการในปัจจุบัน⁵				
ดำรงตำแหน่ง	86.4	11.9	1.2	100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	86.7	13.3	-	100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 4.6955$, $p = 0.3200$ 4. $X^2 = 6.0460$, $p = 0.0487$

2. $X^2 = 1.9473$, $p = 0.3777$ 5. $X^2 = 0.0972$, $p = 0.9526$

3. $X^2 = 4.3470$, $p = 0.1138$

พิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 5.13 เกี่ยวกับทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารที่มีต่อพรรคการเมืองว่าตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนตัวบุคคลหรือผู้นำของพรรคเป็นสำคัญ พบว่า วุฒิสมาชิกสายทหารที่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร กับวุฒิสมาชิกสายทหารที่ไม่ได้ศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีระดับทัศนคติต่อประเด็นที่พิจารณานี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ วุฒิสมาชิกสายทหารที่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีทัศนคติเห็นด้วยกับประเด็นนี้ ร้อยละ 75.8 ไม่แน่ใจร้อยละ 21.2 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 3.0 ส่วนผู้ที่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีทัศนคติในทางที่เห็นด้วย ร้อยละถึง 95.1 และไม่แน่ใจ 4.9 ไม่มีจำนวนผู้ที่ไม่เห็นด้วยเลย โดยมีค่าไคสแควร์ เท่ากับ 6.0460 ระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.0487 ส่วนตัวแปรในด้านสถานภาพอื่น ๆ คือ ส่วนราชการที่สังกัดสถานภาพการรับราชการ จำนวนครั้งที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก และการดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการในปัจจุบัน ของวุฒิสมาชิกสายทหารในแต่ละสถานภาพ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของทัศนคติในสถานภาพต่าง ๆ ข้างต้น กล่าวคือ มีค่าไคสแควร์ เท่ากับ 4.6955, 1.9473, 4.9470 และ 0.2755 และมีค่าระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.3200, 0.3777, 0.1138 และ 0.8713 ตามลำดับ

สำหรับทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหาร ซึ่งแบ่งตามสถานภาพต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นต่อประเด็นที่กล่าวถึงนี้ ปรากฏว่าวุฒิสมาชิกสายทหาร มีทัศนคติไปในทางที่เห็นด้วยคือ วุฒิสมาชิกกองทัพบก เห็นด้วย ร้อยละ 89.5 ผู้ที่สังกัดกองทัพเรือ เห็นด้วย ร้อยละ 75.0 และผู้ที่สังกัดกองทัพอากาศ เห็นด้วย ร้อยละ 93.8 วุฒิสมาชิกประจำการและนอกประจำการ เห็นด้วย ร้อยละ 88.9 และ 84.2 ตามลำดับ ระดับทัศนคติที่เห็นด้วยของวุฒิสมาชิกสายทหาร ที่เป็นวุฒิสมาชิกเพียงครั้งเดียวกันมากกว่า 1 ครั้ง เท่ากับ 91.8 และ 76.0 ตามลำดับและผู้ที่ยังดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ มีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 86.4 ผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ มีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 86.7

6. สรุปผลจากการสำรวจทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารที่มีต่อบทบาทของพรรคการเมืองไทยในฐานะตัวแทนผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

จากการทดสอบสมมุติฐาน โดยดูจากตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของสมมุติฐานนี้ ส่วนใหญ่แล้ววุฒิสมาชิกสายทหารมีทัศนคติไปในทางที่เห็นด้วยกับตัวแปรที่กำหนดไว้ กล่าวคือ วุฒิสมาชิกสายทหารมีทัศนคติไปในทางที่เห็นด้วยกับประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ คือ การขาดพื้นฐานการสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง การที่พรรคการเมืองคำนึงถึงแต่เพียงผลประโยชน์ของพรรคการเมืองในอดีต และพรรคการเมืองไทยสนับสนุนตัวบุคคลและผู้นำทางการเมืองของพรรคเป็นสำคัญ มีเพียงประเด็นเดียวเท่านั้นที่วุฒิสมาชิกสายทหารส่วนใหญ่มีความไม่แน่ใจเกี่ยวกับการขาดอุดมการณ์ของพรรคการเมืองและมีผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในจำนวนที่ใกล้เคียงกันมาก

พบว่าทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารที่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร กับผู้ที่ไม่ได้ศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีระดับความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อประเด็นที่ว่าพรรคการเมืองไทย จัดตั้งขึ้นโดยปราศจากการสนับสนุนจากประชาชน เพียงประการเดียวเท่านั้น

เมื่อพิจารณาจากทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารที่มีต่อตัวแปรในแต่ละตัว และภาพรวมของระดับทัศนคติที่มีค่าทัศนคติเห็นด้วยร้อยละ 43.2 ไม่แน่ใจร้อยละ 43.2 เท่ากัน และไม่เห็นด้วยร้อยละ 13.6 ต่อสมมุติฐานตามที่ได้ตั้งไว้ และสามารถสรุปได้ว่า วุฒิสมาชิกสายทหารมีทัศนคติเชิงลบต่อบทบาทของพรรคการเมืองไทยในฐานะตัวแทนผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ กล่าวคือ เชื่อว่าพรรคการเมืองมักจะทำเนิการเพื่อผลประโยชน์ของพรรค กลุ่ม และผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าผลประโยชน์ของชาติ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ได้ตั้งไว้

ทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารต่อบทบาทและพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎร

ตามสมมุติฐานข้อ 2 เป็นการทดสอบทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารที่มีต่อพรรคการเมือง ในสมมุติฐานข้อนี้จะเป็นการสำรวจทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารที่มีต่อนักการเมือง หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งในทางการเมืองถือว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ในการเสริมสร้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่หากว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ที่ไม่มีระเบียบ วินัย อุดมการณ์ และความเสียสละให้แก่ชาติบ้านเมืองแล้วก็จะทำให้ระบบการเมืองมีปัญหา ไม่สามารถจะดำเนินไปตามแนวทางของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ได้อย่างราบรื่น ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ ได้กล่าวถึงปัญหาของสมาชิกพรรคการเมืองขาดระเบียบวินัยไว้ดังนี้

"วินัย (disipline) เป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับสมาชิกพรรคการเมืองเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะวินัยของพรรค (party discipline) เพราะจะเป็นเครื่องมือควบคุมสมาชิกของพรรคการเมืองให้รวมเป็นกลุ่มก้อน มีความสามัคคี การร่วมแรงร่วมใจ การรักหมั่นคณะ การทำงานประสานซึ่งกันและกัน ตลอดจนความร่วมมือต่าง ๆ ของสมาชิกพรรคการเมือง ซึ่งย่อมนจะทำให้พรรคการเมืองนั้น ๆ มีความเข้มแข็งจนกลายเป็นสถาบัน (institution) ไป

เป็นที่น่าสังเกตว่า พรรคการเมืองไทยยังขาดวินัยของสมาชิกพรรค และยังมีสายการบังคับบัญชาไม่ดี กลไกของพรรคก็ยังไม่ทำงานอย่างมีระเบียบ ประสานงานกับนโยบายของพรรคก็ไม่แน่นอน แม้ว่าจะเป็นนโยบายหลักใหญ่ ๆ นโยบายของพรรคการเมืองไทยจะเปลี่ยนแปลงไปได้ตามลักษณะผลประโยชน์ของหัวหน้าพรรคหรือบุคคลสำคัญภายในพรรค ด้านการเงินของพรรคนั้น ผู้ให้เงินสนับสนุนพรรคสามารถจะบีบบังคับหัวหน้าพรรคให้ทำตามที่ตนปรารถนา และมีเสียงสำคัญในพรรคได้

เราอาจพบเห็นบ่อย ๆ เกี่ยวกับการโต้เถียงหรือข้อขัดแย้งของลูกพรรคกับหัวหน้าพรรคโดยปราศจากระเบียบวินัย นอกจากนี้ การจัดองค์การของพรรคไม่เป็นการจัดตามแบบการจัดรูปองค์การรัฐบาล ซึ่งแบ่งอำนาจเป็นอำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ การจัดองค์การพรรคควรจะมีการแบ่งอำนาจดังกล่าว เพื่อแบ่งกันทำ

หน้าที่ของตน และเพื่อควบคุมสมาชิกพรรคให้อยู่ในกรอบวินัยของพรรค และสามารถ
ใช้ มาตรการลงโทษสมาชิกพรรคได้ในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของพรรค"¹⁶

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า ในภาวะปัจจุบันวุฒิสมาชิก
สายทหารส่วนใหญ่ยังมีทัศนคติเชิงลบ ต่อบทบาทและพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
โดยเฉพาะในด้านการขาดอุดมการณ์ การศึกษา และประสิทธิภาพทางการเมือง จึงยังไม่
สนับสนุนให้พรรคการเมือง แสดงบทบาททางการเมืองอย่างเต็มที่โดยลำพัง จากการตรวจสอบ
ข้อมูลถึงระดับทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารโดยภาพรวมต่อประเด็นดังกล่าว กล่าวได้
ว่า วุฒิสมาชิกสายทหารใหญ่มีทัศนคติเชิงลบต่อบทบาทเฉพาะพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร ตามประเด็นที่กล่าวแล้วข้างต้นจริง จากการทดสอบสมมุติฐานพบว่า วุฒิสมาชิกสาย
ทหารมีทัศนคติไปในทางที่เห็นด้วยกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ คือ มีทัศนคติไปในทางที่เห็นด้วย
ร้อยละ 51.3 ไม่แน่ใจร้อยละ 33.8 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 14.9 และเมื่อแยก
พิจารณาตามสถานภาพต่าง ๆ ของวุฒิสมาชิกสายทหารแล้ว สามารถแจกแจงรายละเอียด
ได้ดังต่อไปนี้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁶ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย, หน้า

ตารางที่ 5.14 หัสนคติต่อบทบาทและพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าขาดคุณธรรม และระเบียบวินัย การศึกษาและประสบการณ์ทางการเมือง ไม่สนับสนุนให้ แสดงบทบาทโดยลำพัง จำแนกตามสถานภาพ หน่วย : ร้อยละ

สถานภาพ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹				
กองทัพบก	52.6	34.2	13.2	100.0
กองทัพเรือ	40.0	45.0	15.0	100.0
กองทัพอากาศ	43.8	37.5	18.8	100.0
สถานภาพการรับราชการ²				
ประจำการ	50.0	38.9	11.1	100.0
นอกประจำการ	44.7	36.8	18.4	100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³				
1 ครั้ง	57.1	32.7	10.2	100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	28.0	48.0	24.0	100.0
การศึกษาในวิทยาลัย				
ป้องกันราชอาณาจักร⁴				
เคยศึกษา	36.4	36.4	27.2	100.0
ไม่เคยศึกษา	56.1	39.0	4.9	100.0
การดำรงตำแหน่งใน				
คณะกรรมการในปัจจุบั⁵				
ดำรงตำแหน่ง	45.8	39.0	15.3	100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	53.3	33.3	13.3	100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 1.1373$, $p = 0.8883$ 4. $X^2 = 7.7083$, $p = 0.0212$
 2. $X^2 = 0.7932$, $p = 0.6726$ 5. $X^2 = 0.2755$, $p = 0.8713$
 3. $X^2 = 6.1225$, $p = 0.0468$

พิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 5.14 เกี่ยวกับทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารที่มีต่อ บทบาทและพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าขาดคุณธรรมและระเบียบวินัย การศึกษาและประสบการณ์ทางการเมือง จำแนกตามสถานภาพได้ดังต่อไปนี้

จากส่วนราชการที่สังกัด สถานภาพการบริหารราชการและการดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการในปัจุบัน ในส่วนนี้ไม่พบความแตกต่างของทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของ รายละเอียดในสถานภาพแต่ละตัว กล่าวคือ มีค่าไคสแควร์เท่ากับ 3.8553, 0.5024 และ 0.5858 มีระดับระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.4259, 0.7778 และ 0.7461 ตามลำดับ

ส่วนสถานภาพในเรื่องของจำนวนครั้งที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก และการที่เคย ผ่านการศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร พบว่ามีความแตกต่างกันของรายละเอียดใน สถานภาพแต่ละตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ พบว่า จำนวนครั้งของการดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกมีค่าไคสแควร์เท่ากับ 6.4943 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.0389 และมีค่าไคสแควร์เท่ากับ 6.6838 ที่ระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.0354 ในรายละเอียดของสถานภาพในเรื่องของการ ศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

ทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารตามส่วนราชการที่สังกัด ต่อประเด็นดังกล่าว พบ ว่า วุฒิสมาชิกที่สังกัดกองทัพบกมีทัศนคติไปในทางที่เห็นด้วย ร้อยละ 57.9 ไม่แน่ใจ ร้อย ละ 28.9 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 13.2 ในขณะที่ผู้ที่สังกัดกองทัพเรือมีทัศนคติ ไปในทาง ไม่แน่ใจ แต่ค่อนข้างมาในทางสนับสนุน คือไม่แน่ใจ ร้อยละ 50.0 เห็นด้วย ร้อยละ 35.0 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 15.0 โดยผู้ที่สังกัดกองทัพอากาศมีทัศนคติไปในทางเห็นด้วย คือ เห็นด้วย ร้อยละ 56.3 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 25.0 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 18.8

ผู้ที่อยู่ในประจำการและนอกประจำการต่างมีระดับทัศนคติไปในทางที่เห็นด้วยกับ ประเด็นดังกล่าว กล่าวคือ ผู้ที่อยู่ในประจำการมีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 55.6 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 30.6 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 13.8 ส่วนผู้ที่อยู่นอกประจำการ มีทัศนคติเห็น ด้วย ร้อยละ 47.4 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 36.8 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 15.8

จำนวนครั้งของการดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก พบว่ามีความแตกต่างของระดับทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตามที่ได้กล่าวไว้แล้ว คือ พบว่าผู้ที่เป็นวุฒิสมาชิก 1 ครั้ง มีทัศนคติไปในทางเห็นด้วย คือ เห็นด้วย ร้อยละ 61.2 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 24.5 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 14.3 ในขณะที่ผู้ที่เป็นวุฒิสมาชิกมากกว่า 1 ครั้ง มีทัศนคติไปในทางที่ไม่แน่ใจในประเด็นดังกล่าว กล่าวคือ มีทัศนคติที่ไม่แน่ใจ ร้อยละ 52.0 เห็นด้วย ร้อยละ 32.0 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 16.0

สถานภาพทางการศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ระหว่างผู้ที่เคยศึกษากับผู้ที่ไม่เคยศึกษา พบว่ามีความแตกต่างกันของระดับทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตามที่กล่าวแล้วเช่นกัน โดยผู้ที่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีทัศนคติไปในทางไม่แน่ใจค่อนข้างไปในทางที่เห็นด้วยกับประเด็นที่พิจารณา คือมีทัศนคติไม่แน่ใจมากที่สุด ร้อยละ 39.4 เห็นด้วย ร้อยละ 36.4 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 24.2 โดยผู้ที่ไม่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีทัศนคติไปในทางที่เห็นด้วย กล่าวคือ เห็นด้วย ร้อยละ 63.4 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 29.3 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 7.3

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ และผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ ติการต่างมีทัศนคติเห็นด้วยต่อประเด็นนี้คือ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ มีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 49.2 ไม่แน่ใจร้อยละ 35.6 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 15.2 และผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการมีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 60.0 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 26.7 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 13.3

เพื่อเป็นการยืนยันผลการทดสอบทัศนคติต่อประเด็นดังกล่าว ควรที่จะต้องมีการพิจารณาถึงตัวแปรอันเป็นองค์ประกอบในการทดสอบสมมุติฐานในรายละเอียดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขาดอุดมการณ์และความมีระเบียบวินัย จึงยังไม่สนับสนุนให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแสดงบทบาททางการเมืองโดยลำพัง
2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขาดประสบการณ์ทางการเมือง และความรู้ความสามารถ

3. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ผ่านมา มีการใช้เงินซื้อคะแนนเสียง
กันมาก ทำให้ระบบตัวแทนของประชาชนมีปัญหา

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขาดอุดมการณ์และความมีระเบียบวินัย จึงยังไม่สนับสนุนให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแสดงบทบาททางการเมืองโดยลำพัง

ในประเด็นดังกล่าวนี้ สามารถพิจารณาได้ตามสถานภาพตามตารางดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.15 ทศนคติต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าขาดอุดมการณ์และควมมีระเบียบวินัย
 จึงยังไม่สนับสนุนให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แสดงบทบาททางการเมือง
 โดยลำพังจำแนกตามสถานภาพ หน่วย : ร้อยละ

สถานภาพ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹				
กองทัพบก	52.6	34.2	13.2	100.0
กองทัพเรือ	40.0	45.0	15.0	100.0
กองทัพอากาศ	43.8	37.5	18.8	100.0
สถานภาพการรับราชการ²				
ประจำการ	50.0	38.9	11.1	100.0
นอกประจำการ	44.7	36.8	18.4	100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³				
1 ครั้ง	57.1	32.7	10.2	100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	28.0	48.0	24.0	100.0
การศึกษาในวิทยาลัย				
ป้องกันราชอาณาจักร⁴				
เคยศึกษา	36.4	36.4	27.2	100.0
ไม่เคยศึกษา	56.1	39.0	4.9	100.0
การดำรงตำแหน่งใน คณะกรรมการธิการในปัจจุบัน⁵				
ดำรงตำแหน่ง	45.8	39.0	15.0	100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	53.3	33.3	13.3	100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 1.1373$, $p = 0.8883$ 4. $X^2 = 7.7083$, $p = 0.0212$

2. $X^2 = 0.7932$, $p = 0.6726$ 5. $X^2 = 0.2755$, $p = 0.8713$

3. $X^2 = 6.1225$, $p = 0.0468$

จากรายละเอียดในตารางที่ 5.15 พบว่า วุฒิสมาชิกที่ดำรงตำแหน่ง 1 ครั้ง และมากกว่า 1 ครั้ง มีระดับทัศนคติที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือมีค่าไคสแควร์ เท่ากับ 6.1285 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.0468 และพบว่า ระดับทัศนคติของผู้ที่เคยศึกษาและไม่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ก็มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นกัน กล่าวคือ มีค่าไคสแควร์เท่ากับ 7.7083 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.0212 ส่วนสถานภาพในตำแหน่งอื่น คือส่วนราชการที่สังกัด สถานภาพการรับราชการและการดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการในปัจุบัน ไม่พบค่าความแตกต่างของทัศนคติในรายละเอียดของสถานภาพแต่ละตัว คือ มีค่าไคสแควร์เท่ากับ 1.1373, 0.7932 และ 0.2755 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.8885, 0.6726 และ 0.8713 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาถึงระดับทัศนคติของวุฒิสมาชิก จำแนกตามส่วนราชการที่สังกัดมีรายละเอียดดังนี้ วุฒิสมาชิกสังกัดกองทัพบก มีทัศนคติไปในทางที่เห็นด้วยกับประเด็นนี้ คือ มีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 52.6 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 34.2 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 13.2 ผู้ที่สังกัดกองทัพอากาศ มีทัศนคติไม่แน่ใจค่อนข้างไปทางเห็นด้วย คือ มีทัศนคติไม่แน่ใจ ร้อยละ 45.0 เห็นด้วย ร้อยละ 40.0 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 15.0 ในขณะที่ผู้ที่สังกัดกองทัพอากาศมีทัศนคติไปในทางเห็นด้วย ร้อยละ 43.8 ไม่แน่ใจร้อยละ 37.5 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 18.8

วุฒิสมาชิกทั้งที่เป็นทหารประจำการและนอกประจำการต่างมีทัศนคติที่เห็นด้วยกับประเด็นที่พิจารณานี้ โดยผู้ที่ เป็นทหารประจำการมีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 50.0 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 38.9 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 11.1 ในขณะที่ผู้ที่อยู่นอกประจำการมีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 44.7 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 36.8 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 18.4

ความแตกต่างของระดับทัศนคติของวุฒิสมาชิกที่ดำรงตำแหน่ง 1 ครั้งกับผู้ที่ยังดำรงตำแหน่งมากกว่า 1 ครั้ง เป็นความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติตามที่กล่าวมาแล้ว โดยผู้ที่เคยเป็นวุฒิสมาชิก 1 ครั้งมีทัศนคติเห็นด้วยกับประเด็นที่พิจารณานี้ คือ เห็นด้วยร้อยละ 57.1 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 32.7 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 10.2 ส่วนผู้ที่

คำร้องตำแหน่งวุฒิสมาชิกมากกว่า 1 ครั้ง มีทัศนคติไม่แน่ใจ กล่าวคือ ไม่แน่ใจร้อยละ 48.0 เห็นด้วย ร้อยละ 28.0 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 24.0

ความแตกต่างของระดับทัศนคติระหว่างวุฒิสมาชิกที่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร กับผู้ที่ไม่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ก็เป็นความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน โดยผู้ที่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีระดับทัศนคติเห็นด้วยและไม่แน่ใจเท่ากัน คือร้อยละ 36.4 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 27.2 ส่วนผู้ที่ไม่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 56.1 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 39.0 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 4.9

ส่วนวุฒิสมาชิกทั้งที่ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการการเลือกตั้งและไม่ได้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการการเลือกตั้งมีทัศนคติเห็นด้วยกับประเด็นที่พิจารณานี้ คือ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีทัศนคติเห็นด้วยร้อยละ 45.8 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 39.0 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 15.3 โดยผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการการเลือกตั้งมีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 53.3 ไม่แน่ใจร้อยละ 33.3 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 13.3

2. ทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าขาดประสิทธิภาพทางการเมืองและความรู้ความสามารถ

พล.อ. พิจิตร กุลละวณิชย์ เคยกล่าวออกโทรทัศน์ในรายการสนทนาปัญหาบ้านเมือง สมัยที่ดำรงตำแหน่ง ผบ.พล.1 รอ. เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2526 เกี่ยวกับเรื่องประสิทธิภาพและความรู้ความสามารถของนักการเมืองมีใจความตอนหนึ่งว่า

"ทรัพยากรบุคคลของเรานั้นต้องยอมรับว่า...มีจำนวนน้อย โดยเฉพาะในระบบราชการบริหารประเทศไทยนั้น เป็นระบบที่ซับซ้อนพอสมควร เราจะไปเอานักการเมืองที่ไม่เคยรู้เรื่องระบบราชการเลย เราเคยมีหลายหนนักการเมืองเป็นรัฐมนตรีไม่รู้ว่าทำอะไร ยังไง มีหน้าที่อยู่กระทรวงนี้ไปทำงานอีกกระทรวงนั้น ที่มีอยู่บ่อย ๆ แต่ถ้าเราเขียนไว้เลยว่า ไม่เอาข้าราชการมาทำเลย พรรคก็ว่าจำเป็นต้อง

เลือกคนในพรรคของตน จะเอา...ขอภัย...นายแมว อะไรสักคนขึ้นมาเป็นรัฐมนตรี ความศรัทธา เลื่อมใสของข้าราชการประจำที่มีต่อรัฐมนตรีคนนั้นคงจะน้อยลงไป"¹⁷

จากคำกล่าวข้างต้นนี้ทำให้เราเห็นถึงทัศนะบางประการของทหารที่มีต่อประสพ การณ์และความรู้ความสามารถของนักการเมืองว่ามีลักษณะไปในทิศทางใด และจากการ เก็บรวบรวมข้อมูลถึงทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารต่อประเด็นดังกล่าว สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁷ กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์มติชน, *นี่คือประเทศไทย*, หน้า 54.

ตารางที่ 5.16 ทศนคติต่อพรรคการเมือง ประสบการณ์ทางการเมือง และความรู้ความสามารถในทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำแนกตามสถานภาพ
หน่วย : ร้อยละ

สถานภาพ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹				
กองทัพบก	65.8	28.9	5.3	100.0
กองทัพเรือ	75.0	5.0	20.0	100.0
กองทัพอากาศ	75.0	18.8	6.3	100.0
สถานภาพการรับราชการ²				
ประจำการ	63.9	22.2	13.9	100.0
นอกประจำการ	76.3	18.4	5.3	100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³				
1 ครั้ง	79.6	18.4	2.0	100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	52.0	24.0	24.0	100.0
การศึกษาในวิทยาลัย				
ป้องกันราชอาณาจักร⁴				
เคยศึกษา	60.6	24.2	15.2	100.0
ไม่เคยศึกษา	78.0	17.1	4.9	100.0
การดำรงตำแหน่งใน				
คณะกรรมการในปัจจุบัณ⁵				
ดำรงตำแหน่ง	67.8	22.0	10.2	100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	80.0	13.3	6.7	100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 7.1842$, $p = 0.1265$ 4. $X^2 = 3.2952$, $p = 0.1925$

2. $X^2 = 1.9920$, $p = 0.3693$ 5. $X^2 = 0.8552$, $p = 0.6521$

3. $X^2 = 10.4911$, $p = 0.0053$

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 5.16 เกี่ยวกับทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหาร ต่อการขาดประสิทธิภาพทางการเมืองและความรู้ความสามารถของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่า ทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหาร แบ่งตามสถานภาพต่าง ๆ ทุกตัวมีทัศนคติเห็นด้วยว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นขาดประสิทธิภาพและความรู้ความสามารถในทางการเมือง โดยผู้ที่สังกัดกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ มีทัศนคติเห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว ร้อยละ 65.8, 75.0 และ 75.0 ตามลำดับ วุฒิสมาชิกที่เป็นทหารประจำการและนอกประจำการ มีทัศนคติเห็นด้วยกับประเด็นที่พิจารณานี้ ร้อยละ 63.9 และ 76.3 ตามลำดับ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก 1 ครั้ง และมากกว่า 1 ครั้ง มีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 79.6 และ 52.0 ตามลำดับ ในขณะที่ผู้ที่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร กับผู้ที่ไม่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรมีทัศนคติเห็นด้วยร้อยละ 60.6 และ 78.0 ตามลำดับ และวุฒิสมาชิกซึ่งดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการธิการ กับผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการธิการ มีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 67.8 และ 80.0 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาถึงระดับความแตกต่างของทัศนคติของรายละเอียดยของสถานภาพแต่ละสถานภาพ พบค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียงการดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก 1 ครั้งกับการดำรงตำแหน่งมากกว่า 1 ครั้ง คือมีค่าไคสแควร์เท่ากับ 10.4911 และค่าระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.0053 ส่วนสถานภาพอื่น ๆ ระหว่างผู้ที่สังกัดกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ ผู้ที่อยู่ในประจำการ นอกประจำการ ผู้ที่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ผู้ที่ไม่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร และผู้ที่ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการธิการ กับผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการธิการ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างสถานภาพต่าง ๆ เหล่านี้

3. ทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ผ่าน มา มีการใช้เงินในการซื้อคะแนนเสียงกันมากทำให้ระบบตัวแทนของประชาชนมีปัญหา

พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผู้บัญชาการทหารได้ ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2530 ในการอภิปรายเรื่อง "แนวความคิดในการพัฒนาองคกรทัพบก" ที่สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มีใจความตอนหนึ่งว่า "พรรคการเมืองเป็นสิ่งที่ดี

การเลือกตั้งเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ แต่หาอย่างไรให้การเลือกตั้งที่ไม่บริสุทธิ์กลับบริสุทธิ์ให้ได้" จากคำพูดดังกล่าวทำให้เข้าใจได้ว่า การเลือกตั้งที่ผ่านมานั้นยังมีความไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลือกตั้งเกิดขึ้นจริง ควรมีการแก้ไข เพื่อให้ได้ระบบการเป็นตัวแทนของประชาชนที่ถูกต้องมากขึ้น

และเมื่อพิจารณาถึงทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารต่อประเด็นดังกล่าว ตามที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลมาสามารถแสดงรายละเอียดต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.17 หักแนวคิดต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ผ่านมามีการใช้เงินในการ
ซื้อคะแนนเสียงกันมาก ทำให้ระบบตัวแทนของประชาชนมีปัญหา จำแนก
ตามสถานภาพ หน่วย : ร้อยละ

สถานภาพ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹					
กองทัพบก	55.3	39.5	5.3		100.0
กองทัพเรือ	45.0	45.0	10.0		100.0
กองทัพอากาศ	75.0	-	25.0		100.0
สถานภาพการรับราชการ²					
ประจำการ	58.3	30.6	11.1		100.0
นอกประจำการ	55.3	34.2	10.5		100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³					
1 ครั้ง	59.2	28.6	12.2		100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	52.0	40.0	8.0		100.0
การศึกษาในวิทยาลัย					
ป้องกันราชอาณาจักร⁴					
เคยศึกษา	51.5	30.3	18.2		100.0
ไม่เคยศึกษา	61.0	34.1	4.9		100.0
การดำรงตำแหน่งใน					
คณะกรรมการในปัจจุบัน⁵					
ดำรงตำแหน่ง	55.9	35.6	8.5		100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	60.0	20.0	20.0		100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 12.2579$, $p = 0.0155$ 4. $X^2 = 3.3649$, $p = 0.1859$
2. $X^2 = 0.1127$, $p = 0.9452$ 5. $X^2 = 2.4009$, $p = 0.3010$
3. $X^2 = 1.0931$, $p = 0.5789$

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 5.17 พบว่า ระดับทัศนคติของส่วนราชการที่สังกัดระหว่างผู้ที่สังกัดกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ มีค่าไคสแควร์เท่ากับ 12.8579 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.0155 ส่วนสถานภาพอื่น ๆ ไม่พบค่าแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญในรายละเอียดของสถานภาพแต่ละตัว

สำหรับทัศนคติของวุฒิสมาชิกที่สังกัดกองทัพบก ต่อประเด็นที่กล่าวถึงนี้ มีระดับทัศนคติเห็นด้วยร้อยละ 58.3 ไม่แน่ใจร้อยละ 39.5 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 5.3 ส่วนผู้ที่สังกัดกองทัพอากาศ มีทัศนคติเห็นด้วยกับไม่แน่ใจในจำนวนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 45.0 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 10.0 ส่วนผู้ที่สังกัดกองทัพอากาศมีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 75.0 ไม่มีผู้ตอบไม่แน่ใจและผู้ที่ไม่เห็นด้วยร้อยละ 25.0

ส่วนวุฒิสมาชิกสายทหารที่อยู่ประจำการ นอกประจำการ ผู้ที่เคยเป็นวุฒิสมาชิก 1 ครั้ง และมากกว่า 1 ครั้ง ผู้ที่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร และผู้ที่ไม่ได้ศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ผู้ที่ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการมาธิการและไม่ได้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ มีทัศนคติไปในทางที่เห็นด้วยกับประเด็นนี้ ร้อยละ 58.3, 55.3, 59.2, 52.0, 51.5, 61.0, 55.9 และ 60.0 ตามลำดับ

ทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารต่อการสนับสนุนให้สถาบันทหารเข้าแทรกแซงทางการเมืองเมื่อเกิดภาวะความขัดแย้งขึ้นในพรรคการเมืองหรือระหว่างพรรคการเมืองอันกระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความมั่นคงของประเทศชาติ

ชัยอนันต์ สมุทวณิช กล่าวถึงปัจจัยภายนอกของกองทัพที่ทำให้ทหารเข้าแทรกแซงทางการเมืองไว้ว่า¹⁸

¹⁸ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 176-177.

1. โอกาสที่ทหารจะเข้าแทรกแซงทางการเมืองจะมีมาก ถ้าความขัดแย้งระหว่างเผ่าชน เชื้อชาติ หรือชนชั้นมีสูง
2. โอกาสที่ทหารจะเข้าแทรกแซงทางการเมืองจะมีมาก ถ้าทหารมีความรู้สึกว่าสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจตกต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้หรือเป็นเหตุที่ทำให้เศรษฐกิจตกต่ำ
3. โอกาสที่ทหารจะเข้าแทรกแซงทางการเมืองจะมีมาก ถ้าในระบบการเมืองขาดกติกาทางการเมือง หรือมีความขัดแย้งกันมากเกี่ยวกับกติกาทางการเมืองที่เหมาะสม
4. โอกาสที่ทหารจะเข้าแทรกแซงทางการเมืองจะมีมาก ถ้ากลุ่มนักการเมืองต่างแสวงหาความสนับสนุนจากกองทัพเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมือง
5. ทหารจะเข้าแทรกแซงทางการเมืองได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับว่า นักการเมืองและรัฐบาลพลเรือนได้รับความสนับสนุนจากประชาชน และมีความชอบธรรมมากน้อยเพียงใด

กนก วงษ์ตระหง่าน กล่าวถึงการแทรกแซงทางการเมืองของทหารว่า

"ทหารเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ภายใต้ต้องการพิเศษที่มีทั้งระเบียบวินัย สายการบังคับบัญชา การปลุกฝังค่านิยมที่เข้มแข็ง ตลอดจนมีอาวุธและความสามารถในการใช้อาวุธที่ร้ายแรงได้ คุณสมบัติพิเศษนี้ทำให้ทหารหรือกองทัพแตกต่างไปจากองค์กรอื่น ๆ นอกจากนี้กองทัพไทยยังมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ในการเข้ามามีบทบาทในทางการเมืองโดยตรง โดยเฉพาะถ้านับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 เป็นต้นมา ทหารเข้ามามีส่วนร่วมนับตั้งแต่การยึดอำนาจจากพระมหากษัตริย์ในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ด้วยซ้ำไป เพราะฉะนั้นประวัติศาสตร์ของการเข้ามามีบทบาทในทางการเมืองของทหารนี้ได้สร้างทัศนคติของทหารให้เห็นว่า การที่ทหารเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองเป็นสิ่งที่ถูกต้องและชอบธรรม ยิ่งไปกว่านั้นทหารจำนวนหนึ่งยังมองขนาดที่ว่า การแทรกแซงทางการเมืองของทหารเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อรักษาไว้ซึ่งการอยู่รอดของชาติและสถาบันสำคัญต่าง ๆ ของชาติ นั้นหมายความว่า การแทรกแซงของทหารเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกราชของชาติและระบบสังคมเดิมไว้"¹⁹

¹⁹ กนก วงษ์ตระหง่าน, การเมืองในระบบประชาธิปไตย, หน้า 186.

กนลา สุขพานิช กล่าวถึงสาเหตุและปัจจัยที่ส่งเสริมให้กลุ่มทหารเข้าแทรกแซงทางการเมืองไว้ดังต่อไปนี้²⁰

"...ในประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่มักประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนประสบกับความล้มเหลวในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากผู้นำอ่อนแอ ไม่ได้รับความชอบธรรม หรือความไม่มีประสิทธิภาพในการปกครองของผู้นำพลเรือน"

และว่า

"...สาเหตุสำคัญที่ผลักดันให้ทหารใช้อำนาจเข้าแทรกแซง มาจากความล้มเหลวของการปกครองแบบรัฐสภา และมาจากความไม่มีประสิทธิภาพในการปกครองของรัฐบาลพลเรือน เชื่อว่าความอ่อนแอ คดโกงของผู้นำพลเรือนมักก่อให้เกิดความระส่ำระสายและเกิดการขาดเสถียรภาพทางการเมือง"

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหาร ว่ามีแนวโน้มที่จะสนับสนุนให้สถาบันทหารเข้าแทรกแซงทางการเมือง เมื่อเกิดภาวะขัดแย้งขึ้นในพรรคการเมืองหรือระหว่างพรรคการเมือง ซึ่งกระทบกระเทือนถึงเสถียรภาพของรัฐบาลและความมั่นคงของประเทศชาติ ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลแสดงให้เห็นว่าวุฒิสมาชิกสายทหารส่วนใหญ่ มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนให้สถาบันทหารเข้าแทรกแซงทางการเมือง ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในประเด็นดังกล่าวจริง กล่าวคือ มีทัศนคติเห็นด้วยร้อยละ 46.0 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 16.2 และไม่แน่ใจร้อยละ 37.8 และเมื่อแยกพิจารณาตามสถานภาพของวุฒิสมาชิก สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

²⁰ กนลา สุขพานิช และวุฒิชัย มูลศิลป์ (บรรณาธิการ), ทหารกับการเมือง : วิเคราะห์เปรียบเทียบ, หน้า 1-9.

ตารางที่ 5.18 ทักษะของวุฒิสมาชิกสายทหารต่อบทบาทของตนเอง ในความสัมพันธ์กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และทัศนคติต่อการแทรกแซงและการมีบทบาทของทหารทางการเมืองต่อบทบาทและพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
จำแนกตามสถานภาพ หน่วย : ร้อยละ

สถานภาพ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹				
กองทัพบก	44.8	36.8	18.4	100.0
กองทัพเรือ	50.0	35.0	15.0	100.0
กองทัพอากาศ	43.8	43.8	12.4	100.0
สถานภาพการรับราชการ²				
ประจำการ	47.2	33.3	19.5	100.0
นอกประจำการ	44.7	42.1	13.2	100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³				
1 ครั้ง	49.0	38.8	12.2	100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	40.0	36.0	24.0	100.0
การศึกษาในวิทยาลัย ป้องกันราชอาณาจักร⁴				
เคยศึกษา	33.3	48.5	18.2	100.0
ไม่เคยศึกษา	56.1	29.3	14.6	100.0
การดำรงตำแหน่งใน คณะกรรมการในปัจจุบัน⁵				
ดำรงตำแหน่ง	45.8	37.3	16.9	100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	46.7	40.0	13.3	100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 0.5691$, $p = 0.9664$ 4. $X^2 = 3.9884$, $p = 0.1361$
2. $X^2 = 0.8513$, $p = 0.6533$ 5. $X^2 = 0.1217$, $p = 0.9409$
3. $X^2 = 1.7348$, $p = 0.4200$

จากรายละเอียดของข้อมูลในตารางที่ 5.18 พบว่า วุฒิสมาชิกสายทหารทั้งที่สังกัดในกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ มีทัศนคติที่เห็นด้วยว่าจะสนับสนุนให้สถาบันทหารเข้าแทรกแซงทางการเมือง เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นในพรรคการเมืองหรือระหว่างพรรคการเมืองจนเป็นเหตุให้กระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพของรัฐบาล และความมั่นคงของประเทศชาติ ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน โดยผู้ที่สังกัดกองทัพบกมีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 44.8 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 36.8 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 18.4 ผู้ที่สังกัดกองทัพเรือ มีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 50.0 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 35.0 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 15.0 ในขณะที่ผู้ที่สังกัดกองทัพอากาศ มีทัศนคติเห็นด้วยและไม่แน่ใจเท่ากัน คือ ร้อยละ 43.8 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 12.4

พิจารณาจากสถานภาพการรับราชการ ผู้ที่อยู่ในประจำการมีทัศนคติเห็นด้วยต่อประเด็นนี้ ร้อยละ 47.2 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 33.3 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 19.5 ผู้ที่อยู่นอกประจำการมีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 44.7 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 42.1 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 13.2

วุฒิสมาชิกสายทหารที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก 1 ครั้ง มีทัศนคติเห็นด้วยกับประเด็นนี้ ร้อยละ 49.0 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 38.8 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 12.2 ผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกมากกว่า 1 ครั้ง มีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 40.0 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 36.0 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 13.2

เมื่อพิจารณาจากวุฒิสมาชิกสายทหารที่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร กับผู้ที่มิได้ศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร พบว่า ผู้ที่ศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีทัศนคติค่อนข้างไม่แน่ใจ แต่มีแนวโน้มที่เห็นด้วย กล่าวคือ มีผู้ไม่แน่ใจ ร้อยละ 48.5 เห็นด้วย ร้อยละ 33.3 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 18.2 โดยผู้ที่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรมีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 56.1 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 29.3 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 14.6

ผู้ที่ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอยู่ในคณะกรรมการในปัจุบันมีทัศนคติ เห็นด้วยกับ ประเด็นนี้ร้อยละ 45.8 ไม่แน่ใจร้อยละ 37.3 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 16.9 โดยผู้ที่ไม่ ได้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการในปัจุบันมีทัศนคติเห็นด้วยร้อยละ 46.7 ไม่แน่ใจร้อยละ 40.0 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 13.3

สำหรับความแตกต่างของรายละเอียดในสถานภาพแต่ละอย่าง พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในแต่ละสถานภาพ

ผลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวข้างต้นนั้น เราพิจารณาจากตัวแปรต่าง ๆ ที่ กำหนดขึ้น เพื่อให้เป็นข้อทดสอบสมมติฐาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขัดแย้งซึ่งผลประโยชน์กัน ทำให้เกิดความวุ่นวายแก่ระบบการเมือง
2. วุฒิสมาชิกสายทหารยังไม่ยอมให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจในรัฐสภา แต่เพียงฝ่ายเดียวโดยลำพัง เพราะยังไม่ไว้วางใจสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
3. ทหารจำเป็นต้องเข้าแทรกแซงทางการเมือง เมื่อมีผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล
4. ความจำเป็นที่จะต้องมีวุฒิสภาในรัฐสภา
5. ความสำคัญของสถาบันทหารกับความมั่นคงของชาติ

1. ทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารต่อตัวแปรที่ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขัดแย้งผลประโยชน์กันทำให้เกิดความวุ่นวายแก่ระบบการเมือง

จากการสำรวจข้อมูลถึงทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารต่อประเด็นดังกล่าว มี รายละเอียดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.19 หัตสนคติเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีการขัดแย้ง แบ่งชิงผล
ประโยชน์กัน ทำให้เกิดความวุ่นวายแก่ระบบการเมือง จำแนก
ตามสถานภาพ หน่วย : ร้อยละ

สถานภาพ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹				
กองทัพบก	36.8	50.0	13.2	100.0
กองทัพอากาศ	35.0	40.0	25.0	100.0
กองทัพอากาศ	68.8	25.0	6.3	100.0
สถานภาพการรับราชการ²				
ประจำการ	38.9	47.2	13.9	100.0
นอกประจำการ	47.4	36.8	15.8	100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³				
1 ครั้ง	44.9	44.9	10.2	100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	40.0	36.0	24.0	100.0
การศึกษาในวิทยาลัย				
ป้องกันราชอาณาจักร⁴				
เคยศึกษา	36.4	39.4	24.2	100.0
ไม่เคยศึกษา	48.8	43.9	7.3	100.0
การดำรงตำแหน่งใน				
คณะกรรมการธิการในปัจจุบัน⁵				
ดำรงตำแหน่ง	39.0	44.1	16.9	100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	60.0	33.3	6.7	100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 7.0401$, $p = 0.1338$ 4. $X^2 = 4.2641$, $p = 0.1186$

2. $X^2 = 2.4012$, $p = 0.3010$ 5. $X^2 = 0.8277$, $p = 0.6611$

3. $X^2 = 2.5242$, $p = 0.2831$

พิจารณาจากตารางที่ 5.19 นี้ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างทัศนคติของรายละเอียดในสถานภาพแต่ละสถานภาพ โดยดูจากค่าไคสแควร์และระดับนัยสำคัญของสถานภาพแต่ละสถานภาพจากตาราง

ทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหาร ต่อประเด็นนี้พิจารณาจากส่วนราชการที่สังกัดพบว่า วุฒิสมาชิกที่สังกัดกองทัพอากาศ มีทัศนคติเห็นด้วยกับข้อที่ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีการขัดแย้งซึ่งผลประโยชน์จนเกิดความวุ่นวายแก่ระบบการเมืองมากที่สุด คือ เห็นด้วย ร้อยละ 68.8 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 25.0 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 6.3 ในขณะที่วุฒิสมาชิกที่สังกัดกองทัพบก มีทัศนคติไปในทางไม่แน่ใจ แต่ค่อนข้างไปทางเห็นด้วย คือ มีทัศนคติไม่แน่ใจกับประเด็นดังกล่าว ร้อยละ 50.0 เห็นด้วย ร้อยละ 36.8 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 13.2 เช่นเดียวกับผู้ที่สังกัดในกองทัพเรือ มีทัศนคติที่ไม่แน่ใจค่อนข้างไปทางเห็นด้วย คือ มีทัศนคติไม่แน่ใจ ร้อยละ 40.0 เห็นด้วย ร้อยละ 35.0 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 25.0

วุฒิสมาชิกที่เป็นทหารประจำการ มีทัศนคติไม่แน่ใจค่อนข้างไปในทางไม่เห็นด้วยต่อประเด็นดังกล่าว คือ ไม่แน่ใจร้อยละ 47.2 เห็นด้วย ร้อยละ 38.9 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 13.9 วุฒิสมาชิกสายทหารที่อยู่นอกประจำการมีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 47.4 ไม่แน่ใจร้อยละ 36.8 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 15.8

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก 1 ครั้ง มีทัศนคติเห็นด้วยและไม่แน่ใจต่อประเด็นดังกล่าวในจำนวนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 44.9 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 10.2 ผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกมากกว่า 1 ครั้ง มีทัศนคติไปในทางที่เห็นด้วย ร้อยละ 40.0 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 36.0 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 24.0

การศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สำหรับผู้ที่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีทัศนคติไม่แน่ใจค่อนข้างไปในทางที่เห็นด้วย คือ มีผู้ตอบไม่แน่ใจร้อยละ 39.4 เห็นด้วยร้อยละ 36.4 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 24.2 โดยผู้ที่ไม่เคยศึกษาใน

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรมีทัศนคติต่อประเด็นนี้ไปในทางเห็นด้วย ร้อยละ 48.8 ไม่นั่งใจ ร้อยละ 43.9 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 7.3

พิจารณาจากผู้ที่ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการธิการ กับผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ ปรากฏว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ มีทัศนคติต่อประเด็นนี้ไปในทางไม่เห็นใจแต่ค่อนข้างไปในทางที่เห็นด้วย โดยมีทัศนคติไม่เห็นใจ ร้อยละ 44.1 เห็นด้วย ร้อยละ 39.0 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 16.9 โดยผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการมีทัศนคติต่อประเด็นที่ไปในทางที่เห็นด้วย ร้อยละ 60.0 ไม่นั่งใจร้อยละ 33.3 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 6.7

2. ทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหาร ยังไม่ยอมให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจในรัฐสภาแต่เพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากยังไม่ไว้วางใจสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

นับแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2521 ได้มีความพยายามหลายครั้งที่จะให้มีการแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญในประเด็นที่เกี่ยวกับการให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ลดจำนวนวุฒิสมาชิก และกำหนดคุณสมบัติของวุฒิสมาชิกว่าจะต้องไม่เป็นข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ แต่ความพยายามดังกล่าวก็ประสบกับความล้มเหลวทุกครั้งไป พลเอกถนอม สาลีคุปต์ ได้เคยกล่าวในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งเป็นวุฒิสมาชิกถึงประเด็นดังกล่าวว่า

"การเสนอให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรดำรงตำแหน่งประธานรัฐสภา เปรียบเสมือนเอาลูกมาเป็นประธานของพ่อ และอีกประเด็นหนึ่ง คือการตัดจำนวนวุฒิสมาชิกลงเหลือ 150 คน เพราะอำนาจวุฒิสมาชิกที่สำคัญจะอยู่ที่การยับยั้งกฎหมาย มิใช่เป็นเรื่องการสร้างกฎหมาย หากมีการลดวุฒิสมาชิกลงก็เท่ากับลดอำนาจลง ถ้าเป็นเช่นนี้ก็เหมือนกับมีเจวีคอยู่เท่านั้น จะไปมีทำไม"²²

²² กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์มติชน, นีคือประเทศไทย, หน้า 32.

ตารางที่ 5.20 หักสถิติของวุฒิสมาชิกสายทหาร ยังไม่ยอมให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจในรัฐสภาแต่เพียงฝ่ายเดียวโดยลำพัง เพราะยังไม่ไว้ใจวุฒิสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹				
กองทัพบก	65.8	31.6	2.6	100.0
กองทัพเรือ	65.0	15.0	20.0	100.0
กองทัพอากาศ	56.03	37.5	6.2	100.0
สถานภาพการรับราชการ²				
ประจำการ	61.1	30.3	8.3	100.0
นอกประจำการ	65.8	26.3	7.9	100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³				
1 ครั้ง	65.3	30.6	4.1	100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	60.0	24.0	16.0	100.0
การศึกษาในวิทยาลัย				
ป้องกันราชอาณาจักร⁴				
เคยศึกษา	63.6	24.2	12.1	100.0
ไม่เคยศึกษา	63.4	31.7	4.9	100.0
การดำรงตำแหน่งใน				
คณะกรรมการมาธิการในปัจจุบัน⁵				
ดำรงตำแหน่ง	64.4	24.2	12.1	100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	60.0	26.7	13.3	100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 7.0005$, $p = 0.1359$ 4. $X^2 = 1.5422$, $p = 0.4625$
 2. $X^2 = 0.1851$, $p = 0.9116$ 5. $X^2 = 0.6895$, $p = 0.7084$
 3. $X^2 = 3.2285$, $p = 0.1990$

จากรายละเอียดของข้อมูลในตารางที่ 5.20 พิจารณาจากส่วนราชการที่สังกัดของวุฒิสมาชิก ปรากฏว่าวุฒิสมาชิกสังกัดกองทัพบกมีทัศนคติยังไม่ยอมให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจแค่เพียงฝ่ายเดียว โดยลำพัง เนื่องจากยังไม่ไว้วางใจสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ร้อยละ 65.8 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 31.6 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 2.6 ผู้ที่สังกัดกองทัพเรือ เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว ร้อยละ 65.0 ไม่แน่ใจร้อยละ 15.0 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 20.0 ผู้ที่สังกัดกองทัพอากาศ มีทัศนคติเห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว ร้อยละ 56.3 ไม่แน่ใจร้อยละ 37.5 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 6.2

วุฒิสมาชิกที่เป็นทหารประจำการ มีทัศนคติเห็นด้วยกับประเด็นนี้ ร้อยละ 61.1 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 30.6 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 8.3 วุฒิสมาชิกสายทหารที่อยู่นอกประจำการมีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 65.8 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 26.3 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 7.9

ส่วนผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก 1 ครั้ง มีทัศนคติเห็นด้วยกับประเด็นนี้ ร้อยละ 65.3 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 30.6 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 4.1 และผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกมากกว่า 1 ครั้ง มีทัศนคติเห็นด้วยกับประเด็นนี้ ร้อยละ 60.0 ไม่แน่ใจร้อยละ 84.0 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 16.0

สำหรับวุฒิสมาชิกสายทหารที่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีทัศนคติเห็นด้วยกับประเด็นที่พิจารณานี้ ร้อยละ 63.6 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 24.2 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 12.1 เช่นเดียวกับผู้ที่ไม่ได้ศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรมีทัศนคติเห็นด้วยต่อประเด็นดังกล่าว ร้อยละ 63.4 ไม่แน่ใจร้อยละ 31.7 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 4.9

วุฒิสมาชิกสายทหารที่ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ มีทัศนคติเห็นด้วยกับประเด็นนี้ ร้อยละ 64.4 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 28.8 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 6.8 ผู้ที่มีได้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการมีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 60.0 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 26.7 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 13.3

3. ทศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารต่อกรณีที่ทหารจะต้องเข้าแทรกแซงทางการเมือง เมื่อมีผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล

จากคำกล่าวของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2530 ที่กล่าวในพิธีสวนสนามทางเรือ ที่ฐานทัพเรือสัตหีบ มีใจความตอนหนึ่งว่า "ผมคิดว่าถ้าปราศจากกองทัพ ผมคงไม่ได้เป็นนายกรัฐมนตรี โดยที่พวกเราทั้งขอร้องทั้งบังคับทั้งให้กำลังใจที่จะให้ผมอยู่ในตำแหน่งนี้ ผมก็อยู่และอยู่อย่างมั่นใจว่าจะสามารถดูแลบ้านเมืองและกองทัพให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคง" จากคำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าพลเอกเปรมฯ ได้ให้ความสำคัญแก่สถาบันทหารในการสนับสนุนให้เป็นนายกรัฐมนตรีเป็นอย่างมาก เหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญและมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นที่เรากำลังพิจารณาอยู่นี้ ก็คือ เหตุการณ์ที่พรรคฝ่ายค้านในรัฐสภาปัจจุบัน ยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ทั้งคณะ เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2530 ปรากฏว่าเมื่อถึงวันอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลดังกล่าว พรรคฝ่ายค้านไม่สามารถเปิดอภิปรายได้ เนื่องจากมีผู้สนับสนุนไม่เพียงพอ (การเปิดอภิปรายดังกล่าวต้องมีผู้สนับสนุนอย่างน้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภาผู้แทนราษฎรในปัจจุบัน ซึ่งเท่ากับ 70 คน) ซึ่งแต่เดิมมีผู้สนับสนุนให้เปิดอภิปรายญัตติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ ทั้งสิ้น 84 คน แต่เมื่อถึงวันอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลจริง ได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายค้านได้ขอถอนชื่อออกจากญัตติดังกล่าวที่ได้ให้การสนับสนุนไปจำนวน 15 คน ทำให้จำนวนผู้ให้ความสนับสนุนญัตติดังกล่าวต้องตกไป หนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ ได้กล่าวถึงรายงานข่าววิทยุ บีบีซี. ในคำวันที่ 22 เมษายน 2530 ถึงเหตุการณ์ในครั้งนี้ว่า²³ "ญัตติที่พยายามยื่นในรัฐสภาของไทยเพื่อแสดงความไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ปรากฏว่าตกไปโดยไม่มีกรอภิปราย หลังจากที่มีการวิ่งเต้นในหมู่ทหารชั้นผู้ใหญ่มานานหลายสัปดาห์ สมาชิกฝ่ายค้าน 15 คนก็ได้ถอนการสนับสนุนญัตติดังกล่าว"

จากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น เมื่อนำมาพิจารณาประกอบกับประเด็นที่จะทำการศึกษาวิจัยนี้ สามารถแสดงรายละเอียดต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

²³ "ทหารกับญัตติไม่ไว้วางใจและเสียงเตือนจากอังกฤษ" มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 348 (เมษายน 2530).

ตารางที่ 5.21 ทศนคติต่อทหารจะเข้าแทรกแซงทางการเมือง เมื่อมีผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล จำแนกตามสถานภาพ

หน่วย : ร้อยละ

สถานภาพ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹				
กองทัพบก	36.9	26.3	36.8	100.0
กองทัพเรือ	40.0	20.0	40.0	100.0
กองทัพอากาศ	18.8	56.2	25.0	100.0
สถานภาพการรับราชการ²				
ประจำการ	33.3	38.9	27.8	100.0
นอกประจำการ	34.2	23.7	42.1	100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³				
1 ครั้ง	34.7	32.7	32.6	100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	32.0	28.0	40.0	100.0
การศึกษาในวิทยาลัย				
ป้องกันราชอาณาจักร⁴				
เคยศึกษา	21.2	27.3	51.5	100.0
ไม่เคยศึกษา	43.9	34.1	22.0	100.0
การดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการธิการในปัจจุบัน⁵				
ดำรงตำแหน่ง	33.8	28.8	37.3	100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	33.3	40.0	26.7	100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 6.8671$, $p = 0.1734$ 4. $X^2 = 7.6126$, $p = 0.0222$
 2. $X^2 = 2.4593$, $p = 0.2924$ 5. $X^2 = 0.8666$, $p = 0.6484$
 3. $X^2 = 0.4051$, $p = 0.8166$

จากรายละเอียดของข้อมูลในตารางที่ 5.21 พบว่า วุฒิสมาชิกที่สังกัดกองทัพบก มีทัศนคติต่อการที่จะเข้าแทรกแซงทางการเมือง เมื่อมีผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คือเห็นด้วยร้อยละ 36.9 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 36.8 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 26.3 ผู้ที่สังกัดกองทัพเรือ ก็มีทัศนคติเช่นเดียวกับผู้ที่ไม่สังกัดกองทัพบก คือ เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในจำนวนที่เท่ากัน กล่าวคือ เห็นด้วย ร้อยละ 40 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 40 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 20 โดยที่ผู้ที่สังกัดกองทัพอากาศ มีทัศนคติที่ไม่แน่ใจค่อนข้างไปในทางที่ไม่เห็นด้วยกับการแทรกแซงของทหารในกรณีดังกล่าวนี้ กล่าวคือ มีทัศนคติไม่แน่ใจ ร้อยละ 56.2 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 25.0 เห็นด้วยร้อยละ 18.8

วุฒิสมาชิกที่เป็นนายทหารประจำการ มีทัศนคติต่อประเด็นดังกล่าวใกล้เคียงกัน คือ เห็นด้วย ร้อยละ 33.3 ไม่แน่ใจร้อยละ 38.9 และไม่แน่ใจร้อยละ 27.8 ผู้ที่อยู่นอกประจำการมีทัศนคติไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าวมากที่สุด ทัศนคติ ร้อยละ 42.1 เห็นด้วย ร้อยละ 34.2 และไม่แน่ใจร้อยละ 23.7 แสดงว่าวุฒิสมาชิกสายทหารที่อยู่นอกราชการไม่สนับสนุนให้ทหารเข้าแทรกแซงทางการเมือง

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก จำนวน 1 ครั้ง มีทัศนคติต่อประเด็นดังกล่าวในจำนวนที่ใกล้เคียงกันทั้ง 3 กลุ่ม คือมีผู้เห็นด้วย ร้อยละ 34.7 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 32.7 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 32.6 ผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกมากกว่า 1 ครั้ง มีทัศนคติต่อการแทรกแซงนี้ใกล้เคียงกันเช่นกัน แต่ค่อนข้างไปในทางไม่เห็นด้วย คือ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 40.0 เห็นด้วย 32.0 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 28.0

สำหรับผู้ที่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีแนวโน้มไม่สนับสนุนให้ทหารเข้าแทรกแซงทางการเมือง กล่าวคือ มีผู้ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 51.5 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 27.3 และเห็นด้วยว่าควรแทรกแซงร้อยละ 21.2 ส่วนผู้ที่ไม่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ส่วนใหญ่จะสนับสนุนให้แทรกแซงทางการเมือง กล่าวคือ เห็นว่าควรแทรกแซง ร้อยละ 43.9 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 74.1 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 22.0 ความแตกต่างกันของทัศนคติของกลุ่มที่เคยศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

กับกลุ่มที่ไม่ได้ศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เป็นความแตกต่างที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ มีค่าไคสแควร์เท่ากับ 7.6126 มีระดับนัยสำคัญ 0.0222 ส่วนความแตกต่างของแต่ละกลุ่มของสถานภาพอื่น ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทัศนคติของผู้ที่ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการจัดการต่อการแข่งขันทางการเมือง เมื่อมีผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาลแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ มีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 33.9 ไม่แน่ใจร้อยละ 28.8 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 37.3 ส่วนผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ มีทัศนคติไม่แน่ใจ แต่ค่อนข้างเห็นด้วยกล่าวคือ มีทัศนคติไม่แน่ใจร้อยละ 40.0 เห็นด้วย ร้อยละ 33.3 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 26.7

4. ปัจจุบันยังจำเป็นต้องมีวุฒิสภาอยู่ในรัฐสภา

การดำรงตำแหน่งทางการเมืองในรัฐสภาของทหารนั้น ในทางวิชาการถือเป็นการแทรกแซงทางการเมืองรูปแบบหนึ่ง และมีลักษณะเป็นแหล่งการเลือกสรรทางการเมือง ชัยอนันต์ สมุทวณิช²⁴ กล่าวถึงการดำรงตำแหน่งทางการเมืองในรัฐสภาของทหารว่า

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁴ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การเลือกตั้ง พรรคการเมือง รัฐสภา และคณะทหาร,

"การที่ทหารเข้าไปดำรงตำแหน่งในฝ่ายนิติบัญญัติ ยังมีผลทำให้ทหารเป็นจำนวนไม่น้อยเกิดความคาดหวังว่า ตนมีสิทธิที่จะได้รับตำแหน่งในรัฐสภาต่อไป ในกรณีที่มีการล้มล้างระบอบการปกครองแบบรัฐสภาด้วย" และว่า "ทหารเป็นกลุ่มอาชีพและเป็นกลุ่มอิทธิพลทางการเมืองที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกรัฐสภาทุกสมัย นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2475-2520 แม้ว่าอัตราส่วนของทหารในรัฐสภาจะผันแปรไปในแต่ละสมัยก็ตาม แต่เมื่อเทียบกับกลุ่มอาชีพและกลุ่มอิทธิพลอื่น ๆ แล้ว ทหารในรัฐสภามีอย่างต่อเนื่องมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ" การศึกษาถึงทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารถึงความจำเป็นที่จะต้องมีส่วนร่วมในรัฐสภา ก็เท่ากับว่าทหารยังคงไม่ไว้วางใจพรรคการเมือง และทหารยังคงมีความคิดที่จะต้องแทรกแซงทางการเมืองต่อไปอีก

จากการรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ สามารถแสดงรายละเอียดต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.22 หัสนคติเกี่ยวกับความจำเป็นที่จะต้องมีวุฒิสมาชิกในรัฐสภา จำแนกตาม
สถานภาพ

หน่วย : ร้อยละ

สถานภาพ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹				
กองทัพบก	71.1	23.7	5.3	100.0
กองทัพอากาศ	68.8	31.2	-	100.0
กองทัพอากาศ	68.8	31.2	-	100.0
สถานภาพทหารรับราชการ²				
ประจำการ	72.2	25.0	2.8	100.0
นอกประจำการ	71.0	23.7	5.3	100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³				
1 ครั้ง	79.6	16.3	4.1	100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	56.0	40.0	4.0	100.0
การศึกษาในวิทยาลัย				
บ็องกันราชอาณาจักร⁴				
เคยศึกษา	66.7	24.2	9.1	100.0
ไม่เคยศึกษา	75.6	24.4	-	100.0
การดำรงตำแหน่งใน				
คณะกรรมการในปัจจุบัณ⁵				
ดำรงตำแหน่ง	72.9	22.0	5.1	100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	66.7	33.3	-	100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 1.3574$, $p = 0.8515$ 4. $X^2 = 3.9316$, $p = 0.1400$
 2. $X^2 = 0.2983$, $p = 0.8614$ 5. $X^2 = 1.4549$, $p = 0.4831$
 3. $X^2 = 5.1007$, $p = 0.0781$

จากข้อมูลรายละเอียดในตารางที่ 5.22 วุฒิสมาชิกทั้ง 3 เหล่าทัพ มีทัศนคติว่า
ยังจำเป็นต้องมีวุฒิสภาอยู่ในรัฐสภาในเกณฑ์สูง กล่าวคือ วุฒิสมาชิกสังกัดกองทัพบก เห็น
ด้วย ร้อยละ 71.1 สังกัดกองทัพเรือ เห็นด้วย ร้อยละ 75.0 และกองทัพอากาศเห็นด้วย
ร้อยละ 68.8

วุฒิสมาชิกสายทหารที่อยู่ในการประจำการและนอกประจำการ ต่างก็มีทัศนคติอยู่ใน
เกณฑ์สูงที่เห็นว่า ยังจำเป็นต้องมีวุฒิสภาอยู่ในรัฐสภา กล่าวคือ ผู้ที่อยู่ในประจำการ
เห็นด้วย ร้อยละ 72.2 ผู้นอกประจำการเห็นด้วย ร้อยละ 71.0

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก 1 ครั้ง เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว ร้อยละ 79.6
ส่วนผู้ที่ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกมากกว่า 1 ครั้ง เห็นด้วย ร้อยละ 56.0 และมีความไม่แน่
ใจอยู่ในเกณฑ์สูงพอสมควร คือ ร้อยละ 40.0

การศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร กับไม่ได้ศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราช
อาณาจักร มิได้ทำให้ทัศนคติของวุฒิสมาชิกสายทหารต่อความจำเป็นที่จะต้องมีวุฒิสภาในรัฐ
สภา เพราะต่างมีความรู้สึกเห็นด้วยอยู่ในเกณฑ์สูงทั้ง 2 กลุ่ม กล่าวคือ ผู้ที่เคยศึกษาใน
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรมีทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 66.7 ผู้ที่ไม่เคยศึกษาในวิทยาลัย
ป้องกันราชอาณาจักร เห็นด้วย ร้อยละ 75.6

วุฒิสมาชิกทั้งที่มีตำแหน่งอยู่ในคณะกรรมการและไม่มีตำแหน่งในคณะกรรมการ
ธิการ ต่างมีความเห็นว่ายังจำเป็นต้องมีวุฒิสภาอยู่ในรัฐสภา โดยมีผู้ตอบเห็นด้วย ร้อยละ
72.9 สำหรับผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ และร้อยละ 66.7 ของผู้ที่ไม่ได้
ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ

5. ความสำคัญของสถาบันทหารในการแก้ไขปัญหาทางการเมือง

หากทหารมองบทบาทของตนเองว่า ทหารจะต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการ
แก้ไขปัญหาทางการเมืองแล้ว ย่อมไม่มีทางที่ทหารจะหยุดการแทรกแซงทางการเมือง

เพราะทหารรู้สึกว่าการปกครอง 2475 นั้นทหารเป็นกำลังหลักของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง นั้นหมายความว่าทหารย่อมมีความชอบธรรมที่จะเข้ามามีบทบาททางการเมือง ทั้งนี้ เพราะการเมืองรูปแบบปัจจุบันนี้ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นได้ เพราะทหารเป็นผู้ต่อสู้ให้ได้มา ภาย ใต้หัตสนะเช่นนี้ การเข้ามาจัดการ (ในสายตาของทหาร) หรือแทรกแซงทางการเมือง (ในสายของผู้คัดค้านทหาร) ของทหาร จึงเป็นสิ่งที่ไม่มีใครจะโรสำหรับทหารที่พึงกระทำได้ ยิ่งไปกว่านั้นหัตสนะของทหารยังพัฒนาต่อไปอีกว่า ทหารคือผู้คุ้มภัย ผู้ปกป้องรัฐบาลพลเรือน และเมื่อรัฐบาลพลเรือนไม่สามารถแก้ไขปัญหาของประเทศได้ ทำให้ประชาชนเดือดร้อนไม่ พอใจ เพราะรัฐบาลพลเรือนขาดความเป็นตัวของตัวเอง ขาดความกล้าหาญความเด็ดขาด ความรับผิดชอบ เป็นต้น ดังนั้นประชาชนจึงต้องการรัฐบาลทหาร ซึ่งมีความเด็ดขาด กล้า หาญมากกว่า เข้ามาเป็นผู้จัดการแก้ไขได้ด้วยตนเองแล้ว หัตสนะเช่นนี้ทำให้เข้าใจว่าทหาร คล้ายกับเป็นที่ที่คอยดูแลการเติบโตของครอบครัว (ประเทศชาติและประชาชน) ซึ่งน้อง (รัฐบาลพลเรือน) เป็นผู้รับผิดชอบอยู่ เพราะฉะนั้นทหารจึงเป็นผู้ที่ประชาชนต้องการให้เข้า มาช่วยแก้ไขปัญหาของประเทศที่รัฐบาลพลเรือนแก้ไขไม่ได้แล้ว เพื่อที่จะรักษาให้ประเทศ ชาติอยู่รอดและมั่นคงต่อไป²⁵

²⁵ กนก วงษ์ตระหง่าน, การเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทย, หน้า

ตารางที่ 5.23 ทิศนคติเกี่ยวกับความสำคัญของสถาบันทหารในการแก้ไขปัญหาทางการเมือง จำแนกตามสถานภาพ

หน่วย : ร้อยละ

สถานภาพ	เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ไม่เห็นด้วย	รวม
ส่วนราชการที่สังกัด¹				
กองทัพบก	44.7	36.8	18.4	100.0
กองทัพอากาศ	50.0	30.0	20.0	100.0
กองทัพอากาศ	37.5	59.0	12.5	100.0
สถานภาพการรับราชการ²				
ประจำการ	41.7	38.9	19.4	100.0
นอกประจำการ	47.4	36.8	15.8	100.0
การดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก³				
1 ครั้ง	44.9	38.8	16.3	100.0
มากกว่า 1 ครั้ง	44.0	36.0	20.0	100.0
การศึกษาในวิทยาลัย				
ป้องกันราชอาณาจักร⁴				
เคยศึกษา	39.4	42.4	18.2	100.0
ไม่เคยศึกษา	48.8	34.1	17.1	100.0
การดำรงตำแหน่งใน				
คณะกรรมการในปัจจุบัน⁵				
ดำรงตำแหน่ง	44.1	39.0	16.9	100.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	46.7	33.3	20.0	100.0

หมายเหตุ 1. $X^2 = 1.5889$, $p = 0.8108$ 4. $X^2 = 0.7051$, $p = 0.7029$
 2. $X^2 = 0.2958$, $p = 0.8625$ 5. $X^2 = 0.1823$, $p = 0.9129$
 3. $X^2 = 0.1638$, $p = 0.9213$

วุฒิสมาชิกที่สังกัดกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ มีทัศนคติใกล้เคียงกันอยู่ระหว่าง ไม่น่าใจกับเห็นด้วยว่าสถาบันทหารเป็นสถาบันที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาทางการเมือง วุฒิสมาชิกสังกัดกองทัพบก เห็นด้วย ร้อยละ 44.7 ไม่น่าใจ ร้อยละ 36.8 และไม่เห็นด้วย 18.4 ผู้ที่สังกัดกองทัพเรือ เห็นด้วย ร้อยละ 80.0 ไม่น่าใจ ร้อยละ 30.0 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 20.0 ผู้ที่สังกัดกองทัพอากาศ เห็นด้วย ร้อยละ 37.5 ไม่น่าใจ ร้อยละ 50.0 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 12.5

วุฒิสมาชิกแต่ละกลุ่มของสถานภาพแต่ละสถานภาพในตารางนี้ส่วนใหญ่มีทัศนคติไปในทางที่เห็นด้วยและไม่แน่ใจเป็นส่วนมาก ว่าสถาบันทหารเป็นสถาบันที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาทางการเมือง โปรดดูระดับทัศนคติจากตารางและพบว่า วุฒิสมาชิกแต่ละกลุ่มของแต่ละสถานภาพไม่มีความแตกต่างกันในทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุป

จากการศึกษาวิเคราะห์รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถาม มีประเด็นสำคัญที่ได้จากการศึกษาคั้งนี้ดังต่อไปนี้

วุฒิสมาชิกสายทหารส่วนใหญ่ยอมรับว่าพรรคการเมือง เป็นสถาบันที่จำเป็นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากวุฒิสมาชิกสายทหารส่วนใหญ่ยอมรับว่าพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมีพื้นฐานการสนับสนุนจากประชาชน เป็นองค์กรที่ช่วยให้การเมืองพัฒนาไปตามแนวทางในระบอบประชาธิปไตย เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของประชาชน และเป็นสถาบันที่สร้างผู้นำทางการเมืองให้แก่ระบบการเมือง ซึ่งนับว่าเป็นไปตามสมมุติฐานและตัวแปรที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐานที่ 1 ที่ว่า วุฒิสมาชิกสายทหารมีทัศนคติเชิงบวกและยอมรับว่าพรรคการเมืองเป็นสถาบันที่จำเป็นในระบอบประชาธิปไตย มีผู้เห็นด้วย ร้อยละ 43.2 ไม่น่าใจ ร้อยละ 37.8 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 18.9

วุฒิสมาชิกสายทหารส่วนใหญ่ยังไม่แน่ใจและไม่ยอมรับว่าพรรคการเมืองของไทยจะเป็นตัวแทนเรียกร้องผลประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับประชาชน แต่กลับเห็นว่าพรรคการเมือง

ไทยมักจะแสวงหาผลประโยชน์ให้กับพรรค กลุ่มที่สนับสนุนพรรคการเมือง และผลประโยชน์ส่วนตัว เนื่องจากไม่มีพื้นฐานการสนับสนุนจากประชาชน ไม่มีอุดมการณ์ ไม่มีประโยชน์แก่ประชาชน และเห็นว่า พรรคการเมืองไทยตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนตัวบุคคลเป็นสำคัญ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ วุฒิสมาชิกสายทหารมีทัศนคติเชิงลบต่อบทบาทของพรรคการเมืองไทยในฐานะตัวแทนผลประโยชน์ของประชาชน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ มีผู้เห็นด้วยกับสมมุติฐาน ร้อยละ 43.2 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 43.2 เท่ากัน และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 13.6

วุฒิสมาชิกสายทหารส่วนใหญ่ยังไม่ยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปัจจุบัน เพราะเชื่อว่าเป็นผู้ที่ขาดอุดมการณ์ การศึกษา และประสบการณ์ทางการเมือง ยังไม่สนับสนุนให้แสดงบทบาททางการเมืองโดยลำพัง โดยภาพรวมมีผู้เห็นด้วยกับสมมุติฐาน ร้อยละ 51.4 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 33.8 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 14.9

วุฒิสมาชิกสายทหารส่วนใหญ่ สนับสนุนให้ทหารเข้าแทรกแซงทางการเมือง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดเสถียรภาพแก่รัฐบาล เช่น ไม่ยอมให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจในรัฐสภาอย่างเต็มที่ โดยลำพังต้องการให้มีวุฒิสภาในรัฐสภา และเห็นว่าสถาบันทหารเป็นสถาบันที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาทางการเมือง มีผู้สนับสนุนสมมุติฐาน ร้อยละ 45.9 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 37.8 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 16.2

โดยสรุป การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ทุกประการ.